

2
DVNCANI ⁺BORNETTI SCOTI
IATROCHYMICVS,

sive

DE PRÆPARATIONE
ET COMPOSITIONE ME-
DICAMENTORVM CHYMI-
CORVM ARTIFICIOSA,

Tractatus.

IN QVO METHODICE, PERSPICVE, AC
breuiter quicquid ad IATROCHYMICA pertinet,
Candidatis Medicinæ ac Philosophiæ in-
terioris aperitur.

Editio altera.

NVNC SECVNDÆ CVRA ACCVRATIORE RE-
uisa, repurgata, variegatis characteribus ornata,
& Indice adaucta,

STVDIO AC OPERA

IOANNIS DANIELIS MYLII, VVETTERANO-
Hassi, Medicinæ Hippocraticæ & Chymicæ
Candidati.

FRANCOFVRTI AD MOENVM,
Typis ERASMI KEMPFERI, Sumptibus LVCÆ JENNIS.

ANNO M. DC. XXI.

DE PICTURA ARATIONE

BIBLIOPOLA LECTORI S.

VERNEAM illam Lector amice, quam monstrum finxere Poeta, Hydram, tot ego fuisse capitum, haud facile crediderim, quot technarum, & fallaciarum Medicina circum veniendi studiosos myriades, tam ab his, qui Galeno quam qui Theophrasto nomē dedisse videri volunt, iam dudū & inuenta sunt, & excogitata: dum nonnulli illorum turpis lucri gratia Galeni, eiusdemq; asecularum opera fucatis & adulterinis titulis conspuerunt, & conspserunt, imo, q̄ maximū, totos codices ex Latino in Germanicum transtulerunt idioma, sciant licet, & artis terminos, & compositionum nomina fere omnia Germanissimum plane respuere. Unde homines Theoricæ medicinae imperitos non solum in summum corporis discrimen deducunt, verum etiam aeternas infamiae maculas Medicæ facultati inurunt. Quanta etiam, benevole Lector, nonnullorum Pseudochymicorum & Philosophastrorum, in euulgandis libris hodie sit fallacia, & nequitia, vix, imo, ne vix quidem dici potest, dum videlicet, non solum aliorum libros, canum more allatrantium, magno atræ bilis impetu, insectantur, verum etiam, si quæ forsitan ex magno illo medendi Galeni oceano arripuerunt, contractis supercilijs & crispatis naribus, visibus suis, falso tamen pretextu clanculum subducunt, proprium vero, si quem habent fœtum, nesciunt quibus laudibus, nominibus, velint euehere, quæque natura secreta predicari, cum tamen ne à ianua, quod dicitur, veram chymiam salutarint, sed inani verborum tantum Lectoris cursum retardant, tantum ollas & putamina præbent.

Hæc vero omnia, ab hoc nostro DVNCANO BORNETTO, Chymico doctissimo, & experientissimo prorsus aliena scito Lector benevole, ut qui tibi verum natura ergastulum aperit, ipsiusque secreta luce meridiana clariora reddit, instrumenta illis inseruientia, qua in legiti-

LECTORI.

*mo operandi modo consistunt, bona fide & dexteritate præfigit, & ut
breuibus dicam,*

Torquet ab obscænis iam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & inuidiæ corrector, & iræ
Recte facta, refert orientia tempora, notis
Instruit exemplis inopem, solatur & ægrum.

*Hunc ergo Doctissimi Bornetti tractatum doctissimum studioforum
vsi, ac imprimis Philosophiæ ac Medicinæ Hippocraticæ affectarum,
luculentissimo stylo, experientia & vsu comperitissima, conscriptum, ne
invideretur, palam proponere, & in apicum producere volui. Sed ne
vino vendibili hederam suspendam us, prolixius de authoris, præclare
sumpta opera non est quod dicamus, cum satis se opere ipso commendet
omnibus. Editionis autem prioris exemplaribus omnibus, vel opinio-
ne citius distractis, etiam hanc secunda cura repurgatam, characterum
varietate ornatam, multis in locis emendatam, & remediarum, siue
Experimentorum elencho adauctam, in lucem rursus prodire volui,
tuum est nostrum hoc studium & conatum, tuis vsibus solis destinatum
dum grauiora sequantur, boni & æqui consulere & ad alia conficienda
allicere. Quod si grata hæc mente receperis, facile mihi maiora edendi
ansam præbebis. Hisce vale, & frueri.*

In Me-

In Metacheireses Iatrochymicas

Excellentissimi

Duncani Bornetti Scoti,

RAPHAELIS EGLINI ICONII, D.

EPIGRAMMA.

Quis Scotum exortat? Tenebras quis luce carere
Afferat? obscurâ claret in arte SCOTVS,
DVNCANVS! Quis enim variarum nomina rerum
Attendens, Chymia deliciasque sacra,
Vel methodi leges, vel lactea verba docentis,
Te punctum, BORNETTE, omne tulisse neget?
Saluo ò lux Scotie; Codex tuus exeat alter,
Promat & aurifera dummodo vellus ouis.
Alter Iason eris, qualis SIDONIVS, estque
RAMS AEVS, quales sunt aliique Duces.
Aut etenim fallor, mecumque hic fallitur Orbis,
Debitor aut Scotia muneris huius erit.
Ferreâ nunc atas est: ferreâ desinet atas,
Aurea cum surget, Mars & Apollo coit.
Hunc Lapis abscisus cœlo dominabitur Orbi,
CHRISTVS, & in CHRISTO cuncta secunda fluent.

X 3 ELEN-

ELENCHVS EXPERIMENTORVM,
seu remediorum,

Quæ hoc tractatu traduntur, & illustrantur.

PARS PRIMA.

PROOEMIUM.	pag.1	De Sublimatione.	28
Materia circa quam versatur Al-		De Extractione.	29
chymia.	2	De Expressione.	30
Media quibus vitur.	ib.	De Digestione.	31
Vocabulorum huc spectantium		De Euaporatione.	32
significationes.	7	De Exhalatione.	33
		De Coagulatione.	ib.

PARS SECVNDA.

PROOEMIUM.		De Cæmentatione.	35
Cap.I. De Corruptione.	9	De Fulminatione.	36
De Corruptionis instrumento pri-		Cap.II. De Generatione.	ib.
mo.	10	De Digestione.	38
Genus secundum corruptionis.	15	De Coagulatione.	40
De Putrefactione.	14	De Inceratione.	41
De Maceratione.	15	De Circulatione.	ib.
De Cohobatione.	ib.	De Fixatione.	42

PARS TERTIA.

PROOEMIUM.		De Praxi.	44
De actuali Calcinatione.	18	De Magisteriis.	45
De potenciali calcinatione.	19	Calx Saturni.	48
De Precipitatione.	ib.	Calx Lunæ.	49
De Fumigatione.	21	Calx Tartari.	ib.
Calcinatio Mercurii cum Saturno.		Crocus Martis.	51
22.		Crocus Veneris.	ib.
De Stratificatione & Emplastica-		Mercurii sublimatio.	52
tionem.	ib.	Cinnabaris Mercurii sublimati.	53
De Amalgamatione.	23	Crocus Martis potabilis.	54
De Separatione.	24	Vitrum Antimonii fixum.	ib.
De Separatione substantiali.	25	De extractione medicamentorū.	55
De Destillatione.	26		Aqua
De Rectificatione.	27		

ELENCHVS CAPITVM.

Aqua aluminis.	57	Spiritus vitrioli aris.	86
Spiritus vrinæ.	58	Oleum Saturni.	87
Aqua fortis.	60	Saccharum Saturni.	88
Aqua regia.	ib.	Balsamus Saturni.	ib.
Aqua gradatoria.	ib.	De Antimonio.	ib.
Olea aromatum.	61	Regulus Antimonii.	89
Oleum refinæ.	ib.	Flores albi Antimonii.	ib.
Oleum butyri.	63	Flores Antimonii rubri.	ib.
Oleum laterinum , sue philoso-		Tinctura Antimonii.	90
phorum.	63	Sulphur Antimonii.	91
Olea per expressionem.	64	De Argento viuo.	92
Oleum baccarum pinguium , &		Laudanum mercuriale simplex.	
Lauri.	65	93.	
Oleum lactis.	ib.	Oleum argenti viui.	94
Oleum sulphuris.	ib.	Mercurius præcipitatus diaphore-	
De separatione partium corporis		ticus dulcis.	ib.
sub sicca firma, & coherente for-		De Sulphure.	95
ma Syrupi.	67	Flores Sulphuris.	96
Extractum foliorum Sennæ.	70	Balsamus Sulphuris.	ib.
Extractum solis.	71	Tinctura Sulphuris.	97
Extractum martis.	72	Oleum Sulphuris acidum.	98
Quinta essentia.	73	De Auripigmento , & Arsenico.	
Sal Absynthij.	75	ibid.	
Flores sulphuris.	76	Butyrum Arsenici.	99
Tinctura solis.	77	De Sale Ammoniaco.	100
Liquor solis.	78	De minimis mineralibus.	ib.
Flos solis.	79	De Calchanto.	ib.
Aurum vitæ.	80	Spiritus vitrioli cum phlegmate	
Vitriolum solis.	81	101.	
Mercurius præcipitatus solis.	ib.	Colchotar.	102
Mercurius vitæ.	ib.	Oleum vitrioli.	ib.
Vitrum solis.	ib.	Creta vitrioli.	103
Flos Lunæ.	83	Sal communis.	ib.
Oleum Lunæ.	ib.	Oleum salis.	ib.
Tinctura Lunæ.	ib.	Sal gemmæ.	104
Crocus Martis.	84	Sal nitri.	ib.
Aerugo Veneris.	85	Sal prunellæ.	ib.
Vitriolum Veneris.	ib.	De Alumine.	105
		Phle-	

ELENCHVS CAPITVM.

Phlegma aluminis.	ib.	Tinctura perlarum.	109
Saccharum aluminis.	ib.	Oleum perlarum.	ib.
De Tutia & Cadmia.	106	De matre perlarum.	ib.
De lapidibus pretiosis, gemmis,		De Corallijs.	ib.
perlis, Bolo Armena, terra sigil-		De CrySTALLIS.	110
lata, &c.	ib.	Bolus Armena, & terra sigillata.	
Sal gemmarum.	ib.	III.	

De

De
PRÆPARATIONE
ET COMPOSITIONE
MEDICAMENTORVM

ARTIFICIOSA,

Tractatus Singularis

DVNCANI BORNETTI, SCOTI.

Pars Prima.

PROOEMIUM.

ALCHYMIA (ut alteram eius partem de metal-
lorum transmutatione taceam) quatenus in Me-
dicina usum habet, rationem & modum optime
præparandi Medicamenta docet, id est, pura ab
impuris separare, alienas qualitates alterare,
aut prorsus tollere, fixa volatilia, & volatilia fi-
xa (utroque enim modo peccant medicamenta)
reddere, & omnia denique natura magis fami-
liaria, & amica efficere, ut melius & minore cum periculo corpus, quod
medicina proprium est, permutare possint. Quare cum tanta sit huius
artis præstantia, non immerito artifices eam celarunt, & aditus omnes
imperitis ademerunt, ut nulli, nisi in principijs instructo, pateat ac-
cessus.

Explanaturus igitur huius artis terminos, in quibus totum latere
A myste-

mysterium videtur, inprimis necessarium duxi totum tractatum in tres partes secare. Sic enim studiosi melius percipient, quid velint in omnibus chymici, minimeq. laborem perdent.

In prima itaque parte proæmij loco de quibusdam generalibus, quorum necessarius est vsus, & frequens erit in reliquis mentio, agetur. In secunda declarabitur plena terminorum explicatio. In tertia ostendetur eorum vsus in praxi & medicamentorum compositione.

IN proæmio explicabitur materia circa quam Alchymia versatur: instrumenta, quibus tanquam medijs vtitur; & quorundam vocabulorum significationes.

1. Materia circa quam versatur Alchymia, vt inde medicamenta eliciat, triplex est: animalia, vegetabilia & mineralia.

Animalia sunt triplicia, terrestria, aerea seu volatilia, & aquatilia.

2. *Vegetabilia sunt, quæ per infixam radicem alimentum ex terra trahunt, & sunt arbores, frutices, omnesque herbæ, quæ à Paracelfo crescentia dicuntur, quia quotannis marcescunt & renascuntur.*

3. *Mineralia sunt, quæ in visceribus terræ, ex mixtione eius & aquæ secundum diuersam rerum proportionem in diuersas formas ac species concreta reperiuntur.*

Eorum tria sunt genera: Metalla, media mineralia, & lapides.

Metallum est corpus fossile, natura liquidum, vt Mercurius: vel durum, quod tamen vel liquefieri potest, vt aurum, argentum, stannum plumbum, vel molliori vt ferrum.

Media Mineralia sunt Marchasita omnes, vt aurea, argentea plumbea, stannea, stibium vel antimonium, Magnesia, tucia, auripigmentum, arsenicum, alumina, sulphur & id gens alia. Media dicta, quia mediam teneant naturam inter metalla & lapides, vt metalla liquefcunt, sed malleo non ducuntur: & vt lapides diffiliunt in fragmenta.

Lapides prorsus differunt à metallis, quod neque liquefcunt, neque malleo ducuntur.

II. Succedit eorum consideratio, quibus tanquam medijs vtitur, vt ex prædictis medicamenta prouocet.

Ea duo sunt, instrumentum, & locus.

Instrumentum Chymicum proprium (vt etiam natura) est ignis non stricta illa significatione acceptus, quo nos vti solemus pro visibili tantum, sed pro omni calore, qui ignis vim ostendit, talesque effectus producit.

Ignis

PARS PRIMA

Ignis est duplex: materialis & essentialis.

Materialis ignis est, qui operatur per flammam & ardorem.

Estque duplex, siccus, & humidus.

Siccus ignis est, qui agit in obiectum, sine intermedio humore.

Estque duplex: Nudus vel cum medio.

Nudus ignis siccus est, quando materia vel in suo vase, vel absque eodem nudo igni apponitur.

Estque trium graduum. Primus est is, qui sufficit redigere in actum operationem.

Secundus est is qui eum actum cum paruo augmento continuare & finire potest.

Tertius est ignis reuerberationis summus nimirum omnium, qui non tantum omnem humiditatem è corpore pellit, verum etiam corpus in cinerem redigere potest.

Reverberatorius dicitur à forma operationis, quia perficitur opus hoc in fornace ita fabricata, vt non tantum transeat & ascendat ignis, sed potius flamma materiam præparandam verberet: Vnde & reverberatoria fornax dicitur.

Observatio.

Hic obseruandum, me tantum de igne sublimatorio, & quocumque fortiori loqui, sub quo omnes tam siccos quam humidos, quibus iidem gradus competere possunt intelligi volo: quasi hic de sicco tantum sit sermo, cum alii fortes aut mediocres ignes eandem graduum habitudinem & numerum obseruent.

Est enim *alius ignis* (qui vel *siccus* vel *humidus* etiam esse potest) qui suos gradus non minus habet, quam prædictus, nulla tamen operatione actionis (cum sensum fere fugiat) obseruando, scilicet caloris quadam temperie, ad externum aliquod obiectum collatione facta, qualis maxime est *Digestorius* ignis, cuius quæuis operatio in Elementis adeo lenta sit vt sensus lateat, gradus tamè alicuius obiecti externi comparatione reguntur, augentur, & remittuntur: Quorū primus gradus calori innato & naturali comparatur, qui manifestius describitur incubitu gallinæ excludentis pullos: Vel calore Solis mense Maio vel Iunio, & sic gradatim insensibili fere mutatione ad quartum usque gradum descenditur.

Hic præterea notandum, hanc gradus ignis distinctionem per externa obiecta, non tantum in digestorio igne obseruari: Sed etiam aliquando in fortiori: Vnde illæ directiones coties audiuntur, sit ignis tam fortis, vt manum intra arenam continere possis, vel vt plumbum in fluore retineri queat.

Siccus ignis cum medio est, cum materia preparanda in primo vase non apponitur nudo igni; sed imponitur alii vase interposito inter eam & ignem, tum illud vas postea repletum est alia materia, vel est vacuum.

Si *vacuum*, tum materia in suo vase imponitur vase vacuo & omnia spiramenta luto clauduntur, & hinc dicitur *stupa sicca* vel *balneum siccum*: usum habet in iis quæ requirunt fortiorem ignem, quam est balnei calor, & tamen minorem quam est calor arena cineris & scobis ferri.

Si *vas repletum* fuerit, tum diuersas accipit appellationes secundum materiam qua impletur, nec non tertius gradus, quorum infimus dicitur *ignis cinerum* propter interpositionem cinerum, secundus arena, tertius scobis ferri.

Humidus ignis est cum interpositio vasis aqua pleni, vnde *balneum marinum* quasi maris dicitur, & notatur apud autores hac nota B. vel B. M.

Estque duplex: *balneum immersionis*, quando vas immergitur aquæ, & *balneum roris* vel *vaporis*, quando vas tantum recipit vaporem balnei calidi.

Hæc dicta sunt de igne corpus vel materiam aliquam manifeste immutante & separante, vt est *ignis distillationis* & *reverberationis* dictus, qui non minus suos habet gradus: apud nullos tamen autores definitur, nisi per similitudinem aut comparationem, quorum infimus describitur incubitu gallinæ pullos excludentis, & sic gradatim ascendendo.

Postea in usu ignis materialis hoc obseruandum, vt curent artifices vasa calida (si vitrea fuerint) ab omni frigore defendere. Siue enim vel aquæ frigida minima gutta, siue alia res sicca frigida vt ferrum, lapis, pannus, &c. Siue aer frigidus subito vasa vitrea attigerit, rumpentur.

Vasa etiam periclitantur extracta è balneo calente etiam locata in cineribus calidis, nisi prius diligenter siccentur panno calido. Cæterum omnino periculosum est ex cineribus ad balneum transferre, quia patiuntur maiorem mutationem: & omnis subita & contraria mutatio periculosa est.

Essentialis ignis est, qui operatur prout ignis, cum tamen ignis non sit, nec ignis esse percipiatur.

Fit autem externe *per medium*, aut *immediate* ipsi materiae elaboranda apponitur.

Si *externe* rei ad motus fuerit, tum acquisitio calore operatur, estque finis equinus & similia.

Si *immediate* apponitur, tunc naturali essentia & virtute propria pro-

ut vio-

ut violentissimus ignis operatur, ut cauteria omnia, potentiores aquae fortes, aquae stygiae.

Ceterum in tali igne obseruandi gradus sunt, quos praescribere impossibile est, sed tantum artificis discretioni committuntur.

Non enim idem gradus ignis requiritur ad sublimandas aquas & species. Quare hoc in *materiali* igne obseruandum est, ut gradatim intendatur calor: in *Essentiali* ut eligatur ignis idoneus ad talem vel talem materiam elaborandam. Non enim idem inseruit auro & argento. Nam ignis essentialis secundi gradus solum inseruit Mineralibus, vel saltem vegetabilibus lapidosis.

Locus Chymicus est, id quod mediate vel immediate recipit materiam elaborandam, vel instrumentum per quod elaboratur.

Vnde loca *duplicitia*: *Vasa & fornaces*.

Vasa sunt loca quae ipsam capiunt materiam, idque *mediate* vel *immediate*.

Si *mediate*, tunc sunt illa vasa, de quibus supra in Instrumentis, quae recipiunt aquam vel cineres.

Si *immediate* materiam capiunt, *duo* prorsus circa ea considerata sunt: *Forma, & materia ex qua*.

Quod ad *materiam* attinet, componuntur praecipue ex vitro, argillo, auro, argento, stanno, cupro, plumbo, ferro & ligno; de quibus non plura, quia habentur passim apud omnes autores in quotidiano vlu.

Quod ad *formam* nec longus ero, tantum communiores attingens, quae maxime & necessario in vlu sunt, quae mihi videntur nulla ratione melius cognosci posse, quam enumeratione operationum, quibus inseruiunt singulis sua vasa applicando.

Sunt igitur haec maxime operationes: *Destillatio, Sublimatio, Calcinatio, Euaporatio, Fusio*, quae omnes ut rite perficiantur, requirunt sua propria instrumenta seu vasa.

Destillatio per ascensum requirit cucurbitam rectam, siue ut quibusdam placet, matulam vel ampullam ex materia rei operandae melius inseruiente cum suo pileo rostrato apposito: *Alembicum* vocant.

Destillatio per latus requirit ampullam curuatam (unde etiam *retortum* nomen habet vel *cornu Musarum*) adiecto tamen receptaculo. Haec est tantum Mineralium.

Destillatio per descensum requirit ollam vel vitrum lati fundi, & angusti colli, cum cribro & crate ferrea orificio apposito, ne caput mortuum descendat in receptaculum.

His omnibus apponenda sunt sua *receptacula* secundum discretionem artificis maxime recipientis materiam elaborandam.

Nam quaedam requirunt necessario *magna* receptacula, siquidem parua rumpentur, vt oleum vitrioli, Antimonij, &c. quaedam *parua* vt aquae communes & species.

Sublimatio omnis requirit recta vasa, omniumque appposito pileo rostrato cum hamorem extractum excipere volumus, nonnunquam alio operculo huiusmodi vasa omnino ex vitro vel argilla preparantur.

Calcinatio, quae & reuerberatio dicitur requirit lata vasa instar patinae: in qua materia calcinanda crasse inspergi non debet.

Nam non tantum tardabit opus, sed etiam inaequalem calcinationem efficiet. Atque huiusmodi omnino sunt ex argilla vel vitro argilla obducto, & nonnunquam panno late obducto.

Euaporatio, si salium fuerit, requirit vas bene humile & lati orificii profus, ex metallo vel vitro. Si alterius materiae non adeo penetrabilis, vas vitreatum fictile fortassis inseruiet.

Circulatio habet vas *Pellecanum* dictum: si desit, solemus artificialem inuenire & formare imponendo *alembicum caecum* (sic dictum quia rostro caret) cucurbitam & omnia spiramenta luto obstruendo.

Fusio praecipue fit in tigillo aurifabri vel cochleari ferreo, aut saltem in tali vase, quod *supra* dictum est in calcinatione.

Haec omnia maxime communia sunt vasa, quibus artifex carere non potest, sunt tamen & alia multa, quae his primo cognitis facile inueniuntur.

Fornaces sunt loca materiam elaborandam, nec non instrumentum Chymicum recipientia, fouentia, regentia & praeseruantia ne cito dissipetur.

Cum enim ignis non tantum celerrime depascat, sed & proprium pabulum cito absumat, vi coerceri & in primis in artificialibus separationibus regi opus habuit. Nisi enim imperio artificis quasi subiiciatur, nihil recte facit. Vnde inuentio fornacum initium accepit, per quas ignis secundum animum artificis regitur.

Earum igitur maximus est vsus, & sine quibus nil perfecti dare potest effectum artifex.

De quibus non multa, quia artifex aliquas novas inuenire, aut antiquas secundum animi sententiam alterare potest. Vnde nulla recta forma tradi potest; & praeterea descriptiones habentur apud scriptores passim, quas tamen vt intelligatis, hoc vnum adiungo de structura
for-

fornacum, quia omnis *fornax* vel actu vel potentia *tres* habet *partes*: *Ergastulum*, *focum*, & *conisterium*.

Ergastulum est locus fornacum, qui recipit materiam elaborandam, cum suis vasis interuentibus.

Focus est pars fornacis quæ recipit ignem.

Conisterium à foco vel crate ferrea, vel alio idoneo fundo foraminibus perfulo, partim vt cineres descendant, qui alioquin ignis vim obtunderent, partim vt aer intrans per conisterij ostiolū ventilaret ignem.

Postea cum vt dixi fornaces ignem regant, & foueant, necessario *registra* habeant, quibus intenditur aut remittitur calor per omnes gradus, vt res exigit.

Registra autem sunt foramina in suprema parte fornacis, per quæ ignis ventilatur, vel reprimitur, & quasi suffocatur imposito operculo vel extracto.

III. Quorundam vocabulorum significationes.

Menstruum est liquor aliquis effusus super materiam ad extrahendam tincturam.

Tinctura est menstruum videlicet colore & essentia illius materiæ tinctum & coloratum.

Capitellum, id est lixiuium specialiter dicitur menstruum tinctum vel inductum sale ex cineribus extracto.

Caput mortuū, *fax*, vel *magma* est corpus relictum post extractum tincturæ vel essentiæ per menstruum vel per distillationem.

Denique illud dicitur generaliter *caput mortuum*, quod relinquitur post alicuius extractionem, quod solum pro tempore quærebamus.

Vehiculum, vt notatio nominis indicat, est quod secum aufert, abducit & auerit à corpore (à capite mortuo relicto) quod distillandum vel sublimandum erat.

Eius *usus* in tincturis essentialibus, quæ ad maiorem subtilitatem & præstantiam distillandæ sunt, quod fieri non potest sine vehiculo. *Deinde* eius *usus* in primis summe necessarius est in distillandis oleis aromaticum, fructuum, herbarum & omnium vegetabilium.

Cum enim oleum omnium vegetabilium admodum igni sit obnoxium & proprium eius pabulum, nisi adderetur vehiculum leue & natura sua ignem effugiens & oleum vna secum abducens, priusquam ab igne corrumperetur, totū absumeretur, & laborem luderet artifex.

Est igitur *vehiculum* specialiter aqua vel species: menstruum etiam separatum à tinctura alioquin vehiculum dicitur.

Est

Est etiam *vehiculum siccum*, quod solum Mineralibus inseruit *Aquila volans*, de quo postea.

Mensis Chymicus vt & *Philosophicus* & *Medicus* est 40. dies.

Diploma est vas duplex; vnde pro diplomate solet aliquando scribi in vase duplici, id est in vase immediate materiam capiente & balneo, semper enim B.M. intelligitur diploma.

Processus Chymicus significat formam operationis, eiusdemque continuationem vel repetitionem.

D E

PRAEPARATIONE ET COM-
POSITIONE MEDICAMENTO-

RVM ARTIFICIOSA,

Tractatus Singularis

Pars II.

DE TERMINIS CHYMICIS.

PROOEMIUM.

*V*emadmodum materia ex qua medicamenta extrahuntur & preparantur, duobus modis peccat, Impuritate, eaque vel substantiæ vel qualitatis: Vel duritie & corporis contumacia: totidem vicissim modis huic malo occurrunt Chymici, separatione nimirum qua omnes impuritates auferunt, & alteratione, qua non tantum substantiam tractabilem, vt calori natiuo cedat, reddunt, sed etiam qualitates immutant. Cum autem malignitates & impuritates plerumque per totum corpus sint dispersa, omnino necessarium est substantiam ipsam separare eiusdemque continuitatem corrumpere, siquidem haud aliter substantia impuritates purgare & qualitates per totum corpus dispersas alterare, aut denique insanabiles tollere licet. Quod cum sit magnum artificium,
hoc

hoc effectum dare & natura potius quam artis opus esse videatur: non immerito magnis studijs & longa experientia Philosophi multum & ferme infinitas operationes naturam omnes imitantes inuenere.

Quia tamen hic campus est longe uberrimus, artifices quotidie nouas suo proposito inseruientes operationes inuenire videmus, nouas dico numero non specie: siquidem Philosophi tam diligentes naturam scrutatores fuere, ut nullam fere opus speciale posteritati inueniendum reliquerint, cuius inuentione laudem sibi ac gloriam compararent. Nihilominus tamen ut dixi ab industrijs artificibus ista quotidie inueniuntur quae facile tyronibus imponere possunt, tanquam ars perfecta adhuc non esset, nec praeceptis suis satis ornata: Vnde facile animum despondere possunt, impossibile esse opinantes eos ad imperfectam artis perfectam cognitionem peruenire posse, scilicet ut omnis scrupulus & dubitatio exuatur, omnes huius artis operationes quae sunt, aut quae esse possunt, ad duo capita reuocantur corruptionem scilicet & generationem: ita ut utraque latissima significatione accipiantur. Sub corruptione, quaecunque ad continuitatis corruptionem tendant, comprehendunt. Sub generatione quaecunque vel ad subiecti unionem & regenerationem noua forma vel qualitatis inductionem pertinent.

C A P. I.

De Corruptione.

Corruptio est operatio Chymica, compagem corporis & continuitatem quibusseunque modis dissoluens & corrumpens, impuritatesque omnes separans, donec ad eum perfectionis gradum & puritatis deuentum fuerit, quam sibi tanquam materiatum & noui operis fundamentum proposuerit artifex.

At cur dico gradum? quia diuersi sunt gradus Medicinæ, ut extractum oleum, sublimatum, flores, de quibus in tertia parte, qui omnes certe non requirunt eundem gradum perfectionis. Quandoquidem etiam corruptio lege naturæ præcedit generationem, ut illi puram & idoneam manum præferret necesse omnino habuit duob. instrumentis ornati, quibus hoc efficeret. Non enim satis erat corpus corrumpere, si non etiam impuritates ac alieneitates auferret ac separaret. Tum enim priori medicina præstantior ac purior generatur.

B. Præ.

Præterea cum necessario & naturali inclinatione corruptio sequatur separationem, non sine causa in definitione corruptionis separationem posui, de quibus tamen clarius doctrinæ gratia separatim dicam. Quia quamuis omnino indissolubili cohæreant nexu, vt nulla ratione vna sine altera vnquam consistere queat, tamen multæ sunt operationes, quibus corruptio solum ab artificib. spectatur, vnde corruptiones dicuntur. Idem de separatione intelligendum. Primum igitur corruptionis explicabo operationes, separationem prorsus negligens.

De corruptionis primo instrumento.

Corruptio vt hic strictius accipitur, continet sub se solum operationes, quibus corporis compagis dissolutio tantum quaeritur.

Harum operationum duo sunt genera, quorum *primum* continet operationes, quæ specialiter tantum corpus corrumpunt, vel potius præparant & magis aptum ad veram & vltimam corruptionem reddunt.

Huiusmodi vicissim ad *duo capita* reduci possunt, aut enim corpus in minimas partes diuidunt, ita vt singula suam continuitatem non retineant, aut corpus fluidum reddunt.

Si in *minimas partes* fuerit diuisio (minimas dico, quæ operi proposito inferuiunt) tales sunt, *limatio, rasio, puluerisatio, læuigatio, incisio, confusio, granulatio & laminatio.*

Limatio est continuitatis corporis solutio per limam ferream, corpus in minimas partes corrumpentem. Corpus ita præparatum *limatum* vocatur.

Vsum habet in metallis vegetabilibus quibusdam, vt lignis, in animalibus etiam vt carnibus & dentibus.

Rasio huius affinis corpus in minores partes diuidit, per tale etiam instrumentum ferreum, & præparatum *corpus rasum* dicitur.

Puluerisatio adhuc in minores partes deducens, quæ præcipue est tritura corporis in puluerem in mortario, cui frequenter inferuiunt duæ priores.

Læuigatio (vltimus gradus in subtilissimum puluerem ducendi) est collisio corporis super marmore cum lapide molari dicto. Hic observandum *limationem & rasionem* plerunque inferuire puluerisationi in animalibus & vegetabilibus, nunquam vero in mineralibus. Nulla enim mineralia cruda vel in minimas partes reducta puluerisationi cedunt, quamuis aliquando læuigationi, non tamen sine additamento, vt in calcinatione audietis.

Incisio

Incisio est corporis in minimas partes certo instrumento vel cultello facta diuisio.

Vsum proprie habet in herbis, radicibus, fructibus & huiusmodi.

Contusio est partium contundendo conquassatio.

Vsum habet præcipue in herbis recentibus, pinguibus & similibus.

Granulatio est corporis in granula comminutio.

Estque proprie metallorum & variis modis perficitur.

1. *Metalla fusæ* guttatim in aquam mittuntur, cuius vi reperiussa in granula desiliunt.

2. *Nonnunquam scopæ* è viminibus exilibus aquæ imponuntur, vel tabella aut colatorium angustissime pertusum, perque metallum fustum aut liquefactum perfunditur.

3. *Vel in pila lapidea ignito pistillo* indefinenter agitantur granula.

4. *Raro cribro* separantur & opus repetitur.

5. *Vel saltem inter manus* in olla angusti orificij & bene operata fustum metallum in granula conuertitur vt in plumbo.

Laminatio est corporis in paruas & tenues laminas perductio, cuius vsum audiemus in calcinatione.

Si corpus fluidum reddatur, *dissolutio* dicitur *generalis*.

Dissolutio est operatio, qua corpus prius solidum & cohærens fluidum redditur, idque vel *cum calore* vel *sine*.

Si *cum calore*, tum vel *nudo igne* vel *cum medio*.

Si *nudo igne* est metallorum, & *fusio* dicitur proprie granulationi sæpe inseruit, vel *metallorum* purgationi.

Vel est *mediorum Mineralium*, vt Sulphuris, Antimonii, & cæt. tunc vel incorporationi inseruit, vel purgationi, vt nimirum combustibile & volatile sulphur in halitum discedat.

Tunc solent artifices salem petrae, Ammoniæ vel sulphur & similia leuia volatu, quæque nihil operi obsint, addere, vt purgationem accellerent.

Vel est *salium Mineralium* vt salis petrae, & tunc purgatio & fixio quædam quaeritur.

Vel est *animalium* vt pinguedinum & adipum, tunc depuratio quaeritur per colorationem vel ablutionem, vel saltem vt cum aliis incorporantur.

Vel est *vegetabile* ut gummi, lachryma, arborum; tunc solent ad-
dere aliquid liquoris ne comburantur, & purgatio per colum vel incor-
poratio cum aliis quaeritur.

In his omnibus *liquatio* proprie vocatur.

Si fuerit cum *calore mediato*, tunc hoc medium plerumque est B. M.
& est oleorum mineralium, aut salium mineralium, ut salis, aluminis,
& c. quae nudo igni sine periculo adustionis non admouentur.

Haec dissolutio in B. M. istis propria est, quamuis quaedam ex prae-
dictis ita dissoluantur, non tamen necessario.

Est etiam hic peculiaris distinctio amalgamatio Mercurij & Solis. In
balneo enim fluit Mercurius instar aquae, quod philosophi *dissolutionem*
vocant in cineribus coagulatam, ita ut redeat ad propriam consisten-
tiam.

Atque istae dissolutiones tendunt ad fixationem, ut aquositas vel ni-
mia corporis humiditas dissipetur & euaporetur, ipsaq; materia crassior
& magis fixa euadat.

Si *sine calore* dissolutio fuerit, tunc vel erit *cum menstruo* vel *sine*.

Si *cum menstruo*, usum habet in succis inspissatis & salibus impuris
vel preparatis, ut separentur impuritates, vel ut cum aliis melior mix-
tio & incorporatio fiat, & dicitur *dissolutio* in tali vel tali menstruo.

Si *sine menstruo* fiat dissolutio, *deliquium* vocatur, quod est concreti dis-
solutio per humidum aerem sese in corpus insinuantem usumque ha-
bet in salibus, calcibus & iis corporibus, quae aliquid salis admixtum
habent.

Si in *salibus* tunc totalis erit dissolutio.

Si in *calcibus*, erit totalis salis à terra mortua in aquam dissolutio. In-
seruit tunc purgationi salium. Frequens enim euaporatio vel destillatio
& per vices dissolutio sequatur, donec liberatur sal ab omni terrestri-
tate & ChrySTALLINUS fiat. Vel oleum quaeritur, ut in dissoluzione salis,
sulphuris & mineralium salium.

Si in iis fuerit, quae aliquid salis in se habent.

Vel est *vnus tantum natura*, quae interna sua substantia aliquid salis
habet, quod in preparatione vel compositione aliquando acquisiuit,
ut in Mercurio sublimato.

Eius *usus* est, ut dissolvens secum vna dissoluat & trahat aliquid de
natura & essentia corporis, ut in butyro vel oleo Mercurij sublimati
apparet.

Vel est *plurimum*, aut *vnus corporis* quod extrinsecus adiectum aut ad-
mixture

mistum habet vel salem, vel aliud corpus quod salem in se continet, & tunc non tantum sal dissolvitur, sed secum vna corpus dissolvit & corrumpit, cui admiscetur.

Magnus & creberrimus est vsus huius operationis in præparationibus mineralium, cum eorum corpora corrumpit, & viam parat ad extractionem oleorum & tincturarum, vel essentiarum, quamvis sæpe vramur pro essentiis aquis fortibus.

Forma processus in operationibus prædictis, quarum processus suis operationibus respondent, per proprias figuras ordine talis est.

1. In salibus & calcibus læuigantur super marmore 2. vitro lato induntur (nam fictile penetrat) & in cella locantur ad dissolutionem: vel vitrum cum materia locatur in aqua frigida, vel guttulæ aliquot aquæ ad opus accelerandum insperguntur. Solent etiam in vesica inclusa suspendi in vase aqua pleno, vel puteo, vel adhuc cum præparant finire opus, vesica hæc ad calorem bullientis balnei suspenditur. Si *vnus* rei aliquid salis in interna sua substantia habentis, tunc prius læuigata inspergitur marmoris vel vitreis patinis & locatur in colo, ita vt guttatim destillatio ascendat in receptaculum infra locatum, vnde destillatio per tabulam vocatur. Si *plurium* vel *vnus rei* tantum habentis extrinsecus adiectum huiusmodi corpus, vel aliquid salis, tunc prius læuigatur & idoneis vasis inspergitur, sicque in cella locatur, vsque ad dissolutionem in crassam & pinguem formam instar pultis, & tunc destillatur vel sublimatur, de quo suo loco.

In ista operatione hoc *primum* obseruandum est, quod nullum deliquium esse possit sine sale: *Deinde*, quod vasa quæ salium dissolutioni inseruiunt, talia sint quæ penetrari non possint.

Huc vsque de primis corruptionis operationibus, sequuntur secundæ & vltimæ, quæ corruptionem perficiunt & absoluunt.

SECUNDVM GENVS CORRUPTIONIS.

Secundum genus Corruptionis continet sub se varias operationes, quæ sine magna confusione ad certa genera reuocari non possunt: salius itaque duxi singulas per se perspicue tractare.

Tales sunt *Putrefactio*, *Maceratio*, *Cohobatio* & *Calcimatio*, quæ omnes re-
ste corruptionis operationes appellantur, non tantum, quia corporis compagem ab interno quasi soluunt, sed etiam quia in illis sola corporis corruptio ab artificibus quæritur, de quibus ordine.

De Putrefactione.

Putrefactio est *misti dissolutio per putredinem naturalem in calore humido substantiam ipsam corrumpente, eiusque interna claustra referante.*

Putredinem dico *naturalem*, quia hic natura praecipue operatur. Calor enim naturalis & substantiae innatus, excitatus & adiutus à calore externo sibi vires acquirens, omnium partium separationem molitur, eamque tandem absoluit, adiuuante humore & corpus superante siccum. Res enim omnis putrefacienda humore abunde necesse est, quo pacto calor innatus cum suo humido substantiali ruptis claustris corporis segregatur vel dissoluitur potius à commistis, unde facilius sequitur operatio ab artifice.

In qua operatione hęc sunt obseruanda.

1. Quod cum hęc operatio sit naturae opus adiutae arte (calor enim naturalis excitatus ab externo calore opus absoluit) non debemus in tali operatione nimium properare, sed naturae opus obseruare.

2. Cauendum est, ne resolutio fiat totalis quod non requiritur, plus enim laboris faceretur, & periculum subest, ne aliquid eius quod relinquitur, pereat.

3. Diligenter prouidendum est, ne forteat putrefactio, quod hac ratione praecavebitur, si bene muniatur vas putrefactorium, ne aer intret aut exeat.

4. Quod omnis putrefactio in humido calore perficiatur, eoque vel *B.M. vel ventris equini.*

5. Quatenus omnis putrefactio fit in humore materiae intrinsecus adiuncto, quo mediante discessus siue partium separatio efficitur: sciendum est, quod hic humor sit aut rei congenitus, vt in herbis recentibus; aut extrinsecus additus, vt in ficcis; & tunc danda est opera, vt talis fiat, quae substantiae non noceat, sed tantum, vt conclusa corporis claustra referret, vt sic in apertum perducantur, quae antea in abstruso naturae sinu latitabant.

6. *Putrefactionis tempus* generaliter est *mensis*, sed non semper obseruandus, cum res omnes putrefaciendae non sint eiusdem naturae, quare plerunque relinquitur tempus iudicio artificis, qui obseruare debet iustam putrefactionem.

7. *Apparatus putrefactionis* talis est: Res putrefacienda si humore abundet, vt recentes herbae & flores incisa vel contusa in ollam vel ampullam putrefactorum in eum vsu concinnatam, imponitur, & in fi-

mo

mo vel balneo tepido ad putrefaciendum locetur, sed vas diligenter obturandum, non tantum, vt caueatur, ne aer intret, sed ne spiritus fugiant. Si vero res humoris parum aut nihil in se habuerit, humoris inquam actualis, tunc terenda & sufficienter humore conspergenda. Solent in putrefactione herbarum vel florum pro oleo addere salem virrioli aut alumen S.S.S. vt hac ratione putrefactionem accelerent, refectionemque adiuuent, ac materiam a putrefactione foetida liberent, vel alioquin in eum finem parum fermenti acris addunt, & tunc fermentatio dicitur.

De Maceratione.

Maceratio est corporis in aliquo menstruo infusio ad iustum tempus, id est, donec menstruum corpus reddiderit satis molle ac tractabile vt penetrationem menstrui admittat, tincturamque per menstruum educi concedat. Quare huius operationis non est determinandum tempus, sed expectandum, donec saturate tinctura in menstruo appareat, tunc enim succedit separatio.

Huius apparatus est talis: Res maceranda prius trita in paruas partes vasfruo indenda, vndique stipatis spiramentis, atque seponendum in iustum tempus, saepius interim agitanda, vel si requiratur, tepido calori imponenda, si fuerit res vegetabilis balneum praestat: Si Mineralis eget calore sicco cum medio penetratione, nimirum, nisi alius ab autore praescribatur peculiariter, saepius interim indies agitanda & commouenda.

Eius usus est in essentiis & in extractis: Qua in re haec tota cura est, vt idoneum menstruum eligatur. Non enim omnis tinctura per quodlibet menstruum extrahitur.

Ergo hic consideranda venit, 1. *Corporis compages, si solida fuerit firma vel rara & mollis.* Non enim idem menstruum seruit extractioni coralorum & aliorum vegetabilium, vt florum, baccarum, &c.

2. *Consideranda qualis sit essentia extrahenda, oleosa an aquosa, si vero oleosa fuerit, certe opus habet menstruo oleoso, siquidem per aliud menstruum nunquam extrahetur, vt videlicet in tinctura sulphuris, quae nullo alio menstruo excedit, nisi oleo terebinthinae.*

De Cohobatione.

Cohobatio est frequenti vehiculi affusione corporis partium solutio & corruptio ac separatio.

Co-

Cognitionem quandam habet cum maceratione: Vt enim *macerationis* continua menstrui presentia materiam mollificat, & ad separationem cogit, ita *Cohobatio* ex multiplici affusione idem praestat.

Eius *vsus* semper est in destillatione.

Finis duplex 1. vt ex frequenti affusione & destillatione lento calore tandem deponat essentiam & virtutem in materiam (quae plerunque est putris, vel extractum, vel simile quid) cui affundatur, & toties repetitur, donec tandem menstruum in lipidum exeat.

2. Vt oleum producat, idque vel totam materiam mutando in oleum, vt fit in calcib. mineralium, vel vt frequenti affusione menstruum penetrans corpus ac referans, tandem secum vasa educat, oleum ex interno sinu natura, vt in destillatione olei, aromaticum, seminum, &c.

Ac iusta operatione menstruum cum discretionem artificis ad corpus elaborandum recipientis eligendum est.

De Calcinatione.

Dicturus de *Calcinatione*, prius quid sit *calx*, explicare expedit, quando quidem per eam calcinationem definire oportet.

Calx igitur proprie significat corpus aliquod reductum vi ignis in puluerem subtilem, vel in materiam talem, quae pro negotio vel sola laeuigatione in puluerem impalpabilem redigi potest.

Est igitur *calcinatio violenta* per ignem corporis in calcem reductio. Estque duplex respectu calcis duplitis, *calcinatio vera* & proprie dicta & *cinestatio*.

Calcinatio vera est, qua corpus sine vlla essentia iactura ex duro & contumaciter tractabile & friabile redditur, ita vt propositis operationibus aliis facile cedat. In omni enim vera chymica calcinatione calor innatus intenditur & humor congenitus conseruatur.

Magnus est eius *vsus* in preparatione medicamentorum alterabilium, quae per alterationem tantum suae separationem perficiuntur, vt dissolutio perlarum, quae a nonnullis magisteria vocantur, & extractiones essentiarum. Vnde *varii & diuersi modi* operandi inuenti sunt: omnes tamen in hunc finem, vt idoneam corpus mutationem accipiat, ita tamen ne quid de essentia pereat.

Primo igitur in medicamentis praeparandis, quae corporis alterationem tantum requirunt, vt sunt solutiones margaritarum corallorum & hoc obseruandum est, si corpus calcinandum subtile & leues habuerit spiritus, vt secundum nonnullos calcinetur in vase clauso, vt volati-

lia

lia cum fixis feruentur: *Vel* secundum alios, quia vident ex omni calcinatione clausa vel aperta nisi nimium intendatur ignis (quod fieri non potest absorptione humidi) calcem emergere nigram, quæ ad omnem operationem inepta est, aperto igne reuerberetur, sed temperato & gradato, ne tinctura & essentia ignis vehementia exhalet.

Veruntamen in aliis, quæ spiritus satis fixos habent, hoc adeo curare nihil expedit, vt ferro croco Martis.

In *essentiis & tincturis* extrahendis, in quibus separatio spirituum quaeritur, alia est consideratio, si quidem necessarium est corpus perfecte & penitus mutare, ita tamen ne quid de essentia amittat.

Omne enim phlegma & leuiores spiritus separandi sunt, qui essentia extractionem impedire possunt.

Et denique ne longior sim, cum semper essentiale, quod ex hac calcinatione requiratur, vsus multos operandi modos inuenit: semper tamen respiciendum ad id, quod quaeritur, & ad id quod separare necessum.

Si enim id quod separare expedit, tantum refecare cupimus, tunc est aut *destillabile* aut *sublimabile*.

Si *destillatione*, tunc pro calcinatione aperta (talem enim apertam esse omnino necessarium est) *destillatione per latus* vtimur igni satis forti, sed tamen gradato, vt in oleo vitrioli separando, spiritum omnem & phlegma separare oportet prius, deinde oleum sequitur.

Si *sublimabile*, tunc sublimatione separatio perficitur, vt in antimonio priusquam eius albos flores per sublimationem inuenimus, cogimur prius sulphur combustibile & flores citrinos preparare.

Si vero non hac curamus reseruare, tunc aperto reuerberatorio calcinamus. Verum tunc diligenter animaduertere oportet, & ignem regere, ne vna absumatur, quod quaeritur. Si enim bene regatur ignis, nihil de essentia perit, quamdiu enim aliquid phlegmatis vel aquosi spiritus inest, essentia non mouetur.

Quare huius absorptionem obseruare decet, quod dignoscitur ex fumo vel vapore ascendente, vel ex ipso corpore: æqualiter enim apparebit.

Vel si talis materia inutilis facile separari poterit vt in Antimonio, tunc sufficit exhalatio super carbones, sæpe tamen mouendum spatula ferrea, donec satis purgatum fuerit.

Solent in tali operatione addere sulphur, vitriolum, vel huiusmodi leue quod, vt accelerent opus. Quare videtis nihil referre, quibus modis

C dis

dis efficiatur, modo medicamenta nihil detrimenti inde accipiant, & vera calx emergat.

Cinefactio est operatio, qua corpus in cinerem cum humidi iactura redigitur, in qua falsugo requiritur.

Eius duplex est apparatus, 1. *apertus*, in qua materia viua flamma comburitur, ita vt fiat flammæ quasi pabulum, vsque quo in albissimum & perfectissimum cinerem redigatur, ex quo sal elementaris tantum extrahitur.

2. *Occlusus apparatus* est, cum in olla apposito operculo vndiquaque luto agglutinatis commissuris in cinerem comburitur, atque hac ratione volatilia cum fixis figuntur.

Ex quo extrahitur sal essentialis, qui *Alkali* dicitur, in hoc differens ab altera, quod quamuis in hac calcinatione omnis humor absumatur, tamen spiritus quidam figuntur & retinentur, vnde & essentialis dicitur, quod aliquid de essentia retineatur.

Ex his patet, quid sit calx, & quotuplex fiat calcinatio respectu calcis: nunc reliquum est, vt sciamus, *quotuplex sit operatio* secundum operandi modum. Est igitur duplex: *Actualis, & potentialis.*

DE ACTVALI CALCINATIONE.

Calcinatio actualis est, quando vi ignis materialis res in calcem redigitur. Eius apparatus talis est: res calcinanda comminuitur, vel secundum naturam & existentiam in minimas partes redigitur, & vasi suo apponitur, vel occluso vel aperto, vt res exigit, cum additamentis, si opus fuerit, quæ calcinationem promoueant: *Vel sine additamentis*, si facilis sit calcinationis. *Additamenta ista sunt sulphur, vitriolum, acetum, & salia multa.*

Si cum additamentis, idque in vase clauso, relinquenda spiracula pro vapore & fumo exeunte, qui plerunque copiose expirat, alioquin vas rumpitur.

Si sine additamentis, & materia pretiosa fuerit, fortesque habuerit spiritus, tunc non requiritur tantum, vt firmum vas accipiatur, sed etiam vt firmissimo luto muniatur, & ferramentis constringatur, ignisq; dandus est per gradus.

Quædam panno tamen inuoluuntur, & postea luto obducuntur. In quibus hoc specialiter obseruandum est, vt prius quam igni admouentur, lutum optime siccetur.

Sed non opus est amplius hisce immorari: siquidem auctores, cum re-

qui-

quirunt aliquam peculiarem calcinationem (sicut & alias operationes) eas describere solent. Sat est generalia discere, vt inde facilius autores intelligantur.

Interim hoc obseruandum est in calcinatione, ei saepe inferuire *refractionem* in aceto, aut tali aliquo fortiliquore, vel eorundem *aspirationem*. Atque hæc apparatus generaliter omni calcinationi actuali inferuit.

DE POTENTIALI CALCINATIONE.

Potentialis ignis est, quo materia igni essentiali (qui etiam potentialis seu philosophicus dicitur) in calcem veram, nunquam vero in cinerem redigitur. Quare cum sit præstantissima calcinandi forma, & in primis ad quintas essentias metallorum utilis, sine qua fere extrahi non possunt, nec non ad tinturas essentielles vegetabilium & animalium (vti & lapidescentiũ) artifices varios modos inuenere, quibus hanc calcinationem absoluerent, qui tamen omnes ad hos referri posse videntur, Precipitationem, Fumigationem, Stratificationem, Emplastrationem, & Amalgamationem. De quibus ordine.

De Precipitatione.

Precipitatio est calcinatio per aquas seu spiritus fortes.

Precipitatio est dicta, quia aqua fortis per quam perficitur, r. dissoluit metallum, quod præcipitandum est in aquam, & sursum in se rapit in tam perfectam liquoris vel aquæ speciem, vt vbique appareat aqua homogenea ac perspicua, ac si purissima esset aqua absque vlla commistione.

2. Vel pondere grauata metalli, vel in opere dissipatis spiritibus ad fundum vasis cadere metallum permittit, vnde præcipitatum dicitur, & opus præcipitatio.

Eius apparatus talis est: Materia sic calcinanda (quod plerunque est metallum, vel alia res lapidea) limatur, & in tenues laminas ducitur, vt facilius operi cedat, vitro deinde imponitur forti, & aqua fortis affunditur vt materiam tres vel quatuor digitos emineat, quæ protinus incipit bullire, corpusq; corrodere indefinenter, donec opus absoluerit. Si vero tardauerit aut metus aliquis subsit de imbecillitate aquæ, tunc solent vitrum admouere cineribus modice calidis, vt extremo calore potentialis in actum redigatur, vt aliquando, cum aqua adeo debilis est, vt non vereantur yas claudere, quod alias non faciunt, tunc bene obruratum in stercore equino aliquot dies vel nonnunquam

ad aliquot septimanas locant. Sed plus tunc sæpius quæritur, quam calx.

Nam in naturali digestionem huiusmodi, non tantum aqua corpus in calcem reducit, sed etiam profus metallicam naturam corrumpit, & in oleosam substantiam conuertit, quod plerunque in tali processu quæritur.

Si vero post dissolutionem corporis aqua calcem non dimittat, solent artifices addere, quæ separationem faciunt, videlicet aut in aquam communem infundunt, vt hac ratione obtusa vis aquæ fortis calcem amplius non retineat, quo facto tota aqua protinus congelatur instar glaciæ purissimæ & albissimæ, vnde quidam calcem istam glaciem dicunt, postea sequitur perfecta separatio, glaciæ enim fundum petit, & aqua supernat.

Alii salem addunt, vel aquam falsam calidam, sed diuersæ materiæ diuersas sæpe habent separationes: vt pro argento solent iniicere laminas cupri, ad quas naturali inclinatione Lunæ calx se deuoluit. Pro Mercurio cuius proprie *precipitatio* dicitur, quando cupiunt albam calcem aquæ dulcis infusio sufficit: Si vero calx rubra quærat, qui vere apud Chymistas *Mercurius precipitatus* dicitur, tunc effundunt dissolutionem totam in ollam vitreatam lati orificii & super calidos cineres euaporare aquam fortem sinunt, sub finem augendo ignem, vt intendatur calor, vel vt elegantiore adhuc inducant colorem, tum vt Mercurius magis fixatus quod maxime in hoc opere spectatur, per latus destillent aquam cum multis cohobiis. Aqua quoquo modo separata potest re-ctificari, vt iterum vsui inseruiat, ne quid perdat.

Hoc in iusta calcinatione in primis obseruandum est, vt vnicuique corpori suam paret aquam artifex, ne frustra operetur; non enim eadem aqua soluit aurum & argentum.

Deinde habenda est ratio finis, cuius gratia calx quæritur. *Alia* enim aqua opus est, cum calx paratur in vsum humani corporis: *alia* cum pro medicina transmutoria.

De Fumigatione.

Non immerito *Præcipitationem* sequitur *Fumigatio*, cum vtraque perficiatur corrosiuis, verum diuerso modo. In *illa* enim est totalis dissolutio in aqua soluente & corporis immersio: In *hac* vero tantum extremarum partium corporis corrosio per fumigationem, id est aquæ corrodentis vaporem, vel mineralium exhalationem ascendentem, se-
que

que in corpus supra positum insinuantem, ipsumque paulatim corruptentem & corrodentem donec in calcem reducatur.

Est itaque *Fumigatio calcinatio in sicco vapore* (qui proprie *exhalatio* vocatur, & est tantum *mineralium*) perficitur, alia in *humido*, quæ est *aquarum* vel *spirituum*.

Si *humido vapore* perficitur, tum talis est processus: lamellæ pertusæ foramine vno filo suspenduntur, intra ollam angusti orificij, aceto destillato, vel alio simili liquore acri plenam, vndiquaque bene testam & opertam in calidis cineribus vel fimo equino collocant, vt vapor ascendens sese corpori insinuet & corradat. Tamdiu illic relinquitur, donec superficiem corporis corroserit, & calcem induxerit, calx abradytur, & opus iteratur.

Pro hac calcinatione sæpe inseruit *extinctio* & *madefactio*.

Extinctio est, cum *metallum ignitum* extinguitur in liquore aliquo forti & corrosiuo, vt in aceto destillato, muria cocta, vel simili, in quo liquore non modo squamas deponit, quæ *calx* dicuntur, nam in subtilem puluerem redigi possunt, sed etiam multoties saturatissimam tincturam in menstruo relinquit, vnde viam parat ad magnas operationes. Quidam enim contendunt hac ratione auri tincturam spiritibus vini extrahi posse.

Madefactio est, quando metallum madefacimus, vel immittimus in corrosiuam aliquam aquam, aut muriam, atque deinde aeri exponimus, donec corrosum fuerit, calcem postea abluimus aqua plerunque dulci, vt in Vitriolo veneris.

Huc referri quoque possunt *immersio* & *maceratio*, in qua non est dissolutio, vt quando corpus contumax est, vel facile non cedit vlli prædictorum, vel tempus non patitur tam longam præparationem: tunc solemus corpus limatum immergere aquæ, illicque macerare, donec fuerit corrosum instar limi: separata deinde aqua per inclinationem leuem corpus siccat, læuigatur, & aqua dulci dulcoratur, vt fit in præparatione chalybis apud pharmacopæos.

Sic *sicco vapore* Saturni vel Mercurij, quæ naturali suo halitu omnia nobiliora metalla fragilia reddunt, vt postea terendo cum sale in puluerem redigantur; necnon Mercurius Saturnum, & Saturnus Mercurium calcinant.

Apparatus talis est, i. fusum plumbum vel Mercurius calens ollæ angustæ orificio imponitur & supposito igne lento, ac apposita lamina Solis & Lunæ, quibus proprie inseruit ista calcinatio (quamuis non-

nunquam & aliis metallis) & ascendens halitus se corpori insinuat, & fragile reddit; postea succedit laeuigatio cum sale super marmor, & salis tandem ablutio aqua pura à calce.

CALCINATIO MERCVRII CVM

Saturno.

Plumbum dissoluitur, postea funditur in foueam terræ, vel vas aliquod idoneum, & cum tam fluidum fuerit, vt impressionem rotundi lapilli capere & seruare possit, protinus formetur fouea, in quam dum calet immittitur Mercurius frigidus: post refrigerationem iterum Mercurius extrahatur, Saturnus vicissim fundatur, ac opus reiteretur, & vltterius progrediendo friabilis redditur, ut laeuigationem cum sale admittat. Hoc vicissim suo fumo Mercurius plumbo præstat. Hæc de fumigatione.

De Stratificatione & Emplasticatione.

His addit Libavius *Stratificationem* & *Emplasticationem*, quæ tamen veræ calcinationes dici non debent, siquidem sola & per se operationem nunquam absoluunt, sed sæpe in vsum assumuntur vt eandem adiuuent & accelerent, vt quando S.S.S. salium vel aliorum similium partes lamillis vel etiam pulueribus metallorum admiscuntur, vel pastæ forma emplastrantur. Tum materia ita præparata igni calcinationis semper imponitur. Corrodendo enim & corpus penetrando calcinationem accelerant, & quandoque in vno eodemque opere coniunguntur.

Nihilominus quamuis veræ calcinationes non sunt, siquidem tamen apud quosdam ita capiuntur, hoc vobis respondere æquum putauit, vt si quando occurreret, mentem auctoris intelligeretis.

Attamen *Emplastrationis* etiam alium esse vsum præter calcinationis sciatis licet, vt nimirum hac ratione artifices aurum argenteis vasis obductum separarent, quod alias perderent. *Apparatus* talis est: Vasa deaurata obducuntur aliquo Emplastro corrodentium, ad tempus reponuntur, postea Emplastrum aqua abluitur, quod vna secum aurum auferat, quod deinde ablutionibus multis, vt vel Mercurio viuo, qui auri voracissimus est, à salibus facile separatur.

Propterea *Stratificatio* nihil differt à *Cæmentatione*, vt postea audietis, quæ Libavius refert ad *Graduationem*, operationem profus diuersam à separatione.

Atque

Atque hæc de calcinatione per stratificationem & emplastrationem dicta sunt.

De Amalgamatione.

Cum *Amalgamatio* sit tam nobilis operatio, vt non modo in Alchymia vi. sit ad præstantissimas & præcipuas operationes, sed etiam tantus sit eius vsus, vt nullo modo opera sua aurifabri sine eius vsu deaurare possint; operæ pretium puto declarare, quæ operatio eius sit & forma procedendi.

Est igitur *Amalgamatio calcinatio metallorum propria, qua in calcem, vel puluerem subtilissimum per hydrargyrum rediguntur.*

Amalgama est metallum cum Mercurio incorporatum & præparatum, vt instar butyri in vola extendi possit.

Finis & vsus multiplex in Alchymia.

1. Ex Sole & Luna artifices per eam alieneitates tollunt.
2. Inseruit præcipitationi Solis cum Mercurio pro turpeto aureo.
3. Multos in Sole & Luna vsus habet, vt ferme in omni operatione occurrat in Saturno & Ioue (alia enim metalla non amalgamantur ob prorsus alienam à Mercurio naturam pro oleo ex eis parando.
4. Aurifabris (vt prius dictum) pro deauratione.

Forma procedendi talis est. Primum Mercurius immittitur ardenti tigillo, cum incepit exhalare, additur argentum limatum, vel in folia ductum (quemadmodum peculiare habent operationes, in quibus reseruetur Mercurius, ac certam vtriusque quantitatem obseruant, at pro sola calcinatione, in qua iterum separatur omnis Mercurius, nihil refert quantitatem respicere) agitur bacillo ligneo (nunquam vero admouetur Mercurio metallum) donec optime incorporentur, tunc subito extinguitur amalgama proiciendo in vas aqua pura plenum, in quo abluitur, vsque dum deposuerit omnem nigredinem quam ex ligno vsto contraxerat.

Tunc si *nuda calx* quæritur, abundantem Mercurium per corium separamus, globum vero in corio relictum admouemus igni in tigillo continuo baculo ligneo agitando, donec totus Mercurius exhalauerit, tunc abluitur: sed tamen magna cura ignis est habenda, ne iterum fluat metallum, quod vt melius præcaueant, nonnulli solent adficere parum salis, quod postea ablutione tollunt.

Si vero *subtilissimum puluerem* cupiunt, tunc solent prius amalgama super marmore terere cum sale, post Mercurium euaporare, calcemque ablucere.

Si ve-

Si vero quaeratur *precipitatio*, siue vt inferuiat turpeto aureo, tunc toties reiteretur amalgamatio cum globo relicto & Mercurio recenti, donec instar butyri tota transferit per corium.

Huc vsque quae breuiter res postulabat, de vno corruptionis instrumento, in quo solum corporis compagis solutio spectabatur: reliquum est, vt secundum explicemus.

De Separatione.

Explicata haecenus continuitatis solutione, seu ratione qua corporis continuitas solui possit, cum necessario separatio sequatur, semper corruptionem ordine naturae succedit eius explicatio, in qua eundem sequar, quem proposui & obseruati in priori parte.

Separatio est operatio, qua partes corporis soluti & corrupti distrahuntur & separantur.

Estque duplex: *substantialis & superficialis:*

Separatio superficialis est, quae partes corporis integrantes solutas, & tamen in suo homogeneo manentes diuidit & separat tantum ab inuicem, sine vlla interna aut substantiali penetratione.

Circa tria versatur, *vel* in separatione siccorum à siccis, *vel* humidorum ab humidis, *vel* humidorum à siccis.

Si *siccorum à siccis* fiat *separatio*, tunc puluerisationi & laenigationi inferuit, cribratioq; dicitur, vel nonnunquam *Ablatio* dicitur, cum adhuc subtiliorem separationem requirimus, vt in preparatione succini, margaritarum, corallorum apud pharma opæos: *Vel* fumigationi inferuit, vt separet leniter adhaerentem calcem, vt in sacharo Saturni & Deterfio dicitur pede leporino vel pluma perficitur: *Vel* vt tenacem adhaerentem calcem auferat, & ablutio dicitur, vt in calce veneris, vel amalgamationi inferuit, vt nimirum abundans Mercurius à metallo calcinato separetur, & expressio dicitur.

Si *humidorum à siccis* separatio fuerit (vt in tincturae fit spiritibus vel olei à crassis separatione) tunc fit separatio, aut à gummi aut ab alijs quibusuis.

Si à *gummi*, tunc solo sedimento cum inclinatione facta leui effusione tinctura à crassa materia in fundo separatur, aliam vero non admittit. Tinctura namque gummi percolari aut filtrari non potest.

Si *aliorum*, tunc effusione, colatione, expressione, aut filtratione aut vna harum duabus vel omnibus pro rei necessitate perficitur. Si *humidorum* separatio fuerit ab humidis, tunc sunt vel eiusdem naturae & generis, vel diuersae.

Sic-

Si eiusdem natura fuerint, tunc vel ex se humida natura vel arte redduntur.

Si natura humida fuerint, vt Syrupi, Iulapia, &c. tunc despumatio inferuit cum ovo agitato prius in patina, cui succedit etiam colatio leuis sine expressione.

Si arte vero humida reddantur, vt sunt gummi & pingua tunc inferuit despumatio & colatio cum forti expressione.

Si liquores fuerint diuersi generis, vt oleum, aqua, tunc pro separatione olei ab aqua vel spiritu inferuit aliquando destillatio vel euaporatio: sin minus laboris infumere cupiant, tunc inferuit subductio aquæ vel olei per inferius foramen infundibuli, & tunc à Chymicis vitrum separationis vocatur, vel exhaustio aquæ cum vitro angusti orificii, quod *Attrahitorium* vocatur; & solum obseruatur in oleis grauibus, quibus aqua innatat, vt oleum Cinnamomi: Vel vltimo cum ab omni crassitie purum limpudum & tenue cupimus, tunc solemus linteo subtili filtrare oleum.

Cæterum notandum nullam existis præter destillationem spiritibus separandis conuenire, sunt autem istæ omnes superficialis separationis formæ, vt *Cribratio, Ablutio, Deterfio, Expressio, Effusio, Colatio, Filtratio, Despumatio, Subductio, Destillatio, Exhaustio.*

Cribratio est subtilium partium à crassioribus per cribrum setaceum vel hericum transmissio & separatio, puluerisationi vt dictum tantum inferuit.

Ablutio, si puluerisationi inferuit, tunc est impalpabilis & leuioris pulueris à grosso & graui per aquam separatio. Si fumigationi inferuiat, est calcis à corpore per dissolutionem in aqua abstractio.

Deterfio, effusio, colatio quid sint satis est manifestum.

Filtratio est per colum Chymicum (quod *filtrum* dicitur, quod & *linguam bouinam* vocant quidam ob formam) destillatio, componitur ex panno laneo, aliquando etiam linteo, & nonnunquam ex papyro, tum solent autores dicere *filtrum* per papyrum.

Huic tandem referri possunt *purgationes* metallorum, oleorum & congenitorum, quibus inferuiunt & frictiones, ablutiones & agitationes in aqua destillata aceto & similibus.

De Separatione substantiali.

Substantialem dico separationem, non tantum quod substantiam id est omnes partes in sua homogenea separat, sed etiam quod impuri-

D tates

tates & alieneitates per totam substantiam dispersas auferat & segreget.

Est igitur *separatio substantialis* operatio Chymica non solum externas & apparentes impuritates tollens, tum abditas & dispersas per totum corpus separans; sed etiam homogeneas partes ab heterogeneis, vt spiritum à phlegmate, oleum à spiritu & aquam ab vtroque, tum denique essentiam à terra salina segregans.

Estque *duplex*, quarum *prima* essentiam & purum illud, quod ab impuro separatum cupimus, à magmate vel à capite mortuo in vase relicto separat & educit, partesque eiusdem naturæ simul coniungit, ac in vnum corpus cogit & heterogeneas seiungit.

Cuius *quinque* sunt operationes, *Destillatio*, *Rectificatio*, *Extractio*, *Sublimatio* & *Expressio*, de quibus ordine.

De Destillatione.

Destillatio est operatio, qua quod in corpore est humoris totum illud vaporis specie ab eo separatur, qui postea à frigido ambiente congelatus in liquorem ab excipulo recipitur.

Quare tantum humida corpora (quæ talia natura sunt, siue actu, siue potentia vel per artem talia redduntur) destillari possunt.

Huius operationis tantus est *vsus*, vt omnibus aliis operationibus inferuiat, vel menstrua præparando & eadem iterum ab essentiis separando, nec non essentiarum extrahendarum gratia in primis inuenta esse videtur, Essentiæ vero vt exaltentur, & subtiliores ac ad penetrationem promptiores reddantur, debent destillari.

Sed cum omnes materiæ non admittant eandem rationem separandi, artifices, ne de hac ratione aliquid lateret, *tres* destillandi *modos* inuenere, videlicet per *Ascensum*, *Descensum* & *Latus*.

Destillatio per ascensum est, cum humor vrgente calore inferiore ascendere ex corpore cogitur specie aëria in alembicum, vbi congelatur perque rostrum destillat, alias plerunque dicitur *Destillatio per balneum Mariæ*, per *cineres*, per *arenam*.

Cæterum quæ *vasa* inferuiant, in præmio dictum est.

Quare quot & qualia medicamenta, tam ista quam aliis donata formis præparentur, in compositione medicamentorum dicitur, vbi ista omnes operationes rediguntur ad *vsu*m.

Præterea ad hanc formam referri possunt *Destillatio per campanam*, qua oleum sulphuris præparatur, & *destillatio per patinam*, quæ vna cum

fo-

heribus odoriferis (quibus præcipue inseruit) super fornacem cum lentissimo igne collocatur & supponitur alia patina per quandam inclinationem cum interposito linteo , quod recipiens vapores ascendentes per linteum in oleum suppositum guttatim demittit.

Eadem destillatio inuerso valorum ordine per descensum efficitur.

Observatio.

Ultimo in omni destillatione hoc obseruandum est, *ne ignis intermitatur* : nam si opus interrumpatur, postea nihil ascendit amplius, aut saltem magnam patietur iacturam. Calor enim quamuis non potens fuerit eleuare vaporem ad alembicum , tamen siccando absument humiditatem. Præterea mineralia, quando in operatione dissoluta & liquata sunt, post refrigerationem adeo arcte coherent , & in se concidunt, vt ægre aut nunquam sine puluerificatione noua separationem admittant.

Destillatio per descensum est, quando vi ignis suppositi humor cogitur descendere. Potissimum vsurpatur in iis, quæ calor ascensorius corrumperet, & quorum fortis spiritus nimio calore in ascensu dissiparetur.

Eius *apparatum* describere non est opus, cum facilis & apud autores passim describatur.

Destillatio per latus est, cum vase in latus inclinato destillatio perficitur, cumque illud vas plerunque retorta sit, *destillatio per retortam* vocatur.

Hæc præcipue *vsus* habet in mineralibus, nonnunquam etiam in vegetabilibus quibusdam, vt in lachrymis arborum & gummi & eiusmodi, quæ quia grauiasunt, ægre ascendunt.

Hæc destillatio sicut præcedentes tam humido quam sicco calore perficitur.

Cæterum in his commorari minime puto opus, cum eadem in praxi cogar repetere. Quare & apparatus & operandi diuersas formas in eum locum reiicio.

De Rectificatione.

Rectificatio nihil aliud est, quam *repetita destillatio*, vt perfectum reddatur opus.

vsus habet tantum in liquoribus (quanquam nunquam reiteratio

sublimationis rectificatio nuncupatur) nimirum vt alieneitates separentur, vt phlegma à spiritu vel oleo, vel e contra.

Est tam necessaria operatio, vt sine ea raro perfectum medicamentum à destillatione producat.

Magnum etiam in separandis spiritibus ab essentiis & extractis destillatis, vt iterum in seruire possint, vsum habet.

Veruntamen nihil aliud est, nisi mera destillatio, alia appellatione ab artificibus donata, respectu effectus, quem producit.

Quare eundem omnino instrumentorum & operationis habet apparatus, quem destillatio tam per ascensum, quam per latus, nunquam vero per descensum.

De Sublimatione.

Sublimatio est operatio, qua corpus halitus specie vi ignis in sublime propellitur, ibique ab ambiente frigido congelatum subsistit, & à forma operationis sublimatum vocatur & precipitationi opponitur.

Vt sublimatio fiat, duo plerunque requiruntur, 1. Vt corpus cum alia materia graui super marmore incorporetur, quæ ipsum tardare possit, ne ignem nimis cito effugiat, & ante iustam & puram separationem, tum quæ faeces siue corporis impuritates secum quadam affinitate retineat: Vel vt sua acrimonia corporis mutationem, corruptionem & tandem separationem adiuuet, quæ tamen talis esse debet, quæ nullam alienam qualitatem corpori sublimando imprimat. 2. Requiritur, vt lento prius igne humor omnis tollatur, modo talis materia, quæ in vtili humore abundet (vt in sublimatione sulphuris phlegma salis & vitrioli separandum est) alioquin nulla erit destillatio, vel saltem impurius.

Sublimatio autem est aut vnius materiae sublimandæ, aut plurium.

Si vnius, tum duplex est intentio, 1. quæritur corporis tantum à sordibus purgatio, vt corpus purum reddatur, vt in sublimatione salis Antimonij, 2. Aut vna cum purgatione requiritur corporis mutatio in alienam formam operationibus magis obnoxiam, vt in Mercurij sublimatione.

Si plurium, tunc requiritur incorporatio in vnã substantiam, vt inde sublimatum compositum emergat, & nouum medicamentum, vt in cinnabari.

Vel requiritur essentiæ extractio, & tunc alterum corpus quod sublimatur, pro vehiculo tantum alteri inseruit, ad quod opus perfectum iterum separatur.

Tale

Tale corpus quod *vehiculum* hic dicitur, *sal Armoniacum* plerunque est, vt in extractione tincturæ ex calce auri cum aquila volante.

Hic notandum quod in istis *duabus posterioribus sublimationis formis* nulum requiratur additamentum, præter ipsa corpora sublimanda, vt in prioribus quæ fæces secum retinent.

Sublimatio est *duplex*: *Vna* qua sublimatum ad aliquam distantiam à capite mortuo separatur.

Estque tum *siccorum* tum *mineralium* (quamuis Libavius describat aliam destillationem aquæ, quæ nihil aliud est, quam mera rectificatio, aut circulatio, aut saltem nullus est eius vsus, cum multo melius sit aquam destillare quam sublimare.

Apparatus talis est: Res sublimanda cum materia competente fæcesque retinente, vel cum calce cuius tinctura expetitur, etiam optime conteratur, & super marmore incorporetur, ollæ destillatoriæ vel vitro, quod *Aludel* vocatur imponatur & post euaporationem aquositatis lento igne apposito operculo vel alembico, ne quid expiret, augeatur ignis gradatim, donec totum ascenderit, postea per se refrigerari permittatur, deinde exemplum sublimatum si opus fuerit, iterum lauegitur subtilissime, & destilletur cum noua materia fæces separante & retinente, totusque processus hic repetatur, donec purum satis & perfectum reddatur sublimatum.

Alia sublimatio est, qua sublimatum ad vitri superficiem tantum ascendit, eique insidet, quæ efflorescentia potius est: in ista sublimatione solent artifices quæ sublimationem adiuuant addere.

Celebris est hæc sublimatio philosophica in arbore Hermetis.

Hic addit Libavius *Sublimationem in humidis*, quæ certe nihil aliud est, quam digestio aut maceratio quædam per quas separatio partium perficitur, vt in digestionem oleosi corporis, cum menstruo illi adiecto separatur oleum ex corpore menstruoque innatat, quæ illi sublimatio dicitur.

Et vicissim tinctura corporis per menstruum extracta sublimatio apud eum vocatur, sed nimis lata significatione.

De Extractione.

Extractio hic strictius quam apud Libavium sumitur.

Ibi enim eius vocabuli significatione expressionem, sublimationem & destillationem sub eo comprehendit: Verum quia proposui non recedere quomodo possum à receptis vocabulis, quamuis alioquin bar-

baris, aut nimis strictis, hic capio tantum pro illa operatione, quæ medicamentum tunc (vnde extractum dicitur) producit.

Est igitur *extractio essentia ex corpore per menstruum separatio*, vnde oritur *tinctura* & postea *separato menstruo vel euaporatione vel destillatione corporis essentia in fundo relinquitur*, quæ *extractum* vocatur.

Huic peculiariter in seruit *maceratio*, quamuis non semper quibusdam etiam extincto idoneo menstruo, vt in calcinatione dictum est.

Menstruum vel est *corpus connatum* vel *assciturium*, siue *extrinsecus* corpori adiectum.

Si *connatum* tunc in seruit herbis recentibus, quarum succus prælo expressus vna essentiam herbæ secum defert; postea depuratur & superfluous humor (quem ad similitudinem veri menstruum dicunt, aliquando etiam vehiculum vocant) nuncupari solet, quod impurior & crudior sit extractio, quam quæ ex siccis.

Si *assciturium* fuerit menstruum, omnibus siccis vegetabilibus & mineralium calcibus nec non animalibus præparatis, vt sunt cornua, in seruit.

In quo opere, vt antea sæpius admonui, vnicuique corpori suum menstruum est eligendum.

Extractum etiam consistentiam recipit vel fluidam, & tunc *tinctura* tantum dicitur, vel constantem & firmam inducit, idque ex sententia artificis vel Medici præscribentis & tunc specialiter extractum vocatur vel succus inspissatus.

De Expressione.

Expressio ista, quæ hic tractatur, longe diuersa est ab illa, quam in separatione superficiali explicauimus.

Illam enim expressio tantum superficialiter separabat partes à se inuicem hætenus distractas & diuisas, purum ab impuro (nihilominus integro minimeque substantialiter corrupto (medicamento) segregabat & menstruum tinctum à facibus corpus fluidum ab impuritatibus innatantibus, vel ad fundum præcipitatis.

Hæc vero ab omni parte corporis tam interna quam externa (non a sordes) separat, corpusque mortuum relinquit. Eius duplex est usus: alius vt succi herbarum expressione extrahantur, & tunc extractioni, vt supra dictum est, in seruit, alius est oleorum separatio, qua olea ex seminibus & nucleis exprimuntur per prælum.

Eius procedendi modus melius explicabitur in præparationibus.

Iam explicata *prima parte separationis substantialis*, quæ continet operationes, quibus pura substantia à tenaciter adhaerentibus & per totum corpus dispersis impuritatibus separatur & aufertur: Nunc ad *secundarum* venio explicationem, quæ impuritates & alieneitates à relicta pura substantia separant & auferunt, cui quinque operationes ministrant, vt digestio, euaporatio, exhalatio, cæmentatio & fulminatio, de quibus ordine.

De Digestione.

Cum tanta inter *Digestionem* & *Macerationem* sit affinitas, vt plerunque maceratio sæpe ab autoribus digestio dicatur, eam omnino expedit e-nucleare, cum tanta sit digestionis vis & efficacia, vt corpora alioqui durissima, quæ nullo modo macerari possunt, molliat, vel si hoc non admittant, ad penetrationem saltem cogat, vt tinctura per menstruum educatur.

Quando igitur eiusmodi corpora contumacia occurrunt, vt calces mineralium, vel sal ammoniacum vel lapis calaminaris, tinctura mineralium exuberans, tunc maceratio adiecta digestionem semper absoluitur. Digestio enim coniuncta cum maceratione admoto competente calore, vt ventriculus concoquit ad vim suam vel essentiam exercendam disponit, contumacem materiam mitiorem & tractabilem ad operationem aptam reddendo, vt abundantior essentiaë messis sequatur. Atque hæc ex his cuius facile est videre, quando digestio pro maceratione sumatur, vt quando liquida cum siccis duris coniunguntur, quæ soli macerationi non cedunt. Quare additur digestio in calore, & tunc maxime apparet, cur digestio sic plerunque vocetur, cum tantum scopus operationis sit maceratio & corruptio, vt essentiaë extractio sequatur.

Verum *digestio proprie dicta* versatur tantum circa liquorem vel si circa ficcum corpus, liquore tamen adiecto non expectatur essentiaë alicuius extractio, sed vt digestionem abluatur aliena aliqua qualitas ex corpore præparando, vt postea audiemus.

Præterea *digestio* non minorem etiam cum *circulatione* habet cognationem, quam tamen hic omitto, donec ad generationem in genere peruenero: sed quomodo digestio hic accipiatur, & quis eius vsus, breuiter explicabo.

Digestio, vt hic capitur, alienitatis tantum separationem quærit, & hic definitur: *operatio, qua alienitates cum substantia, cum qualitatibus tolluntur.*

Humo-

Humores enim spissos subtiliat, aquositates & cruditates in succis concoquit, opaca illustrat, omnesque faeces & impuritates quæ in interioribus occulte ante latebant, separat, ad fundum grauiores & terrestres præcipitat, leuiiores, vt spumam superficiæ innatare cogit, idque vi & efficacia externi caloris concoquentis, continuitatem totius penetrantis calidum innatum (cuius virtute præcipue opus absoluitur) in actum redigentis facit.

Vnde alia apparet inter eam & macerationem differentia, quod nimirum maceratio proprie & strictè sumpta corpus ad separationem tantum parat, digestionis vero proprium non tantum corpus ad hanc parare, sed etiam in parato separationem facere, quod etiam præcipue quæritur in digestionem, quanquam & alterum necessario faciat.

Eius vsus est duplex: Vel vt impuritates grauiores, terrestres & substantiales separentur, vel vt alienæ qualitates tollantur.

Si primum tunc vsus habet in comparandis succis & mensuris saturatis ac oleis per expressionem factis.

Si secundum, tunc vel versatur circa profus liquida, & quidem quæ à terrestitate hactenus sunt depurata, vt nimirum digestionem cum menstruo idoneo empyreuma oleorum tollatur, vel vt secundum nonnullos ignea qualitas spirituum, aquarum & aliquando oleorum digestionem in loco frigido vt in fouea subterranea cellæ frigidæ tollatur.

Vel circa sicca cum liquidis admixta, qualia sunt turpeta mineralia vel calces seu olea mineralium in puluerem præcipitata, vt nimirum digestionem cum aliquo menstruo apposito digeratur donec tandem insipidum exeat, quod est signum bene dulcoratum esse medicamentum.

De Euaporatione.

Euaporatio est separatio, qua humida in aerem seu vaporem discedunt.

Vsus habet præcipue in actu humidis, vt extractionibus & aquosis oleis; quanquam nonnunquam etiam inferuiat sublimationi & similibus, quando nimirum aliquid humoris materia sublimanda coniunctum in se habet.

Eius apparatus talis est: menstruum euaporandum in extractis, vt tincturæ mellis seu pilulæ consistentia vel aliæ quælibet secundum animam operantis relinquuntur (extractum vocant) violento igne, si fortes & subtiles habuerit spiritus, operculo aliquot saltem foraminibus pertuso apposito per quæ vapori pateat exitus, ne vna species perdan-

dantur, absoluitur. Sed consultius est eiusmodi lento igne destillare, minus enim damni accipient. Tum etiam, si menstruum (vt spiritus vini aut huiusmodi) pretiosum fuerit & quod seruare cupimus, substituere huic solemus destillationem.

Verum si menstruum aqua fuerit, longe satius erit euaporare, quia aqua sine forti igne non ascendit, quo saepe extractum comburitur.

De Exhalatione.

Exhalatio parum differt ab euaporatione, quod nimirum illa sit humidorum, hæc siccorum.

Est igitur *exhalatio spiritus vel halitus sicci in acrem per calorem resoluti separatio.*

Eius apparatus talis est: Materia puluerifetur, si fieri possit, inque tigillo vel alio idoneo vase supposito igne exhalare permittitur, adhibita in plerisque continua versatione ligno vel ferro aliquo ne comburatur, vt stibio vel Arsenico, solent etiam addere, quæ exhalationem adiuuent, Salpetræ, Ammoniacum, vt dictum ante, in separatione superficiali.

De Coagulatione.

His non incommode additur Coagulatio, cui saepe inferuiunt euaporatio & exhalatio, sicut & ipsæ digestionibus: nec non pro euaporatione & exhalatione saepius coagulatio accipitur.

Est igitur *coagulatio corporis è consistentiæ tenuis & fluida ad solidam reductio*, siue id resolutione aquea, aerea aut ignea dissolutum fuerit.

Vnde euaporatio, exhalatio, destillatio & sublimatio coagulationi latiore significatione acceptæ inferuiunt, vt postea perspicuum erit.

Coagulatio *duobus modis* absoluitur: *alia* fit separatione & segregatione, *alia* vero sine vlla segregatione, quæ totalis aut totius coagulatio dicitur, & proprie ad generationem spectant.

Coagulatio *per separationem* est, cum separatis iis, quæ fluidum corpus reddebant, ad priorem consistentiam reducitur.

Ex quibus liquet, coagulationem semper sequi dissolutionem siue illa fuerit in menstruo aliquo, vt in Mercurio, siue sine menstruo, vt in deliquio salium.

Huius coagulationis ingens *usus* in corporum depuratione & purgatione, quo frequenti dissolutione & coagulatione (interpositis nimirum separationibus superficialibus *secundum rei necessitatem*) omnes impuritates deponunt.

E

Cura

Cum ideo quod *supra* dictum est de euaporatione, nonnunquam coagulatio dicitur, tum artifices finem pro via ad finem accipiunt: sed omiſſa varietate vocabuli, qua ratione depurationi & corporum purgationi inſeruiat, leuiter dicam.

Coagulatio alia perficitur vt *supra*, ablatione humoris vel totius, quod fit in euaporatione extractorum, & nonnunquam etiam ſalium: ſed tunc minus proprie, & rarius coagulatio dicitur.

Alia fit ſeparatione tantum, maxime humoris præſentis vel quemadmodum ad coagulationem per ſe ſine vltiore euaporatione vel alia quadam euaporatione humorem ſeparante ſæpius in frigido, aliquando tamen in calido loco, breui ſecuturam (quæ vere eſt coagulatio, cum naturæ ſit opus ad vltimam formam præparantis ſolum arte adiuta) ſufficit.

Eius apparatus talis eſt, Sal Vitrioli, Sacharum, Alumen, cum in aqua pura diſſoluuntur, diſſolutio filtratur, ad medias vel tertias partes pro ut diluta eſt, coquitur, in cella deinde frigida locatur, (ſi fuerint coagulabilia, vt Vitriolum ſacharum, iniiciuntur bacilli lignei quibus coagulatum adheret: Si vero non vt in ſalibus bacillos ligneos imponere non eſt opus) vſque dum totum coagulatum fuerit. Si vero aliquid in menſtruo ſelectum ſit, euaporatur vt ante, inque cella locatur vt prius.

Ratio huius coagulationis in frigore eſt quod menſtrum euaporatione diminutum corporis quod ſuſtinebat facile calore, quia menſtrui ſufficientis ad ſuam conſiſtentiam redeuntis (tanquam onus) pondere grauatum deponit.

Si vero coagulatio in calore fuerit, tunc eſt talium corporum quæ frigore diſſoluuntur, calore concreſcunt.

Atque ex his apparet, quando euaporatio & deſtillatio coagulationi inſeruiunt.

Exhalatio vero illi officium ſuum præſtat in amalgamis nimia Mercurij copia fluidis.

Sublimatio in iis præcipue mineralibus, quæ cum Mercurio in cella diſſoluuntur, cuius ſublimatione ad ſiccam conſiſtentiam reducuntur.

Quamuis in hac ſublimatione vna requiratur euaporatio, vel faltem deſtillatio (alioquin coagulatio nunquam ſequeretur) nihilominus per ſublimationem fieri dicitur, quemadmodum ſublimatoria fieri dicuntur: & ſublimatio præcipue in oculos incurrit Mercurij ſublimati vixit, qui præcipua diſſolutionis cauſa extiterat.

De

De Cæmentatione.

Cæmentatio est operatio metallorum propria, qua vitia & impuritates metallorum auferuntur, quo nomine præcipue huc pertinent, quamuis (quatenus stratificatione perficitur, corpusque vna friabile reddit, quod plerumque semper facit, si talis sit) ad calcinationem referri possit.

Eius vsus duplex est, vnus vt metallorum vitia separentur, quo aliis separationibus inseruire queant; alius vt adultera metalla & fucata tinctura discernantur. Nam leues & superficiales tincturas facile tollit, fucumque aperit, quanquam (eadem etiam) quidam vtuntur ad fucatas tincturas reducendas, vt cum metallum alioquin ignobile cum aliis cæmentant, quæ in metallum cæmentandum tincturam deponere solent, quod nihilominus postea alia purgatoria cæmentatione facile separetur, vt prius.

Materia quibus perficitur cæmentatio, sunt metalla quædam fugacia, ærugo, calchantum, varij sales, farina laterum, flores æris, & multa alia, quæ ab autoribus in singulis operationibus describuntur, siue metallum purgare, siue tincturam inducere velint.

Apparatus talis est. Pyxis seu olla cæmentatoria circa fundum cæmento sternitur vel spargitur digiti vel calami altitudine prout durities, vel impuritas metalli cæmentandi requirit, strato deinde imponitur aliud stratum metalli laminati, vel limati, (cum exacta cæmentatio quaeritur,) interdum cum alio cæmento commisti, vel pasta cæmentatoria emplastratum siue iniunctum illi vicissim aliud stratum cæmenti adiiciunt, & sic per vices, vsque dum ea impleatur, hoc tamen obseruato, vt superiorem & inferiorem locum occupet cæmentum.

Pyxis deinde armatur luto & operculo tegitur, relictis tamen spiramentis quibusdam, si sales fugaces in cæmento fuerint, alias vas disrumperetur, postea, omnib. rite siccatis imponitur furno reuerberii ad iustum tempus quod semper nominatur, vel si opus fuerit, cæmentatio priori processu reiteratur.

Ex quibus manifeste apparet ad cæmentationem, stratificationem & emplastrationem pertinere, quia nihil aliud sunt, quam forma & apparatus cæmentationis. Nam neque emplastratio neque stratificatio per se calcinationes sunt, sed eam tamen adiuuant, siquidem etiam igne reuerberatorio opus necessario absoluitur: nihilominus tamen

camentatio, cum per eam tantum metallorum purgatio, non autem calcinatio requiratur, ad separationem referri potest.

De Fulminatione.

Fulminatio est in cineritio purgatio metalli, qua non solum fordes & alienitates metallo adherentes ad vasis extremitatem separantur à metallo, sed etiam omnia volatilia & imperfecta metalla (solum auro & argento, quae perfecta sunt excepto) in fumum seu halitum discedunt: ipsum vero metallum, quod fulminandum erat, nebulae purissimae instar in medio coruscet, unde nomen accepit.

Eius *usus* magnus est in purgatione Solis & Lunae (unde probationi inseruit) quod omnia alia metalla, praeter illa à cineritio consumantur & in fumum dissipentur.

Sed de ea multa dicere non opus habeo, cum usum praecipue habeat in transmutatione metallorum, & plena eius explicatio habetur apud Eibatum.

Iam videor primi capitis huius secundae partis omnes operationes enarrasse & explicuisse, in quibus hoc observare oportet, quod quantumvis ego perspicuitatis gratia in methodum qualemcunque digesserim, ita ut operationes quaedam natura & arte alias necessario praecedere contenderim, omnesque corruptiones separationis operibus praeposuerim; non ita tamen intelligendum quod scilicet corruptio separatione materiam corrumpere & praepararet, dein per totum opus quiesceret, quod nullo modo rationi consentire videtur, sed potius vos scire oportet, singulos processus proprias semper habere corruptiones & separationes, ita tamen ut corruptio semper separationem praecedat.

C A P. II.

De Generatione.

Quandoquidem rationem & modum corpora corrumpendi eorundemque partes diuidendi alienitatemque separandi, hinc denique ad eam perfectionem deducendi, ut natura idonea fiat, quo generationi subiciatur, demonstrauimus. Tempus est, ut inde quomodo nouum corpus constituatur, puta noua medicina producat, declaramus, sed prius cum duplex sit omnino medicamentorum generatio, vel potius productio, eamque distinguere, & in qua significatione hic accipiatur, ostendere.

GENE-

Generatio in lata significatione est ex impuro & crudo corpore noui ac propositi medicamenti productio.

Quod duobus modis perficitur vel mediate vel immediate, sic enim manifestioris doctrinæ gratia distinguere oportet.

Si immediate nihil aliud est, quam fructus & finis corruptionis & separationis, qui illis cessantibus citra præterea laborem necessario relinquuntur.

Cæterum generatio est quidem secundum priorem & generaliore[m] definitionem, sed non vera: siquidem generatio proprie dicta non tantum corporis separationem requirit, sed materiæ etiam inde productæ præparationem in aliam formam, alterationem & si opus fuerit, cum aliis compositionem, ut postea apparebit.

Præterea hæc potius est veræ generationis materia, quam ipsa generatio, cum ab illa semper veræ generatio initium sumat.

Quod reliquum est, quamuis negari non possit, hanc esse medicamenti naturam quam propositi productionem, tum quo in eadem forma citra aliquam præparationem medici vtuntur: Cum tamen ita producta medicamenta rudiora sint, quam ut locum in verâ generatione hic mereantur, siquidem non facile in vsum sumuntur, vel saltem ad vsum diu reseruari non possunt, sine vltiore aliqua præparatione, nunquam ea pro perfectis & absolutis medicamentis habentur.

Vnde facile liquet ex istis medicamentis imperfectis veram generationem, ut medicamentum perficiatur, suas habere necessario operationes. Quare non immerito hoc loco hæc generatio improprie dicta excluditur: attamen quia pro medicamento vsurpatur inde productum, & proinde generatio, licet non vera, quæ finis & scopus omnium operationum veræ generationis ostendant, quibus modis exaltetur medicamentum istiusmodi, ac quomodo ad perfectissimam in suo gradu præstantiam perducat.

Si vero quibusdam mediis inter veram corruptionem & generationem interpositis sequatur medicamentum, tunc proprie & vere dicitur generatio, de qua hic præcipue (cum altera ut dictum est præceptis non egeat) quæ sic definitur, nouæ formæ vel qualitatis, cum virtutis exaltatione in materiam præparatam introductio.

Quare cum noua forma vel qualitas in materiam quamuis puram sine alteratione introduci non queat, omnino necessarium est scire, quibus operationibus id efficiatur, & quomodo à separatione, quæ eadem non minus præstat, eadem distinguantur.

Quinque igitur sunt istæ operationes, quæ generationi, seu noui medicamenti productioni inseruiunt, vt *Digestio*, *Coagulatio*, *Inceratio*, *Circulario* & *Fixatio*, quarum quædam corruptioni non minus inseruiunt, quam generationi, verum diuerso modo. In hoc igitur primo *conueniunt*, quod vtraque corpus diuidunt, in minimas partes secant, ac etiam dissolunt.

Differunt vero quod illa id in illas diuidant, vt sequatur separatio, corporisque purgatio: at hæc vt vel corporis in aliam formam siue consistentiam alteratio, aut multorum & præparatorum incorporatio & mixtio, vt perfecta postea sequatur vnio.

Præterea cum in definitione materiæ quoque mentionem fecerim, quid per formam intelligi velim, breuiter explicabo, deinde ad operationes istas accedam, vt huic secundæ parti finem imponam.

Per materiam igitur intelligere debetis non substantiam adeo puram, vt nullis amplius impuritatibus seateat: hoc enim ad summum & vltimum medicamentum tantum requiritur, sed cum diuersi sint gradus medicamentorum, scire oportet singulos gradus sibi materiam competentem & idoneam requirere, quæ eius medicamenti gradus productionem sine vlla separatione aut purgatione facile admittat, alias enim non esset vera generatio.

Atque hæc est illa, quam in singulis gradibus intelligere debetis materiam, vt E. G. Mercurius præparatus à nigredine purgatus est, apta materia ad recipiendam formam Mercurii sublimati vel præcipitati, quæ non est vera generatio, vicissim Mercurius sublimatus non sine vlla præterea impuritatis abstractione formam olei vel butyri inducit. Quare nondum est illa pura materia, quæ huic generationi subiicitur.

De Digestione.

Digestio vt hic consideratur, eandem operationem cum superiore, quoad vasa & manulem operationem, requirit, parum etiam in igne differt, nisi quod in superiore strictiorem curam in ignis regimine adhibere oporteat, siquidem hic error in igne operationem multum impedit.

Per digestionem istam sola operatio quæritur.

1. Vt noua qualitas introducatur, prioris medicamenti forma seu consistentia seruata.

2. Vt consistentia corporis mutetur & qualitates nouæ introducantur vna vel alterentur antiquæ.

Si no-

Si noua tantum qualitas introducenda expectatur, tunc imprimis vsus habet in extractis corrigendis & fortificandis, cui inseruiunt frequenter cohobationes & coagulationes.

Eiusque apparatus talis est: Si corrigere cuperet artifex nimiam frigiditatem & facultatem narcoticam, qua laboret extractum opij, hyosciami aut papaueris, aut tollere, lenire vel suppressere venenosam qualitatem extracti hellebori albi, vt malitiam suam in corpore non tantum non exerat, sed bonum, quod potest potenter efficiat, sic procedet: Tincturas cordialium quæ vi partes vitales corroborandi valent, venenosos fumos & qualitates infestas suppressere vel sopire possunt, compararet, quas effunderet extracto supradicto, vase digestorio optime clauso secundum artem: Et in fornace digestoria locaret dies aliquot, donec virgente calore externo humor ascendens & descendens, sicque omnes partes penetrans, tincturam extracto, & extractum tincturæ commisceret, vt ad minimas partes (vt ita dicam) sese inuicem tangant, corpusque prorsus homogeneum appareat, ita vt ne vel minima pars extracti sit, quæ tincturam non abunde sapiat.

Quare hic obseruandum est, si materiæ fuerit magna qualitas & grauis, vt facile fundum petat, vt quotidie bis terue vase digestorio è fornace exempto diligenter coagitetur, ad meliorem commistionem, postea menstruum lento balneo separetur, materiaque relicta in fundo sicceetur, siue vt aiunt, ad iustam consistentiam coaguletur, menstruumque destillatum vt prius digeratur, separetur, coaguletur, huncque processum toties repete, vsque quo omni sapore & odore priuatum insipidum menstruum exeat, sicque opus absoluisti.

Eodem prorsus modo potes acuerere & vires purgantis extractis addere.

Hac ratione solent corrigere Mineralia turpeta solo spiritu vitrioli rectificato & puro, cui sæpe in his accedere solet spirituum super turpētis combustio; Hac vero ratione non tantum vis spiritus illis imprimitur sed etiam volantes turpētorum mineralium spiritus figuntur, vel saltem noxæ euaporantur, vnde minus animalibus partibus nocent, vomitumque prouocant.

Si forma & qualitas etiam mutatio queratur, tum vsus hunc habet, vt calces mineralium in oleum redigantur.

Apparatus eius talis est: Liquor aliquis instituto inseruiens affunditur, digeritur, separatur, coagulatur, cohobatur, & sicut in priori proceditur, donec tandem calx à menstruo separata & attenuata in oleum

leum cedit, quod sic cognoscitur, cum coagulationem amplius non admittit: huic operationi plerunque inseruit aqua fortis vel oleum vitrioli, acetum & alia huiusmodi dissolventia menstrua. Denique sequitur medicamento producti frequens digestio cum spiritu vitrioli vel aliquo dulcorante menstruo ut liberetur à corrosiuitate menstrui solventis; & sic opus est absolutum.

Si antiqua qualitatis alteratio tantum quaeritur, tunc vltimum habet in generatione non vera, ut nimium imperfectae qualitates eius ad perfectionem alterentur & perducantur, quod concoctione partium crudarum in digestiuo calore absoluitur, quamuis idem praestare solent artifices per insolationes, ut apud omnes videmus in praeparatione aquarum stillatitiarum.

De Coagulatione.

Coagulatio est corporis fluidi ad consistentiam reductio.

Quod duobus modis perficitur, vel separatione humoris per distillationem aut euaporationem, qui fluxionem faciebat; vel paulatim illum humorem in corporis substantiam assumendo, donec totum coaguletur & figatur.

Si humor separandus sit, tunc, ut prius dictum est digestionem inseruit, & quaeritur vel corporis exaltatio ex menstrui imbibitione, quare saepius sequitur distillatio, quam euaporatio; quia multa succedunt cohobatio: sed distillationem excipit siccatio lento igne cinerum vase operto clauso.

Efficacius enim operatur cohobatio in corpus siccum quam humidum.

Si enim fuerit extractum vel pulvis, auidius menstruum imbibit, si vero calx in oleum reducenda, quod etiam quaeritur, ut etiam dictum est in digestionem, menstruum multo valentius corpus penetrat, immutat, calcemque dissoluit. Humore namque in corpore exeunte menstrui vis obtunditur, vnde in operatione deficeret.

Vltimo prodest Siccatio, ut corporis perfectio & absolutio appareat. Cum enim amplius coagulationem non admittit, opus absolutum esse arguit.

Si quaeratur, ut omnis humor absque separationem figatur, tunc incerationem inseruit, vel etiam nonnunquam perductionem medicamentorum quorundam quae natura humida sunt & per totalem coagulationem perficiuntur, ut gunami quorum.

De In-

De Inceratione.

Inceratio est humoris mistio cum materia sicca per lentam imbibitionem, ad consistentiam vsque cera emollita, vnde inceratio alias imbibitio dicitur.

Vfus idem est cum digestionem, sed hic semper requiritur totalis coagulatio.

Apparatus hic est: Res inceranda est specialiter puluerifanda super marmore & guttulis aliquot liquoris macerandi aspergenda, qui vel proprius est (& tunc solent philosophi dicere serpentem vorare suam caudam propriam) vel improprius, conterunturque ac perfecte incorporantur, tunc vasi digestorio diligenter includuntur, lentissimo igne coagulantur, quousque siccata materia appareat, tunc reuerato vase exempta materia iterum teritur vel læuigatur, vt prius inseratur & coaguletur, is processus eousque reiteratur, donec plus imbibere nequeat, quod sic cognoscitur.

1. Si fuerit *puluis*, in quo tantum requiritur virtutis exaltatio aut correctio, cum qualitatis alicuius vt volatilitatis alteratione in eo incerando sistendum est, cum igne digestorio (fortior enim huic operationi non conuenit) siccari non poterit. Quare hæc vltima inceratio humoris, videlicet quæ siccari non potest lentissimo calore est separanda, ne vna secum hæctenus inceratos (spiritus vel liquores auferat.

2. Si *mutatio corporis* quæretur, vt in calcibus mineralium opus absolutum (mutatio corporis in oleum) sistendi tempus indicabit: Deinde post exactam incerationem in vtrisque digeritur materia ad maiorem operis perfectionem, tum etiam, vt certum fuit, opus absolutum esse.

Est præterea alia quædam *inceratio metallis propria*, quæ Mercurio incerantur, quo fluxibilia reddantur. Ista inceratio incipit ab amalgamatione, à qua spiritus per distillationem cum multis cohobiis separatur, donec metallum mollescat, vt ad candelæ calorem instar ceræ fluere possit.

De Circulatione.

Circulatio, vt in separationem dictum est, tantam cura digestionem affinitatem habet, vt vna sæpe pro altera promiscue sumatur. Veruntamen circulatio hæc à digestionem differt, quod digestio semper separationem quærat, vel vt impuritates & alieneitates separentur, & tunc corruptionis est operatio; vel vt separatae facilius in coniunctionem iterum

F rum

rum aliam formam & consistentiam admittant, & tunc generationis propria est, uti supra, circulatio vero nunquam.

Est igitur *circulatio liquoris puri per circularem distillationem exaltatio*.

Dico, *liquoris puri*, quia circulatio versatur circa aquas spiritus & olea destillata (& tunc inseruit generationi improprie dictæ) ut videl. ad summam perfectionem & subtilitatem perducantur, vel circa quintas essentias seu tincturas essentielles, & tunc præcedit digestio, ut omnes impuritates, quæ vel fundum petere, vel superficiem innatare solent, tollat, tum demum tincturam puram excipit circulatio, quæ absoluit & perficit. Ascendendo enim tanta menstrui cum tinctura, & tincturæ cum menstruo fit unio, ut non amplius diuersis viribus polleant, sed tanquam nouum & vnum corpus, vnum & commune habeant temperamentum, per quod non diuersas sed vnas easdemque vires in corpore humano exerant, tantamque subtilitatem acquirunt, ut sine vlllo impedimento per totum corpus transeant.

Circulatio etiam ad figendum vsurpatur, ut in circulatione quintæ essentiæ vini apud Dornæum, quod etiam in circulatoria sublimatione obseruatur, in qua toties vertendo sublimatorium circulariter sublimatur Mercurius vel metallorum flores, siue mediorum mineralium ut Antimonii, &c. donec tandem figantur.

Circulationis *apparatus* omnino idem est cum digestionem in pellecano videlicet, vel alio quopiam vase, quod pro eo substituitur.

In circulatione hæc requiruntur, corporis nimirum ad naturale temperamentum reductio, quod fortasse vitia tum habet in præparatione, vel eiusdem exaltatio & per totum corpus æquatio. Calor enim naturalis ab extremo excitatus, ex quo totum corpus pertransit, tingit, ac perficit: Vnde aquæ destillatæ circulatæ diutius à putrefactione seruari possunt, vel ut tincturæ, quibus præcipue inseruit, subtiliores, leuiiores & penetrantiores reddantur.

De Fixatione.

Fixatio est quo volatilia fixa redduntur.

Estque *duplex*: alia est, quæ volatile quid corpori fixo affigit, alia quæ totum corpus volatile figit, & permanens constansque reddit.

Vtraque per cæmentationes, cum rebus fixantibus, macerationem aut extinctionem cum aquis fixatoriis, vel alias huiusmodi incorporaciones, tandem in nonnullis per leuem & assiduam calcinationem perficitur.

Vsus eius est, ne ob nimiam leuitatem partes animales feriat, vt symptoma inducat, vel vt quintas essentias perficiat, & tunc circulatione absoluitur, vt supra audiuistis in quinta essentia vini.

Huic affinis est *alia operatio*, quæ fixa volatilia reddit, quæ nomine caret, cuius tamen non minor ferme est vsus, quam alterius.

Nisi enim medicamenta à calore nostro moueantur (quod nullo modo fiet, si prorsus fixa fuerint) corpus nunquam mutabunt. Vnde inuentæ sunt omnes operationes, quæ huiusmodi fixa medicamenta, vt sunt aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, corallia etiam in minutissimas partes redigerent, quo facilius calori natiuo cederent, tanquam causæ sine qua non. Quanto igitur magis efficacia erunt, si leuia reddantur & fluxibilia, mollia, & tractabilia (quæ enim eadem sunt classe cum his quemadmodum & induratum cum fixis) efficiantur, non tantum vt facile à calore nostro vincantur, sed etiam vt cum eo tanquam vehiculo per totum corpus fluant, viresque exerant.

Iisdem fere operationibus absoluitur, quibus fixatio, quæ sunt *extinctiones, macerationes, incerationes, sublimationes, solutiones* & similia.

Verum diuersa medicamenta siue media promouentia ad has operationes perficiendas ab illis, quæ ad fixationem requiruntur adhibere oportet, cum contrarium prorsus in hac superiore quærat. Hic enim restauratio humoris absumpti vel deficientis aut asperitatis sublatio necessaria est, in illa vero contraria.

Nihilominus tamen istæ operationes merito recensentur in generatione, cum separationes istæ insensibiles sint, ac potius alteratione, quam separatione perficiantur.

Cæterum omnes prædictæ operationes tam corruptionis, quam separationis generationi inseruiunt, verum diuerso respectu. Nihilominus tamen in generatione omnes explicare superuacuum esset, siquidem nullam operationem diuersam ab eo omnes habent, quas antea in corruptione & separatione declarauimus.

Quare hic finem impono, & ad vltimam partem me accingo, quæ est de medicamentorum compositione, in qua praxim ita proponam, vt omnes terminos in actum redigam, vt qui ad hanc, qui ad illam præparationem appropriati sint, facile appareat.

De
**PRAEPARATIONE ET COM-
 POSITIONE MEDICAMENTO-
 RVM ARTIFICIOSA,**

Pars III.

DE PRAXI.

PROOEMIUM.

Explicatis satis abunde terminis, singulisque quomodo ad illorum faciliorem explicationem & cognitionem facere videbatur, apparatu procedendique forma apposita, quod reliquum est Praxim, id est medicamentorum compositionem explicare aggrediemur, in qua singulorum vltus & necessitas, tum quid queque medicamenta producant, facile apparebit.

Generales vero de compositione medicamentorum obseruationes attingam, particulares praeparationes, quae non sine longa praxi magno usu & diligenti in singulis obseruatione acquiruntur, cum copiose apud omnes autores reperiantur, leuiter transibo, vnam atq. alteram exempli tantum gratia, quando sic opus fuerit proponendo, quod vt facilius assequar cum diuersa ac varia sint viae chymicae operationes.

1. Quid huius loci sit exponam: Deinde proposita medicamentorum diuisione ad singularem explicationem accedam.

Primo itaque cum susceperim medicamentorum, humano vsui tantum inservientium ad morbos è corpore expellendos, compositionem ex-

ponere

ponere, multas preparationes, quæ chymicæ apud omnes audiunt, & sunt tanquam peregrinæ & ad aliam classem pertinentes, merito hic excludo: quales preparationes metallorum, transmutatorie gemmarum & lapidum factitiorum compositiones, colorum, preparationes acmiffiones & alia huiusmodi, quæ vel ad fucum vel ad elegantiam tantum pertinere videntur: præterea medicamentorum nudas purgationes, de quibus cum in superioribus dictum sit, non repeto.

Secundo apud chymicos, præsertim apud Paracelsum in Archidoxis suis varia & diuersa medicamenta leguntur, videl. ens primum, separatio elementorum, quinta essentia, arcanum Magisterium, specifica elixiria: De quibus cum adhuc inter doctos controuertatur, & apud Paracelsum citra aliquam certi generis determinationem, tanquam mysteria & secreta explicentur, quid dicam nihil habeo.

Quare his omiffis ad communem & omnibus decantatam medicamentorum diuisionem explicandam accedimus.

Medicamenta chymica sunt duplicia, aut alterata tantum, aut separata; illa magisteria, hæc extracta vocantur.

De Magisterijs.

Magisterium est medicamentum absque separatione atque essentiali preparatione, per alicuius rei additionem, in qua talis materia attrahitur & conseruatur. Vel est medicamentum ex toto citra vllam separationem impuritatibus tantum segregatis, elaboratum & exaltatum.

Vnde constat, huc tantum pertinere medicamenta quæ in alteratione duntaxat suam perfectionem habent.

Quæ duplicia sunt: Aut enim sola corporis facultas & virtus alteratur introductione nouæ alicuius qualitatis fortioris, corporisque prioris virtutes in suam naturam transmutantis, vt in vino medicato, & in oleis per infusionem compositis.

Hæc enim secundum suam naturam non amplius operantur, sed secundum naturam earum rerum quarum virtutes imbiberunt, & tamen ipsa immutata manent.

Huiusmodi sunt oleum rosarum, chamomilla, aqua vita variæ, vina medicata, potiones chalybeata & alia huiusmodi, quæ tamen virtutem ex adiectis hauriunt, quæ postea remouentur, seruata corporis

consistentia, quorum præparationes & processus hic tradere operæ pretium non puto.

Aut vna cum quantitatis mutatione corpus ipsum in consistentiam, alia aptiorem & magis idoneam mutatur.

Huius magisterii omnino *duæ* existunt *causæ*, 1. vt succurratur *nausea* ægrotorum: nam omnes auerſamur medicamenta, & hæc nausea seu auerſatio solum vel maxime oritur ex sensu gustus in medicamento, vt huic malo occurrerent Medici, inuenerunt variorum præparationes vt puluerisationes, & medicamentorum dissolutiones, per quas patientes manducationis munere, vnde nausea præcipue (qua tamen ventriculus carere nequit) leuarentur.

Atque hinc inuentionem maxime habuisse videntur omnium vegetabilium puluerisationes, quas facile præterire non possunt.

2. *Vitia* quædam medicamentorum, quæ obstant quo minus mutationem à corporibus nostris accipiant.

Atque hæc causa varias & diuersas medicamentorum præparationes inuestigandi causam dedit, quæ non tantum inter alterata medicamenta numerantur, sed etiam inter extracta.

Sed quales istæ sint & qua ratione concinnentur, vt inueniamus, sciendum, *quatuor vitis*, tanquam totidem obstaculis & impedimentis laborare medicamenta, quibus sublatis aut rite alteratis ac mutatis, absolutæ ac perfectæ sunt omnes qualescunque medicamentorum præparationes.

1. Aut enim medicamenta sunt adeo *dura*, vt nullam prorsus à calore mutationem accipiant, vt omnia metalla.

2. Aut adeo *fixa*, vt quamuis à natura mutantur, ægre tamen & tarde per corpus moueantur.

3. Aut adeo *leuia*, vt vix iustam mutationem, quam prius animales partes afficiant.

Aut denique *nimia terrestreitate* quasi compedibus virtutem & efficaciam in corpore exerere impediuntur.

Quorum *tria priora* alteratione corriguntur: Vnde *alterata* vel *Magisteria* tantum oriuntur medicamenta; quarum partium separatione, vnde extractum, de quibus breuiter initio facto ab alteratis.

Dura corpora omnia, vt mineralia, animalium quædam partes: vt cornua, dentes, margaritæ, & vegetabilia lapidescentia, corallia, &c. quatenus propter duritiam minus bene operantur, *duplici ratione* corriguntur.

1. *Aut*

1. Aut enim in subtilissimum pulverem seu læuorem adiguntur.

2. Aut si sic non satis præparata videntur, ad maiorem præstantiam liquida redduntur, vnde potabilia plerunque vocantur.

Si in pulverem, vt redigantur, sufficiat, tunc aut in verum pulverem rediguntur, aut in materiam puluerisabilem (in idem enim recidit) siquidem vsui non minus, quam verus puluis in seruire potest. Si in *merum pulverem* tunc vel à præparationis forma, vel ab alia inhærente qualitate nomen habet.

Si à forma præparationis, tunc calx communiter vocatur (communes enim per læuigationem super marmore aut in mortario contusiones, puluerisationes consulto prætereo) quæ duplex est, vt supra diximus in calcinatione; aut *vera* in qua substantiæ essentia seruat, aut *cinis*, in qua maxima ex parte essentia absumitur.

Si vera sit calx, tunc aut *materiali*, *actuali*, aut *essentiali* igne perficitur.

Si *materiali*, tunc tam animalibus & vegetabilibus quam mineralibus inseruit, cuius præparationem, cum in superioribus adeo dilucide, vt nihil amplius desiderari videatur, exposuerim, nihil opus habeo hic repetere. Attamen perspicuitatis gratia vnum aut alterum exemplum proponam, hoc prius cognito, circa quæ videlicet ista calcinatio verferetur, vt ea in pulverem vsui inseruientem redigantur, quod facile inueniemus, si hoc prius cognouerimus, eam hoc præstare humiditatem soliditatis vinculum absumendo.

Vnde satis constat versari tantum aut saltem maxime circa *animalia*, *vegetabilia*, *metalla vix* aut *agere fluxibilia*, vt ferrum: & *media mineralia* ac *lapides*, quæ cum aut non, aut certe parum fluxibilia sint, facile patiuntur absque magna essentiæ iactura, aquosum illum humorem soliditatis vinculum sensim ac leniter igne absumi, & sic puluerisantur. Quare ad essentialem calcinationem fluxibilia metalla Saturni, Iouis: quæ humidum illud arte retineant, vnde essentiæ iactura metuitur, merito relegantur. Verum hoc dico, quod raro metalla ita puluerisentur per calcinationem istam propter magnum & continuum laborem, qui requiritur in illorum tali calcinatione, cum nihilominus ita præparentur. Verum tunc semper egent præparatione aliqua vltiori, vt in perfectum pulverem reducantur, alioquin commode calcinari non possunt, & tunc raro vsui inseruiunt, nisi hanc calcinationem essentialis sequatur, quemadmodum & ad meliorem operationem essentialem alioquin hæc proficit.

Verum-

Veruntamen cum raro aut nunquam hæc sine essentiali, metalla, vt vsui inferuiant, præparet, illa vero semper fere sine hac (materiali actuali) merito metalla fluxibilia, vt in puluerem vsui commodum reducantur ab ista calcinatione, ad illam quæ igne Philosophico perficitur, referuntur.

Calx Saturni & Iouis.

Sed exemplis ostendetur interim, quando metalla hac calcinatione præparentur, vt: Calcinetur itaque *Saturnus & Iupiter* (de ferro enim non est quæstio, quin hic calcinetur, cum fluxibile non sit, neque adeo magna est quæstio de Venere, cum difficilis etiam sit fusionis) fundantur in vase terreo, & ferreo baculo continuo agitentur, donec absumpta humiditate, quæ fusionem faciebat in cineres redigantur: postea abluantur aqua fontana ab omni cinere & puluere, qui sese in igne immiscuerat, postea siccentur, ollæque idoneæ forti indantur, optime vndiquaque obturetur olla, ac luto armetur, ac fortis ignis in fornace reuerberationis detur per integrum diem: Si perfectum non fuerit opus, potest reiterari. Perfecta enim calx cognoscitur friabilitate, vt ita dicam, cui nonnunquam adiungitur calor vt in crocis, sed tunc eius fit mentio apud autores quando calorem requirunt, & ex iis tinctura plerumque quaritur.

Sic habebis Saturnum & Iouem calcinatos: qui raro tamen ad vsum referuntur, nisi forte ad vlcera immunda purganda & siccanda, sed in finem hunc solum, nullus fere tantos subierit labores, quare vt oleum inde paretur, quod præcipue ex istis quaritur, necesse est, hanc calcem iterum igne essentiali præparare, aliqua aqua forti dissoluere, digerere, coagulare, huncque processum vt superius in coagulatione & digestionem ac incerationem de reducendis calcibus in oleum reperere, vsq; dum opus absoluieris. Quare constat istam calcinationem raro per se ex metallis facile fluxilibus calcem ad vsum perducere.

Aurum etiam & *argentum* cum, præterquam quod fluxibilia sunt, igne vix superantur propter substantiam ad eo solidam, & bene commixtam, non sine ratione essentiali igne sæpius mutantur. Ad quasdam tantum operationes facilius absoluendas hanc mutationem per aquam fortem siue ignem essentialem, calcinatione materialis aliquando accipit, & perficit, vt in ista præparatione *calcis Luna* per oleum appetet.

Calx

Calx Luna.

Accipe calcem Lunæ aqua forti præparatam, à falsedine aqua ablutam & siccata, salem maiorem præparatum hoc est calcinatum donec strepitum inter carbones amplius non edat, isto sale insperge fundum tigilli ad altitudinem culmi, cui iterum calcem Lunæ insperge, deinde salem & sic stratum super stratum, vt in calcinatione audiuitis, tandem cooperiatur olla & luto armerur fornacique calcinationis indatur ad sex horas subiecto forti igne, postea omnibus refrigeratis calx eximatur, & in aqua bullire permittatur ad extractionem & dissolutionem omnis falsedinis, sic *calcem Lunæ* præparatam habebis.

Possunt tamen ista metalla cruda per calcinationem essentialem non mutata aut elaborata, vt sæpius inuenietis apud scriptores, materiali calcinatione in calcem mutari. Verum semper per cæmentationem, emplastrationem & stratificationem cum salibus & similibus aut corporibus humiditatem absumentibus, ac sua corrosione calcinationem promouentibus. Ex istis ergo patet, ne longior sim, fusibilia metalla cum Sole & Luna ob præstantem corporis mixtionem per calcinationem cum igne, essentiali præcipue in calcem seu puluerem conuerti, quibus intermedia mineralia Mercurius additur, qui vix creditur vlli igni nisi essentiali cedere.

Nunc quod pollicitus sum exposito, circa quod versatur materialis calcinatio, ipsum etiam vno exemplo eorum, quæ per eam præcipue præparantur, illustrabo, quamuis etiam nonnunquam eadem essentiali igne calcinetur, vt postea apparebit. Ex vegetabilibus igitur *tartarus* sic calcinatur.

Calx Tartari.

Accipe tartarum puluerisatum, inde ollæ idoneæ luto obductæ & obturata, relicto solum paruo foramine, vt vapori egressus pateat, alias si fortes habuerit spiritus, olla rumperetur, aut nigra saltem calx redderetur. Quare hoc in omni calcinatione obseruandum est; sic calcinetur ad *iustum tempus* (tempus vero in omnibus præscribi non potest, sed in his exercitatus facile hoc inueniet) & si opus fuerit calcinatione reiteretur, atque his obseruatis vna cum autorum præscriptione facile in præparatione huius calcis progredi potestis. Frustra enim multas descriptiones proponerem, quæ apud omnes autores habentur, & tamen multis modis variantur, quare satius est genera-

G les

les obseruationes, quæ ad omnes operationes facile possunt applicari discere.

Essentialis ignis in medicamentorum alteratione siue in puluerem reductione, quamuis vsus maxime habeat in mineralibus, tamen paruum habet in animalibus & vegetabilibus, vt ad maiorem excellentiam, & in summo genere præstantiam perducant, vt sunt corallium, margaritæ: quamuis non læuigando & abluendo ad subtilissimum læuorem & pollinem perducuntur, tamen negari non potest, quin multo efficacius operentur, si per dissolutionem præparentur, cum dissolutio omnem læuorem aut puluerem subtilitate & leuitate longe superet.

Solutio Corallorum.

Dissolutio igitur corallorum & margaritarum talis est, prius subtilissime pulueriscentur, vitro idoneo indantur, acetum destillatum bonum affundatur, vt supernatet ad duos digitos, post dissolutionem (incipit enim statim dissoluere margaritas & bullire instar aquæ fortis super metallum) stet ad duas vel tres dies sine vlla motione aut agitatione, vt bona fiat residentia postea refundatur clarum acetum & nouum affundatur, donec totus puluis dissolutus fuerit, vel aceto amplius non tingatur, deinde à dissolutione per destillationem aut euaporationem, menstruum separetur pulueremque relictum edulcora cum spiritu vini post sex aut septem dies digestionem illo spiritu separato, affunde nouum, hæcque toties repete, donec omnem acredinem abstraxeris. Tandem separato toto menstruo dulcorante, materiam siccatam.

Quidam dissolunt margaritas in succo limonum, prius depurato, sed vtcunque fiat dissolutio, modo nullam aliam ex menstruo alienam qualitatem in se retineat medicamentum præparatum, præstantissime margaritas præparatas habebis, quæ in ore instar butyri dissoluuntur, & facile à colore mutantur, per quod omnes corporis partes alterantur. Huius loci sunt omnia metalla aqua forti præcipitata.

Huc spectat *Mercurius sublimatus* cuius descriptionem manifeste satis in calcinatione proposui, qui Mercurius siue albus siue ruber fuerit, modo præparetur ablutionibus & spiritus vini combustionem, turpetum minerale vocatur, quemadmodum & omnia medicamenta ex mineralibus concinnata per sedem, sudorem aut vomitum mouent.

Atque hæc de *calcinatione essentiali*, vt medicamenta in puluerem redigantur, dixisse sufficiat.

Sic

Si cinis quaratur, tunc solum absoluitur calcinatione (cinefactio dicta) de cuius præparatione cum ex se res satis perspicua sit & in terminis satis manifeste exposita, hic plura dicere non opus habeo. Sed vos ad ea quæ illic habentur remitto.

Huc pertinent omnes cineres præscripti in pharmacopoliis, ut cinis cranii humani, cornu cerui vstum. Atque hæc de pulueribus, quæ à forma præparationis appellationem accipiunt, dicta sint.

Si à qualitate, ut à colore nomen accepit puluis, *crocus* dicitur, ob similitudinem quandam in colore cum croco vegetabili. Præparatio plerunque eius in calcinatione coincidit, à qua maxime differt, quod aliquando laboriosorem præparationem propter croceum colorem, citrinum, purpureum, violaceum rubrum ruffum (omnes enim isti cognati sunt colores) inducendum requirit, quare in eius præparatione vti prolixitate nihil opus habeo, vnius tamen atque alterius præparationem exempli gratia proponam, ut *crocus Martis* cuius maximus est usus sic paratur.

Crocus Martis.

Rec. Limaturæ chalybis, optime abluatur ab omni sorditie ac sicce-
tur, postea affunde in vase idoneo aceto vini quantum sufficit; Acetum
enim & huiusmodi fortes liquores, ut in calcinatione prius audiuiſti,
præparationem adiuuant, & ad colorem inducendum non parum et-
iam conducunt, sic stet tres dies aut quatuor, demum acetum effunde,
& limatura per se sine igne siccescat, siccata indatur vasi idoneo appo-
sito operculo, ne sordes incidant, (quamvis solent eiusmodi fixa corpo-
ra, quæ spiritus satis fixos habent, vnde periculum non imminet, ne di-
spersantur, & igne vase aperto calcinari) luto obducatur, & supposito
igne calcinatorio dies quatuor & totidem noctes (vel pro intermissis
noctibus, dies duplicentur) calcinetur, ut semper igne vas candeat post-
ea omnibus refrigeratis eximatur, & super marmore læuigetur, si in læ-
uigatione nulla sentiatur renitentia, tanquam esset arenularum parua-
rum, *crocus* est perfectus, si vero eiusmodi appareant, opus denuo insti-
tuendum est.

Eodem modo paratur *crocus Veneris* ex Cupro. Aliis etiam modis
parant *crocos*, nimirum per calcinationem in immersione vel fumiga-
tionis, vel per camentationes & emplastrationes, denique ut verbo di-
cam per omnes fere calcinationis modos, si quidem ut supra dixi *cro-
cus* nihil differt à calce nisi subtilitate & corporis tenuitate, tum etiam
colore, qui in primis requiritur ut *crocus* dicatur. Quare ut tenuitas

corporis absoluat, & perfectior crocus reddatur, has crocorum præparationes *supra* dictas per cæmentationem & fumigationem, etsi semper fere accipit reuerberatio, vt ferrum aceto immergatur vel sale fricetur & ad tempus reponatur, rubigo eluatur, coaguletur aqua, sic crocum habebis per immersionem, qui vt perfectior reddatur, reuerberandus est, sic ex ærugine Veneris collecta perficitur *crocus Veneris*. Eadem est in cæteris consideratio.

Verum sciendum hanc crocorum præparationem in metallis tantum locum habere. Atque hæc de *transmutatione metallorum in merum puluerem*, sequitur ratio, qua redigantur in *materiam puluerisabilem*.

Vt *medicamenta* redigantur in *materiam puluerisabilem* (*medicamenta* dico, quæ læuigationi, puluerificationi & nulli alii trituræ per se, & vt naturalia sunt non alterata vlllo modo cedunt) vna sola via est per *sublimationem*. Et licet per calcinationem non semper producat puluis, sed aliquando solum calx puluerisabilis, tamen quia sæpius puluis producit, aut saltem materia tam facile puluerificationi cedens (si modo calx perfecta fuerit) vt tempore per se sine vlla manuali puluerificatione, qua opus habet materia puluerisabilis, facta per sublimationem, si quando puluerisando subtiliter redeat: præterea quia grossa puluerisatio, limatura aut rasura calcinationem plerunque præcedit, merito idcirco calx hæc quæ fit per calcinationem puluerisabilis, in eadem classe, cum illis continetur, quæ in puluerem rediguntur, & non cum iis quæ in materiam puluerisabilem. Huc vero solum spectant Mercurii sublimationes, quæ vt audiuitis in sublimatione aut simplices aut compositæ sunt. Si simplex fuerit nomen habet, quæ simplex ex *Mercurio* medicamentum producet, & *sublimatum* dicitur, cuius præparatio talis est.

Mercurij Sublimatio.

Rec. Mercurii bene præparati à plumbositate libram vnam, salis præparati, vitrioli crudi ana libram vnam, primo per se puluerisetur vitriolas, tunc accipe Mercurii vncias sex salis vncias quinque, optime conterantur in mortario ligneo aut lapideo, donec sal in subtilissimum puluerem redigatur, & Mercurius in minimas partes iuerit, tunc adde vitrioli puluerisati vncias quinque, & celeri manu elaborentur, vsque materia præ humiditate in globulos coire & coherere inceperit, ac Mercurius tantum mortificatus fuerit & cum cæteris incorporatus, tunc protinus immittatur ollæ sublimatoriæ, & reliquum eodem modo

do præparatur, donec totum Mercurium sic præpararis: Vltimo quod è vitriolo & sale superest, optime per se teratur & incorporetur reliquæ materiæ in sublimatorio superimponatur, ac bene comprimatur, tunc appposito operculo cum foramine, vt humori discessus pateat, quod post obstruendum est, ne vna etiam abeat Mercurius; sublimetur primo lento igne ad abstractionem humoris, cum vero Mercurius inceperit sublimari, tunc primum obturetur foramen, & paulatim ignis intē datur ad mediocrem gradum, in quo seruetur ad operis finem. Post extractionem humiditatis plerunque quot vnciæ tot requiruntur horæ ad sublimationem. Hoc opus reiterandum est cum sale & vitriolo cum priore quantitate bis terue, donec purum & crystallinum euadit sublimatum.

Si composita fuerit sublimatio, tum ex Mercurio & alio corpore oritur sublimatum compositum & *cinnabaris* dicitur, cuius præparatio talis est.

Cinnabaris Mercurij sublimati.

Rec. Mercurii viui libras tres, Sulphuris libram vnam, cui dissoluto per pannum aut corium colatus immittatur Mercurius continuo baculo ligneo agitando, quouſq; refrixerit & optime incorporetur, postea pulueritata sublimatorio sine foramine indantur & forti igne sublimentur, atque ita omnis absoluta est ratio redigendi medicamenta in puluerem.

Reliquum est, vt ostendatur, quomodo ad liquidam formam reducantur si requiratur, vt *medicamenta liquida* reddantur, idque sine partiū separationem; tunc corporis dissolutione igni ardente aut aliquo menstruo soluente perficitur. Eiusdem enim separationem & frequenti cohobatione procedendum est, donec ad olei consistentiam deuenierit, vnde *medicamentum* illud *potabile* dicitur: *vsus* habet præcipue in mineralibus, & interea in Sole, Luna & Marte cum reliquorum metallorum dissolutiones raro per medicamenta experantur, nisi vt fiat via ad medicamentum producendum vt oleum. Hoc modo separantur cruda metalla, vel eorum calces. *Processus* fere in omnibus idem est nisi quod differant *menstruis*. Idem enim menstruum omnibus non inseruit, siquidem substantia duritie & mixtione multum differunt, quod obseruandum est apud autores, qui singulis idoneum menstruum semper eligunt, vt E. G. Crocus Martis sic præparatur & potabilis redditur.

Crocus Martis.

Digeratur cum aceto forti destillato, coaguletur, cum nouo digeratur & coaguletur, donec tandem oleosam consistentiam inducat, & sicari amplius sine fortiori igne non poterit.

Eodem modo ex Sole vel Luna suis menstruis dissolutis multis cohobationibus, digestionibus & coagulationibus paratur *potabilis liquor*, qui quidem ab omnibus acri & corrodenti menstruo paratur fere, postea est circulandus & digerendus cum spiritu vini aut aliquo dulcorante menstruo.

His duobus modis medicamentis bene præparatis: semper fere sequitur *nimia fixitatis correctio*, cum sic leuiora semper reddantur.

Verum tertium vitium *nimia leuitas* (vitia enim medicamentorum aut sunt *durities, fixitas & leuitas*) vt tollatur, opus est omnibus iis præparationibus, quæ in fixatione dicta sunt, quarum processus ex aliis facile intelliguntur, cum eodem modo iisdem operationibus, quibus aliæ absoluantur, vt *maceratione, digestionem, imbibitionem, incerationem, extractionem & incorporationem*, vbi sic solent quidam præparare vitrum Antimonii, vt per sedem sine vomitu corpus purget, cum sæpe nimia sua leuitate ad animales partes ascendendo easque irritando vomitum faciat, siquidem illæ suum dolorem ob magnum consensum ventriculo communicant, vnde nausea & vomitus sequitur, cui malo vt occurratur, sic conantur figere antimonium.

Vitrum Antimonij fixum.

Rec. Vitrum Antimonij optime præparatum in vitro idoneo, bene oleo vitrioli humectetur, lento igne siccetur, iterum puluerifetur & humectetur, vt prius eodem processu quinquies præparetur, postea siccetur & ad vsum referuetur.

Quidam idem tentant cum oleo sulphuris & aliis menstruis, quæ facultate sua comperta sunt figere, & medicamentorum leuium volatilitatem cohibere.

Huc vsque de obseruationibus quæ requiruntur in medicamentorum præparatione per alterationem absque vlla partium extractione impuritatibus solum modo quæ nihil ad essentiam pertinent sublati.

Reliquum & vltimum est vt de *extrahendis medicamentis* præparatione aggrediamur.

DE

DE EXTRACTIONE MEDICA-
mentororum.

VT separatorum medicamentorum præparationes inueniamus, 1. scire expedit, *quæ & quot medicina species* arte extrahi possint, quæ duo omnino sunt, aut enim quod extrahitur natura sua *siccum & solidum* est, interueniente tamen alio corpore *fluidum*, vt menstruo *fluidum* redditur, & sic nonnunquam ad vsum reseruatur, vt in tincturis apparet, aut *fluidum & humidum* est (humida enim & solida substantia omnia medicamentorum corpora constituunt) si *fluidum* est tum humoris consistencia à corpore separatur, qui in omni corpore *duplex* est, & sub *duplici forma* ab eodem separatur, *Aquosus & oleosus*: *Aqueus* rursus est, aut *elementaris* aut *alimentarius*.

Elementaris humor, est elementum aquæ omnibus mixtis tam animatis quam inanimatis commune soliditatis vinculum, cuius solius beneficio tanquam visco corporis firmitas & continuitas manet, & cohaeret. Hic cum exiguus est, in omni corpore & non nisi prius consumpta omni alimentari humiditate, corporeque ad cineres redacto separatur, raro aut nunquam ab artificibus experientia subiicitur. *Alimentarius* vero humor est aduentitijs & extrinsecus ex alimentis extractus & comparatus, qui successu temporis post factam concoctionem in substantiam corporis cessurus est, atque hic est ille humor, qui communi destillandi ratione à pharmacopolis præparatur, vnde non adeo efficax est, cum parum de virtute corporis sapiat, quandoquidem nondum sit vera eius pars, licet, si artificialiter destilletur aliquid de essentia ex corpore secum portet, vnde magis minusve efficaces præparationes respectu huiusmodi aquæ inueniuntur. Verum quando possit corrigi, vt plus de essentia secum deferat aquæ destillatæ postea dicitur.

Cæterum hic aqueus humor, quamuis nondum sit ex essentia corporis, hic quatenus spiritus & caloris vinculum est, per quod & cuius ministerio calor influens defertur, per totum corpus vegetabilium non longe aliter quam sanguinis vehiculo in animatis corpore quodammodo aliqua eius pars de essentia corporis participat, vnde duplex eius differentia oritur, in omni corpore diuersis nominibus donata, alijs enim spiritus est, alijs aqua quæ ad hunc comparata phlegma dicitur, de quarum præparatione initio facto ab aqua agam.

Est igitur *aqua alimentaria & phlegmatica* corporis humiditas, calor

loris vi in vapores extenuata & destillatione per alembicum separata, estque *duplex, simplex & composita*. *Simplex* est, quæ ex vna re simplici separatur & soluta ex recentibus extrahi potest, cum in siccis absorpta sit. Ex iis tamen quæ semper humiditate scatent, nec quamdiu specificam suam differentiam seruant, siccari possunt, quouis tempore copiosa satis elicitur, vt ex melle, vrina, butyro, sanguine; illa ex herbis recentibus, itaque destillata aqua. Hoc solum obseruandum est, ne nimis crasse inspersione cucurbitæ propter adustionem, alias forma destillandi omnibus satis est nota, & ex prioribus pater. Verum quod antea pollicitus sum, ita solent hanc aquam destillare, vt aliquid de essentia secum deferat.

Quidam in aqua destillata ex herbis alias eiusdem speciei herbas macerare solent, hoc sæpius repetere interpositis destillationibus multisq; cohobis, sed hoc præcipue obseruatur in calidis vt rore marino, maiorana, &c. quæ cum calida sint, facilius in iis separatur spiritus, quam in frigidis, & si quæ immiscetur.

Alii solent herbas recens collectas vasi putrefactorio protinus immittere & putrefacere ad iustum tempus, deinde ad siccitatem destillare, idque sine refrigeratorio alembico, & aliquando cohobare. Hac enim ratione omnes spiritus & essentiam herbarum cum aqua recipiunt. Humor enim ille aquosus tanquam menstruum extrinsecus adiectum corpus ipsum separat eiusque essentiam in se haurit, sed hæc illustratione per exempla opus non habent.

Huic aquæ analogum ex aliis siccis per macerationem in menstruo extrinsecus adiecto elicere solent, eadem prorsus procedendi methodo, quæ in superioribus, obseruata.

Ex animalibus etiam, vt lacte, vrina, butyro & sanguine, tum etiam ex mineralibus haud dissimili modo aquæ eliciuntur. Verum in mineralibus quædam diuersitas in forma destillationis obseruatur. Per latus enim vt nostis omnia mineralia propter grauiditatem destillanda sunt, nec enim in regimine ignis, propter rationes sequentes, maior cura est adhibenda. Nam *mineralia* multum in hoc differunt ab *animalibus*, & *vegetabilibus*, i. quod pauco phlegmate scateant præcipue metalla, nam tot annorum spatio, quo metalla in visceribus terræ perficit & absoluit natura, vnde tantum omnes tenuiores partes aquæ exhalant (vnde illa phlegmatis inopia in illis) sed etiam propter diuturnam & tam longam inspissationem, & temperatissimam in minera decoctionem fortissimæ & durissimæ, vt ait Gelerus, euadunt compositiones, vnde diffi-

difficilimæ sunt resolutionis, & propter continuam & longam decoctionem, tam perfecta corporis compositio, & partium omnium connectio oritur, vt ægre & non sine magno negotio distrahi separarique possint, inde fit, quod quedam mineralia tota fundantur, vt metalla ferre omnia, alia cum humore cooperante simul tota sublimentur, vt in Marcasita videre est, & sic de cæteris.

Secus vero se res habet in *animalibus & vegetabilibus*, vt puta quæ tam arcto commixtionis vinculo non cohærent, sed facile patiuntur partium resolutionem. *Metalla* vero propter longam decoctionem, in qua vt *supra* tenuiores partes exhalant, parumque veri aut puri phlegmatis reddunt, idque lentissimo calore, alias phlegma cum perfecte propter supradictam commixtionem non possit separari, semper aliquid de essentia corporis defert, & spiritus plerumque admixtos habet, vnde respectu aquarum, animalium & vegetabilium spiritus dici posset, & si conferatur cum spiritibus propriis, merito phlegma vocatur, *triplici* ratione, 1. respectu debilitatis, cum spiritus multo sint fortiores. 2. Leuitatis nam longe aliter se habent, quam in animalibus & vegetabilibus, in quibus maxime spiritus leuiore existunt, contra vero in mineralibus, in quibus propter optimam partium commixtionem, quominus de essentia corporis participant, eo citius à corpore separantur, vnde fere exit phlegma, deinde spiritus & vltimo oleum quod partis rationem habet, vt in aqua aluminis apparet, quæ sic præparatur.

Aqua Aluminis.

Rec. Alumen rupeum puluerisatum, retortæ lutatæ indatur, addito magno recipiente iuncturis etiam vndiquaque bene stipatis: nam aqua mineralium est fortior aqua vegetabilium, subiiciatur lentissimus calor, vt vix alumen dissoluat, lento igne submitatur, isque gradus ignis continuetur, vel paulatim augeatur, vt opus exigere videtur; donec omnis aqua destillata fuerit, quod dignoscitur à mutato fumo (nam in quibusdam, quæ fortes habent aquas egrediuntur fumi forma) vel maxime quando eo vel paululum auctiori ignis gradu non amplius exit, atque ita habebis aquam Solis. Idem in reliquis obseruandum est.

Atque hæc de phlegmatis omnium corporum præparatione dicta sufficiant, sequuntur *Præparationes & Separationes spirituum.*

Spiritus est igneus seu vitalis corporis calor halituoso vapore & tenuiore aqua

H

parte

parte ad consistentiam reductus, vnde quemadmodum humor in arteriis animantium contentus propter admixtum calorem naturalem & vitalem sanguis spiritualis dicitur, sic eadem ratione hic humor in aliis corporibus aqua spirituosa nuncupari potest, cum sit vehiculum & proprium instrumentum vitalis caloris, essentiam corporis semper secum defert. Quare spiritus dignoscitur calore & fragrante corporis, ex quo extrahitur, odore & sapore, vel etiam cum sit summe aereus cito inflammatur & ignem concipit, quod fit propter affinitatem, quam habent cum oleoso humore, in quo tanquam proprio suo loco vel pabulo reseruatur calor vel spiritus naturalis, in quibusdam præterea leuitate, vt in vino & vegetabilibus fere omnibus, in aliis grauitate, vt in aceto & mineralibus.

Omnia enim illa signa vel saltem plurima ad veros spiritus requiruntur. *Spiritus simplex est*, qui ex vna re simplici separatur, vel *compositus*, qui ex multis. Spiritus aliquandiu destillatione, i. exit cum sit leuior phlegmate, vt in vino, vrina, rosis, & tunc sic præparatur.

Spiritus Vrinae.

Rec. Vrinam vel eius feces in matula apposito pileo rostrato, ponatur in balneo, destilletur lento igne, vt paulatim à phlegmate relicto spiritus separentur, quod hinc dignoscitur, quamdiu per latera alembici instar linearum continuarum vel venarum descendit, tamdiu spiritus exit, quando vero guttulæ tanquam roris dependent, phlegma egreditur. Hoc in vrina & in aliis quæ spiritus leuiores habent, obseruandum est.

Tunc remoueatür recipiens & optime obturetur. Alias enim spiritus relicto vaporoso habitu ex quo consistentiam habuit, euanescent in auram. Hic spiritus toties rectificandus est, donec purus fuerit, quod dignoscitur in iis quæ inflammari possunt, si omnes comburantur, relicta nulla humiditate in cochleari. In aliis vero vt in mineralibus, quæ non inflammantur, sed grauiores existunt per rectificationem in balneo. Facile enim ascendet phlegma, ægre & difficilime spiritus, si spiritui vini aliquid phlegmatis immixtum relinquatur, ignis ardens aut soluens nuncupari solet.

Si spiritus vltimo egrediantur, quia grauiores sunt, vt in aceto, tunc contrario prorsus modo procedendum est, id est lento igne primo donec appareant signa spiritus ascendentis prius separato toto phlegmate & addito tunc nouo receptraculo & igne paululum auctiore reddito, sum-

summa tamen cura adhibita ne spiritus comburantur, non quod ex se possint comburi, cum leuiore sint, quam vt combustionem ferant, sed ne sol comburatur, atque sic inficiantur spiritus ascendentes empyreumate quodam: quare hoc tantum obseruatione vel autorum lectione cognoscendum.

Vtrum vero in vegetabilibus & animalibus spiritus leuiore sint aut grauiore fuerint, & reliqua præparatio ex prædictis facilis erit.

Spiritus mineralium eadem ratione præparantur, nisi quod per destillationem egredi maxima ex parte dignoscantur ex fumis, vel saltem iis auctis aut calore mutatis. Nam si forte aqua quæ in mineralibus semper primo egreditur, fumos secum eduxerit, hoc fit plerumque ob errorem aliquem artificis in ignis regimine commissum, qui vna cum aqua spiritus aquosiores expellat, vel saltem isti fumi cum ad modum debiles sint, à spiritu facile dignosci possunt, qui fumos spirituales summo cum impetu propellit, vt nisi recipiens satis amplum fuerit, & ignis diligenter regatur, citissime rumpatur. Caterum phlegma lento balnei calore facile separetur per ascensum ex cucurbita vitrea, quo spiritus vix mouentur, cum in mineralibus sint magis fixi; sic cognita præparatione spiritus simplicis, hoc est, qui ex vna re simplici extrahitur, facile est rationem compositos præparandi inuenire, cum idem prorsus apparatus, nisi quod ex multis similibus mixtis extrahantur. Caterum hic spiritus compositus cum ex mineralibus paratur præcipue iis calidis acris & salis spiritus corrosiuos præbentibus ob mirabilem, tum quia phlegma, quod in mineralibus multis exiguum est, raro separatur & ex toto à spiritibus destillat, sed vna cum illis ad eorum impetum & nimiam potentiam contemperandam educuntur, *aqua fortis* vocetur, & nonnunquam ab effectu *aqua soluens*, quæ fortissima est, ex summe salis & acris præparatur, ac *hygia* siue *aqua gehenna* dicitur: Quæ vero auem regiam (sal ammoniacum) in compositione accipit, *regia* vocatur, vel quia ea compositionem ingreditur, vel quia ea sola, quam Aquila regia ingreditur Sol dissoluerè potest, Regem omnium metallorum & perfectissimum, vnde aqua ei peculiariter inseruiens regia dicitur. *Gradatoria* vero nomen inditum, quod ex talibus componitur, quæ metalli colorem (& secundum nonnullos pondus) in ea dissolute intendere potest, præparatio omnium est eadem & apparatus idem, nihilominus tamen singulorum ponam vnum exemplum ad faciliorem intellectum, vt aqua communis fortis sic præparatur.

Aqua Fortis.

Rec. Vitrioli optimi partes sex, salis nitri purati, & præparati partes quinque (quæ nulla alia humiditate abundare debent) pulueriscentur & retortæ indantur (quidam solent prius leuiter calcinare ad consumptionem phlegmatis superflui, deinde in cella collocare, donec deliquere incipiat) addito maximo recipiente, vndiquaque spiraminibus conclusis (quamuis soleant nonnulli cum materia destillanda admodum fortes habuerit spiritus, & parum admixti phlegmatis, quam rerum vim & impetum retundat, paruū foramen in iunctura recipientis cum retorta, relinquere cuneo ligneo obturandum, & pro spiraculo si requiratur aperiendum) & supposito igne (facile & celerrime destillabit) opus aggredere, eumque ignis gradum continuato, donec guttæ incipiant rariores egredi, tum paulatim intendatur tempus diligenter guttarum destillantium obseruando (nam si subito, vel ante tempus intendatur ignis periculum est ne recipiens frangatur) & sic diligenter ac paulatim augendus est ignis, donec amplius guttæ non cadant & vitrum recipiens ad proprium colorem & pelluciditatem, vt ita dicam redeat, quod antea fumis & variis coloribus obtenebrarum erat. Postea sine omni periculo ignis potest aueri (euocatis scilicet omnibus fumis) ac ad summum gradum per tres aut quatuor horas deduci. Tandem permittatur ignis extingui, ac post duodecim horarum frigefactionem, seiungantur vasa, aquamque fortem vitro bene obturato serua.

Aqua Regia.

Vt autem ad præcipationem Mercurii & dissolutionem aliorum aquam regiam habeatis. Rec. huius aquæ fortis vncias quatuordecim, in quibus dissoluantur salis armoniaci (vulgo regia auis) vnciæ tres ex cucurbita vitrea in cineribus igne ab initio gradato destillatur & sub finem ignem augeto, donec pellatur tota, & sic aquam regiam ad auri dissolutionem habeatis.

Aqua Gradatoria.

Aqua gradatoria ex iisdem ex quibus aqua fortis præparatur eodem modo, destillatur additis tamen tingentibus & colorem alterantibus seu intendentibus vt æs viride, arugo ferri, Crocus Martis, cinnaberis & similia.

Huc

Huc vsque de igneo humore, eiusque diuersa extractionis forma, reliquum est, vt inter humidam corporis partes de oleoso humore extrahendo dicamus.

Oleosus humor est pinguedo quædam in omnibus corporibus in gratiam caloris vitalis existens, in quibusdam largius, in aliis parcius vt vix aut vnquam separari possit. Hanc pinguedinem ex corpore separatam, vulgo *oleum* vocant, cuius separatione & ex corpore extractione variis & diuersis modis absoluitur: in quibusdam enim *destillatione*, in aliis *expressione*, *elisione*, *combustione*, vel *dissolutione* comparatur.

Olea Aromatum.

Quæ *destillatione* præparantur multis modis, & variantur secundum corpora ex quibus extrahuntur. Nam primum ex vegetabilibus videlicet herbis & fructibus, seminibus aromatibus, &c. parantur per macerationem in menstruis idoneis, deinde adhibitis multis cohobiis eliciuntur, & sic parantur *oleum Anisi*, & *nucis Moschatæ*, *garyophilorum*, *cinnamomi*, &c. Tunduntur in grossum puluerem, cucurbitæ æneæ aqua fontana semiplenæ imponuntur, & apposito pileo cum refrigeratorio igne mediocri vrgeantur, prouidendo ne refrigerium supra modum caleat, sæpius videlicet aqua calida euacuata & frigida immissa, ab aqua destillata oleum innatans semper separetur, & aqua iterum cohobetur, toties donec oleum exhaueris, quod facile dignoscitur cum nihil amplius olei cum vehiculo exit. *Quidam* addunt seminibus in cucurbitam iniectis manipulum vnum aut duos salis, quia retinendo fæces oleum purius reddit & separationem accelerat. *Alii* tincturam seminum, herbarum, aut eius rei cuius oleum cupiunt, idoneis menstruis extrahunt, tincturam deinde menstruo separato lento calore ad mellis consistentiam coagulant, quam postea in cineribus ad olei extractionem ex retorta pellunt, aquositate postea olei immixtam leui euaporatione vel in balneo ex alembico breui destillatione separant.

Oleum Resinæ.

Si ex resinis & arborum lachrymis, oleum queratur, sic procedendum. Dissoluantur in menstruo idoneo, si fieri potest. Post macerationem & solutionem ex arena in cineribus destillatur, oleum vt prius euaporatione & destillatione ab aquositate separetur, vel puluerisatæ & mixtæ cum cineribus aut silicibus calcinatis & puluerisatis ne efferueat. retorta spiritu vini in cineribus pellantur vt in *oleo succini* & aliis.

Oleum Succini.

Ut Rec. succini subtiliter pulverisati libram vnam, silicum calcinatorum & pulverisatorum libras duas, plures vel pauciores, vt res exigere videtur, optime misceantur alembicoque luto munita indantur, in formace rite locata vrgeantur, igne gradato ad expulsionem omnium guttularum & fumorum postea augeatur, parum habita ratione, ne oleum extrahat adustionem, post frige factionem seiungantur vasa, & si ignem seruare cupitis, potestis in vitro separationis per inferius foramen ab oleo subducere vel ex cucurbitula lente calore destillare: postea si forte in destillatione oleum propter errorem in ignis regimine commissum, empyreuma contraxerit, saepius ex cucurbita per ascensum cum nouo semper aqueo menstruo rectificetur, precedente semper digestionem, hocque toties donec omnem vstionem in menstruo deposuerit.

Præterea hoc notandum in oleo gummarum & resinarum, si forte vt saepe euenit oleum crassum picis instar reddiderint, sic corrigendum esse & præparandum, vt liquidum & limpidum euadat, prius phlegma separetur, & oleum illud crassum menstruo idoneo immittatur & digeratur, postea per alembicum breuem ex balneo destilletur, sic recipiens oleum fluidum & limpidum vehiculum cohobando toties, donec plus olei secum non eduxerit relicta crassa pice in fundo cucurbitulae, & sic resinarum oleum bene præparatum habebis.

Ex vino, vrina, aceto & similibus separato prius omni humore ad picis liquidæ formam, eodem modo oleum in cineribus pellatur. Quare facile est ex quibuscunque siue animalibus siue vegetabilibus oleum extrahere, si prius obseruetur, quid separationi olei ex illis obstet, & deinde huic obuiam eatur, vt quemadmodum in resinis propter effervescentiam & ebullitionem corporis, quæ olei separationem non patiantur, cogimur immiscere silices calcinatos, arenam, sal præparatum, &c. quæ corporis effervescentiam & ebullitionem reprimant, donec tenuiores & magis aerea partes oleorum extraherentur, sic in aliis omnibus hoc vitio laborantibus procedendum est, vel nimirum huiusmodi grauia & fixa immiscendo, quæ corpus tardant, vt apparet etiam in oleo & aqua mellis, cui cineres vel silices sunt immiscendi, vel saltem aliquod leue & subtile corpus, quod cito aufugiens tenuiores partes secum auferat, vt in oleo butyri apparet, quod sic paratur.

Oleum

Oleum Butyri.

Rec. butyri infulsi libram vnam, vini albi libram vnam, simul immitantur cucurbitæ æneæ & igne nudo forti fatis oleum pellatur, quod crassum erit, & in frigore congelatur instar butyri subtilissimi, sed postea rectificando fluidum & minime amplius congelabile euadet; vbi obseruandum est, non tantum sic leue esse menstruum siue vehiculum olei, nimirum spiritus & phlegma vini albi, sed etiam tartari eiusdem, quod multum opus iuuat & accelerat butyrum comprimendo & abullitione retinendo.

Ex *mineralibus* quæ peruia & tractabilia sunt, vt carbones fossiles, vitriolum, facile destillatur oleum, phlegma & spiritus, primo lento igne separando: Verum si oleum crassum exierit, vt plerunque fit in carbonibus fossilibus picis instar, tum mundificandum est, vt audiuistis in refinis.

Alia vero media mineralia & Antimonium, & alia quæ nimis leues habent partes, aut sulphure volatili multum scatent, aut prius hoc sulphur est figendum, quam oleum separari poterit, aut aliquid immiscendum, vt in refinis, quod sulphuris huius sublimationem prohibeat.

Ex metallis vero vt oleum accipiatur, solent prius calcinare metallum multis digestionibus & cohobis menstrui alicuius fortis & corrodentis reducere & vltius deinde extenuando destillare contendunt, vel metallum aqua forti præcipitatum & coagulatum seu eius crocum multoties menstruo corrodenti & forti inferunt, donec amplius imbibe nequeat; postea menstruum sic imbibitum more aquæ fortis euocant, quod vna secum corporis pinguedinem seu oleum educit.

His bene consideratis facile est autorum mentem intelligere in præparatione & destillatione oleorum congenitorum. Est enim & aliud oleum destillatum corporibus non connatum, sed adscititium & arte à rebus ipsis extrinsecus haustum, quod virtute corporis mutatum & ab eo vi ignis iterum extractum, pro eius oleo habetur; tale est autem *oleum laterinum*, quod *philosophorum* nuncupatur, cuius præparatio talis est.

Oleum Laterinum, siue Philosophorum.

Rec. lateres nouos (alii antiquos) candeant in igne & in oleo oliuarum optimo & antiquo extinguantur, hoc aliquoties reperatur, donec satis olei imbiberint, postea more aquæ fortis ex alembico violento i-

to igne pellantur: Sunt qui reaffundunt capiti mortuo vt efficacius euadat. Atque hæc de oleis destillatis.

Olea per expressionem.

Olea per expressionem sic parantur, semina, nuclei, fructus & aromata & alia huiusmodi, ex quibus solent per expressionem olea parari, prius excorticata optime comminuuntur, & postea in panno ex pilis composito per prælum inter duas laminas ferreas bene calefactas oleum exprimitur, quod digestionem leui ab amurca facile separatur, vsque satis clarum & tenue fuerit, vel ad maiorem adhuc tenuitatem potest cum vehiculo aquæ in balneo per ascensum destillari.

In expressione oleorum hæc præcipue sunt obseruanda, vt semina fructus, nuclei, denique ex quibus oleum exprimere cupiunt, sint adeo antiqua & sicca, vt iam eis aqueus fere humor absumptus sit tum enim & non antea apta sunt, vt oleum per expressionem fundatur. 2. Vt terantur, & quemadmodum fieri potest à corticibus separentur: Cortices enim multum olei imbibunt & consumunt. 3. Vt trita igne parum torreatur, & in sartagine calefiant, tua aqua calida aut alio idoneo liquore aspergantur, tum torculari calido ad olei effusionem premantur: Sed hæc manifeste satis apud autores describuntur, nec ex se adeo sunt obscura, hoc tamen exemplo magis illustrabo.

Rec. Seminis papaueris excorticati quantum fieri possit, in linteo duro fricentur, in mortario lapideo, ligneo pistillo contendantur, postea vino irrorentur in lebetæ idoneo calefiant, & ligno continue versentur, donec pingue quid appareat, vel tale redolere incipiant: postea per prælum calidum, vt prius exprimantur ad olei effusionem. Sic apud pharmacopolas præparatur oleum amygdalarum & similia. Verum non necessario vino insperguntur, sed alio etiam liquore pro artificis lubitu.

Quidam solent prius aliquot dies in menstruo idoneo macerare, postea eodem separato per diem vnum aut dimidium in sole siccare leuiter, tandem igne torrere, & vt dictum est exprimere, sed cum hæc satis sint manifesta, non opus habeo diutius insistere.

Huc pertinent olea per elixationem in menstruo aliquo concinnata, quæ plerumque per expressionem absoluuntur, vt oleum baccarum pinguium, quales sunt, lauri, & similia liquorum pinguium, vt abietis, quæ sic præparantur.

Oleum

Oleum Baccarum Pinguium, vt Lauri, &c.

Baccæ vel ligna pinguia rasa vel contusa in aliquo forti menstruo, vt in aceto, vino, lixiuio, aqua forti, &c. coquantur ad separationem olei, quod innatat cochleari diligenter aufertur, reliquum prælo exprimitur & secundum artem ab aqua separatur.

Huc etiam pertinent olea operata ex frixis & affatis in sartagine per se sine menstruo, donec absumpta sine omni abundante aqua oleum ex crassiore corpore exsudet & separetur, vt *oleum lactis* & cremoris eiusdem, quod sic paratur.

Oleum Lactis.

Rec. lac pingue vel eiusdem cremorem cum sartagine, lebere vel alio vase idoneo bulliat leuiter, continuo agitando baculo ligneo, donec omni sero euaporato, oleum à crassioribus partibus relictis etiam separetur, quod dum adhuc calet, est exprimendum, alioquin multum absumeretur à fæcibus: sic & eodem modo paratur oleum ex vitellis ouorum ad duritiem prius coctis, deinde in sartagine frixis continuo agitando, vt in lacte usque ad separationem olei, quod oleum ouorum autores vocant.

Vltimo & per combustionem sic paratur *oleum*: Res tenues & aëriæ substantiæ vt papyrus, pannus, &c. incenduntur ita vt tabula aliqua stannea polita vel ferrea ad iustam distantiam fumum recipiat, ne nimis caleat, tum enim absumeretur fumus in oleum congelatum. Huius loci est *oleum sulphuris* per campanam concinnatum, quatenus tamen per alembicum rostratum alioquin separatur, videtur ad destillationem pertinere: nihilominus cum alembicus non requiratur ex necessitate ad eius præparationem, siquidem campana æque quidem inseruit, merito huc refertur, præsertim cum per combustionem conficiatur, cuius præparatio talis est.

Oleum Sulphuris.

Rec. vas latum, fictile instar patinæ bene vitreatum, in cuius medio tuber exertum satis eminens & latum erit, cui apponatur aliud paruum, & late fictile interposita tabula lignea, ne forte tuber incalescens in superiacente paruo vase aliquid olei destillati absumeret, isti paruo fictili immittatur paruum candens ferrum, deinde sulphur puluerisatum imponito, & campanam fictilem bene vitreatam suspendito, id est,

I vas

vas campanæ formæ (vnde oleum sulphuris per campanam vocatur) vel vitream bene lutatam, ne à calore ascendente rumpatur, aut alembicum rostratum cum apposito recipiente, alias oleum in campana congelatum descendit in vas maius magnæ patinæ forma, positum infra minus illud vas, in quo sulphur componitur suo tuberculo sustinens. Continuata sulphuris combustione, nouum semper addendum vbi opus fuerit, donec satis magnam olei sulphuris copiam comparaueris, postea in balneo rectificetur, & phlegma ab oleo separetur, atque sic habebis oleum sulphuris per campanam præparatum.

Hæc de extractione partium fluidarum omnium corporum tam pinguium quam aquolarum, sequitur & reliquum est, modum & apparatus, quo partes firmiores & sicciores corporis separentur, & ex eadem extrahantur ostendamus.

De separatione partium corporis sub sicca, firma & coherente forma.

Partes corporis quæ in sub sicca & coherenti solida forma separentur vel sunt *magis* vel *minus essentialia*. *Magis essentialia* sunt vel viscosiores & leuiora corporis partes continuæ & inter se coherentes interuentu alterius corporis, quod vel semper menstruum est vel saltem menstruo eget, priusquam absolui & præparari perfecte, vt vsui inseruiat, possint, vt postea apparebit, & vulgo vocatur *extractum* seu viscus, vel sunt tenuiores & quidem leuiora corporis partes discretæ & minime & agre inter se coherentes sub forma pulueris aut pollinis vel potius farinæ volatilæ adhaerentis muris molæ ab interna superficie separata & *flores* vocantur. *Minus essentialia* sunt *salia omnium corporum*, quæ quamuis vt audiuitis *essentialia* aut *elementaria* dicuntur, si conferantur, tum cum capite mortuo & proiectili terra nihil impediunt, quominus essentialia habeant, quæ omnia vt absoluantur & sub sua forma perfecte extrahantur aliquo medio opus habent, separationem faciente, vel eandem saltem adiuuante, cum impossibile fere esse *superius* declaratum sit, partium corporis omnium distinctionem facere perfectam dico & artificialem sine interuentu alterius corporis aut ipsum corpus ad separationem præparantis, aut ipsam præparationem adiuuantis & perficientis.

Ad partium itaque corporis essentialium coherentiam faciendam
ne

ne longior sim, opus est medio aliquo, cuius virtute & efficacia citius, melius, tutius aut perfectius absolueretur. *Citius & melius* dico quoniam periti seu perfecti artifices sine vilo medio quorundam corporum separationem facere possunt, vt in sublimatione florum Antimonii satis apparet. Verum non tam cito nec tam certo accum medio. Præterea hæc non nisi exercitatis vtputa qui ignis regimen perfecte norunt, contingit.

Hoc *medium* idcirco aut *siccum* aut *humidum* erit, si *humidum fluidum* fuerit menstruum vocatur, estque aut *connatum* aut *extrinsecus adiectum*. Si *connatum*, tum nihil aliud est quam alimentarius ille humor, quo multum abundant omnia vegetabilia recens collecta, & *succus* dicitur, vnde medicamenta eo præparata & extracta, *succi* & nonnunquam *viscus*, præferim si succus lentus fuerit, & viscidus appellantur, viscus quercinus (*Vog. Ilcim.*)

Ex quibus patet hanc medicamentorum extractionem cum menstruo congenito, versari tantum circa *vegetabilia* recens collecta, & humore satis adhuc abundantia, alioqui necesse est vt adiciatur, præparatio apparatus omnibus interueniens talis est.

Herbæ fortiter contunduntur, & prælo succus exprimitur (si forte succus lentus & viscidus fuerit nimis, prælum est calcificandum) si vero herbæ ex sua natura exsuccæ & aridæ fuerint, aquam aliquam stillaritiâ, parua quantitate adicere necesse est inter contundendum, vt irorentur tantum, vt sicci penuria impleatur, ne in eius tanquam vehiculi defectu aliquid essentiæ pereat: succus deinde leui digestionem vel tanta ebullitione depuretur, post frige factionem filtratur, & per colum transmittatur, postea consistentiam iustam euaporetur, sic herbæ cuiuscunque extractum accipietis.

Verum hoc notandum, quod hisce extractis sicut & aliis inter refrigerandum, post iustam nimirum euaporationem, guttulæ aliquot olei stillaritiij aromaticum vel herbarum calidarum & cordialium addantur, ad præseruationem extracti à situ & corruptione.

Huc pertinent omnes *Syrupi* ex herbarum & florum succis præparati. Succo enim depurato, sacchari puluerisati sufficiens quantitas adicitur, & sic ad Syrupi consistentiam coquitur, si vero menstruum adscititium vel extrinsecus adiectum fuerit, tum versatur circa sicca tantum, eaque tam mineralia, quam vegetabilia & animalia.

Verum sicuti partium commixtionem, vt prius multum inter se differunt, ita earundem separationem, quoad formam procedendi diuersam esse nemini mirum videtur; prout enim firmiores sunt commixtiones ita difficiliore separationes. Quare vegetabilia animalia (prius enim in quo conueniunt, deinde particulatim in quibus discrepant exemplis illustrabo) vt rite extrahantur, *menstruo* omnino opus habent, vel *immediate*. Nam cum extractum communiter dictum (cuius preparationem hic solum describo) sit crassior & viscidior tenaciorque pars, totius essentiam corporis in se continens (nihil aliud est *extractum* communiter dictum quam corporis spiritus, calor cum suo oleoso humore, seu vehiculo congelatus, & fixus à totius corporis crassiori substantia extractus cum tenuissima, leuissima & purissima parte, à qua consistentiam suam, firmam solidam & minime fluidam habet) necessarium prorsus est, si eam præparare cupiamus, hoc per medium aliquod facere, quod penetrando, dissoluendo & aliquando tenuiores & magis aereas ac puras corporis partes omnes exugeret, quasi à facibus & proiectili terra separaret, quod fluidum instar aquæ esse oportebat, cum nullum aliud corpus sit natura aptum & idoneum, vt per tenuissimos corporis poros penetrare, & per occulta & vix perceptibilia spiracula, omnia enim vegetabilia non minus quam animalia sunt vndiquaque perspirabilia, nec enim & mineralia quamuis propter optimam partium commixtionem & totius concoctionem, non tam manifeste apparent, ratione tamen facile est colligere. Cum enim quotidie videmus, ex iisdem, varia exsudare, & multa excrementa ac impuritates ad superficiem reici, quod fieri non posset, si perspirabilia non essent, nisi velimus dimensionum penetrationem concedere.

At quid opus est multis insistere ad ea probanda, quæ ex se satis manifesta sunt. Quis enim non videt ignem nunquam posse penetrare in corporum intima, & ista leuiora, facilius separabilia extrahere vel absumere, nisi per continuum totum corpus comburendo, & in cinerem vertendo, vsque dum ad internas partes aduentum fuit, quas pari ratione separet, si non pateret, per huiusmodi foramina parua & poros. Ista dixi parua & leuia illa corpora videlicet intelligens, quæ post leuem mineralium combustionem, ne dicam perfectam calcinationem absumuntur, corpusque ipsum porosum ac multis foraminibus peruium relinquunt (quæ separari tamen facile non possunt, nisi vacua quædam spaciola essent, in quibus mouerent) ingredi & tenuiores & magis aereas ac igneas partes dissoluere, & tecum quasi humores ex cor-

po-

poris medio educere, in se diligenter præterea retinere, vt illo quasi medio ab omnibus impuritatibus, separari possint.

Per *colum* enim, per *filtrum* (nisi nimis tenues ac viscidæ fuerint, vt *tinctura gemmarum*, quæ sola *effusione*, vt in terminis audiuitis, purgari possunt, perque omnes denique præparationes & purgationes retinet, donec purissimæ & ab omni terrestreitate liberæ fuerint: neque tunc tamen demittit, tam arcte scilicet retinet, vt tanquam essent sui partes nunquam quamdiu vires constant, nisi arte superari à menstruo possint. Hæc inquam omnia præstare per tenuissimos corporum poros in meditullium totius quasi penetrare subtilissimas eius partes dissoluere, per eiusdem angustias secum educere, perque totam suam substantiam diffundere & tandem per omnes effusiones, digestiones, circulationes, colationes & filtrationes, tanquam essent sui partes in se nullum corpus retinere posse, nisi idem fluidum humidum & tenue fuerit, rationi minime consentaneum esse viderur.

Quare vt ad propositum reuertar, *auimalia, mineralia, & vegetabilia* in hoc *conueniunt*, quod ad separationem partium, præparationem & extracti perfectionem, menstruo egeant omnia, eoq; vel immediate adhibito, vt *postea* apparebit.

Sed cum vt dixi corporis commistione multum inter se differant, eiusdem separandi rationem longe diuersam requirere, rationi consentaneum est.

Quare hoc demonstrare nunc aggredior, ad quam considerationem assequendam ponamus prius corpora omnia, quo sicciora & duriora natura fuerint, eo difficilius extrahi posse, separatis videlicet partibus tenuioribus naturali concoctione: Reliqua tam arcte & firmiter coherent, vt non nisi magno labore separationem patiantur.

Vnde cuius colligere facile est, ista tria, *animalia mineralia & vegetabilia* duas tantum *præparationis formas* requirere ad partium extractionem, quamuis omnia, vt prius ad extracti perfectionem & absolutionem menstruo necessario opus habeant. Aut enim *immediate* cum menstruo extrahuntur, aut *mediate*. Si *immediate*, id est, sine vlla corporis eiusdemque temperamenti alteratione præparationem, separationem, ac partium internarum & essentialium, facile cum menstruo concedunt, talia sunt corpora omnia mollia & non validæ concoctionis partiumque commistionis, cuiuscunque sint generis.

Ad quam classem referuntur omnia *vegetabilia, mollia & non lapidescentia*, itidem & *animalia* exceptis ossibus, vt *postea* audiemus.

Eorum *præparatio* talis est. Herbae siccae, flores, aromata, fructus semina, radices, gummata, animalium partes molles, vt moscum, &c. puluerisuntur, contunduntur, inciduntur, aut quouis modo in minimas partes comminuuntur, menstruo idoneo in proprio vase perfunduntur, ad altitudinem 3. aut 4. digitorum, macerentur, vel digerantur ad tincturae extractionem, quæ postea à capite mortuo separatur, digeritur, depuratur, secundum omnes depurationis modos in terminis descriptos, menstruum separatur destillatione vel euaporatione ad iustam extracti consistentiam.

Si vero purius & melius extractum præparatum velimus, vt subtiliorum & tenuiorum partium euadat, hoc extractum prius præparatum rursus affuso nouo menstruo extrahimus, vt prius, hocque toties, (siquidem summam puritatem educere animus est) reiteramus, donec in digestionem aut circulationem propter depurationem tincturae instituta, nullas faeces deponat, nullamque prorsus residuum faciat.

Tunc enim extractum est purissimum & ab omni superflua terrestritate liberatum. E. G.

Extractum folior. Sennæ.

Rec. fol. Sennæ mund. libram vnã. Infundantur in menstruo idoneo vase optime clauso ad saturatam tincturam digeratur; à faecibus tinctura separetur & depuretur: separato deinde menstruo extractum congeletur, & sic habebis extractum sennæ communiter præparatum. Huic extracto affundito nouum menstruum ad tincturae vicissim extractionem, à faecibus purgetur, digeratur & coaguletur, hocque toties repetatur, donec tinctura in digestionem, vt prius nullam subsidentiam faciat: tandem iterum coaguletur.

Et sic purissime & optime præparatum Sennæ extractum habebis.

In istis *extractis* præparandis hoc notandum: Si corpus extrahendum leuiore & subtiliore habuerit spiritus, vt in maceratione & digestionem vasa optime obturentur.

Si vero *crassiorum partium* fuerit tantum abest, vt tam diligenti vasorum obturatione vti sit necesse, vt etiam nonnunquam in vase patenti ad tincturae extractionem in menstruo idoneo coquantur, vt videre sæpe est apud scriptores.

Atque hæc de prima ratione extrahendi, quæ tantum versantur circa mollia penetrabilia & facile separabilia. Vnde fit quod menstruum idoneum sine magna præparatione (superficiali scilicet sola excepta, quæ

quæ locum in omnibus præparationibus obtinet) ea separat. Nunc ad eorum præparationem accedam, quæ nullam à menstruo extractionem admittunt, nisi interpositis quibusdam præparationibus corpus ipsum alterantibus, & menstruo obnoxium reddentibus.

Talia sunt omnia fere *mineralia*, præcipue vero *metalla*, quæ propter perfectam commistionem & partium omnium arctam firmam & amicam coherentiam, nisi prius mutato totius compositi temperamento, & constitutione partium essentialium, separationem nullam admittunt. Quare artifices, vt hoc facerent, id est, partium omnium dissidium inducerent, sine quo nulla esse potest separatio, calcinationem inueniunt, eamque actualem, quæ igni actuali videlicet perficitur. Hac enim ratione, vt audiistis in terminis calor naturalis intenditur, humidum radicale augetur. Corpus vero ipsum siue eius terrestritas sicciore redditur, ac continuitas dissoluitur, omnem aqueum humorem absorbendo præcipue alimentarem, qui tanquam gluten totius soliditatem firmissime continebat.

Quibus rite peractis cuius obuium esse reor, quomodo immutatum & alteratum sit corporis illius temperamentum: Siquidem eiusdem ac partium omnium tam firma coherentia & tenacitas, quæ ex aqueis & tenuioribus partibus longa concoctione condensatis & inspissatis conflata erat, iisdem nunc profus siccatis ac ante dissipatis, dissoluitur. Unde tam mala partium compositio & coherentia consequatur, necesse est, vt non solum menstruo idoneo, ac suo tempore adhibito pateat aditus per porositates in interna corporis & per eadem transitus siue reue regressus; verumetiam partium omnium subtilium & aerearum ac viscolarum in eo dissolutio, eductio, & ex eo corpore separatio, ac tandem perfecta & absoluta earundem extractio.

Atque hac ratione non solum mineralia, sed etiam quæcunque ad mineralium naturam præ nimia duritie accedere videntur, præparantur, vt sunt vegetabilia omnia, lapidescentia vt corallia: animalia vt ossa & vniones.

Forma procedendi talis est vt prius calcinentur quemadmodum alibi præscriptum est, additis corpus penetrantibus, si opus fuerit: postea in menstruo idoneo digerantur, vsque ad tincturæ separationem, vt E.G.

Rec. aurum optime purgatum & præparatum, idem vapore saturni calcina, calcem istam vicissim cum sale armoniaco reuerbera, talem aqua stillatitia à calce ablue, calci deinde menstruum idoneum affunde

in balneo, postea in Fimo equino aliquot dies digere, donec tinctura appareat, illam separa & aliud menstruum appone, & fac vt prius, donec amplius menstruum non tiagatur, solutiones postea omnes in vnum collige, & ad extracti consistentiam destilla, ac euapora. Item extractum Martis sic paratur.

Extractum Martis.

Rec. calcem Martis bene præparatam, in aceto alcolifato digere, tincturam separa, & sic procede cum nouo menstruo, donec tincturam totam extraxeris, tandem omnia menstrua tincta simul ad siccitatem destilla, postea extractum propter menstrui extrahentis acrimoniam, cum spiritu vini iterum est extrahendum, digerendum aut circulandum, donec totam acrimoniam deposuerit, quod vt sæpius audiuistis, in omnibus est obseruandum.

Hic idem modus procedendi in animalibus & vegetabilibus lapidescentibus obseruandus est, vt sunt ossa, corallia, vniones, &c. Quamuis non raro modos extrahendi ossa, vniones & huiusmodi sine calcinatione, cum idoneo menstruo apud autores inueniamus.

Verum obseruandum est, hinc huiusmodi præparationes longe à priori forma extractionis differre: quod circa mollia corpora tantum versetur, cum illa tot cohobis, tot digestionibus & igne tam violento, vtpote mineralibus solum accommodato absoluaatur, vt diligenter consideranti quintam essentiam crani humani, Quercet. satis apparet.

Atq; his abundanter satis dictis, de extractione corporis partium magis essentialium, quæ menstruo præparantur, tempus est reliquum instituti, vti cæpimus, promere, si quædam in *omnibus extractis* æque obseruanda notauero.

1. Sciendum *extracta* tum *simplicia* ex vna simplici materia, tum *composita* ex multis iisque sæpe diuersis comparari, in quorum compositorum præparatione omnium ingredientium natura & compositio est pensitanda. Sæpe enim, vt multoties inculcatum est, vnum & idem menstruum omnibus extrahendis non inseruit, vno eodemque modo depurari non potest. Quo obseruato, artificis est, singula quæque ingredientia in suis menstruis seorsim extrahere. Extracta deinde omnia communi aliquo menstruo (prius tamen depurata & à fæcibus segregata) digestionem, circulationem & tandem coagulationem coniungere & vnire.

2. Solent artifices corroborare vel corrigere aliquam noxiam extractorum qualitatem, quam ex sua matrice, vnde preparantur hauserunt, tanquam naturale & inseparabile accidens quamdiu essentiam suam seruat, adiectis quibusdam cordialibus, vt sunt essentia corallorum, vel eorundem solutiones lapides pretiosi præparati, moschum Zibetum, succinum, vel aliquem puluerem cordialem ex multis concinnatum, vel olea, vel prius, chymice præparata. Quæ omnia sciendum est, minime adicienda esse, priusquam extracta perfectam consistentiam iam acquisierunt, vel saltem eo deducta fuerunt, vt iis adiectis eam acquirant, idque extracto iam remoto ab igne & ferme refrigerato.

Hoc duas ob causas præcipue obseruandum est, 1. nam pulueres calente adhuc extracto immixti comburuntur.

2. Propter nimium calorem spiritus aerei & partes expirant, & tunc spatula optime commiscendi sunt. Et ad vsum huiusmodi extracta vase optime clauso seruanda sunt.

Quia vero quinta essentia mentionem antea faciebam, vt quædam de ea breuiter dicam, sciendum est, Quintam essentiam, vt quidam putant, non esse quintum elementum vt Paracelsus 4. Archid. affirmat, sic dicens: Nec intelligendum est, quintam essentiam fore quintum esse supra elementa, possit etiam existimari quintam essentiam fore temperatam quandam essentiam non frigidam, non humidam, non calidam, non siccam, quod non est. Nam nulla res est, quæ habet intemperatum per quod scilicet possit ab elementis separari, sed habet naturam suam secundum elementa, vt quinta essentia Solis secundum ignem, Lunæ secundum aquam, Saturni secundum terram, Martis secundum aerem. Hæc ille, sed vt dicit etiam 4. Archid. *Quinta essentia est sola virtus rerum, vel vt alibi est, quæ calorem exhibet, prout etiam virtutem, id est, vt seipsum alibi explicat: Quinta essentia est calor, vita & rerum proprietas, & tanquam anima corpori inherens, quæ à corpore ex omnibus quatuor elementis adhuc consistenti separari potest, sed ita vt naturam suam & essentiam specificam amittat, vt citato libro ait; postquam aurum sic colore (quem simul cum virtute quinta essentia accepit) priuatum fuerit, sua quinta essentia etiam priuatum est. Idem de reliquis metallis est iudicium, ac de omnibus aliis corporibus, quibus si color ademptus fuerit, sua materia priuata sunt: Vnde elementum prædestinatum appellat vt lib. 3. Archid. de separationibus elementorum loquens sic dixit: vna est, quæ spectat ad separationem prædestinati elementi, quam in lib. de quinta essentia declarauimus, altera quæ spectat ad quatuor elementa, quæ sunt substantialia in crescentibus.*

K

Per

Per hoc intelligitur prædestinatum elementum esse quintam essentiam, quod corpus prædestinatum in concursu & elementorum commistione perficiat, ac in esse suo specifico constituat: quo separato esse suum specificum manentibus adhuc quatuor elementis corpus ipsum constituentibus amittit ac desinit amplius esse illud ipsum, vel illud corpus, ut aurum priuatum suo colore & tinctura non amplius est aurum.

Ex quibus colligere licet, Paracelsum in omni corpore *duo diuersa elementorum genera* constituere, quorum vnum corpus ipsum constituit, & sunt quatuor: *Ignis, aer, aqua, terra.*

Vnde corporalia & substantialia vocat, aliud quod rei colorem, vitam, naturam & essentiam dat, vnde *essentiale* nuncupatur, quod dicit initio *libri de elementorum separationibus*, se ita ponere ad clariorem eiusmodi separationum elementorum intelligentiam.

Quare ex eius sententia *lib. 4. Archid. Quinta essentia est materia quadam corporaliter ab omnibus crescentibus, qua natura producit, extracta, & ab vnoquoque vitam in se habente, ab omnibus elementis separato.* Quod intelligendum est ita, ut ipse seipsum explicat *lib. de arcanis*, quod ad alia corpora comparata, incorporalis, cælestis immortalis sit iudicanda. Nam ut prius audiuitis se eundem eum *lib. 4. Archid.* suam ex elementis existentiam habet.

Hæc de vera essentia, ex quibus facile est colligere, quid *tinctura* sit, cuius etiam mentionem fecimus, nihil aliud nimirum quam *color, virtus, essentia corporis ab omni superflua terrestreitate, quomodo arte fieri potest, separata.*

Vnde tinctura alioquin extracti consistentiam habet, magis tamen frequenter tinctura dicitur cum in diluta seu fluida substantia reseruetur; ita ut ad tantam puritatem perducatur, ut sine vlla residentia longo tempore, reseruari possit.

Atque hæc dixisse sufficiat de præparatione partium corporis magis essentialium, quæ cum menstruo extrahuntur, ordine sequeretur, ut de extractione partium siccarum minus essentialium, quæ cum menstruo etiam præparantur, dicerem, quæ est salium tantum, de quibus opus non habeo prolixè dicere, siquidem eorum præparationem in separationibus attingi, neque ex se adeo est obscura.

Quare vno exemplo omnium præparationem satis erit monstrasse.

Sal Absynthij.

Rec. absynthium optime siccatum in cineres perfectissimos, comburatur, cineres menstruo idoneo perfundantur, bulliant, vel in loco calido locentur ad tincturæ extractionem, sæpius interim baculo agitando, à capite mortuo lixiurum effundatur, depuretur filteretur ad summam puritatem, postea in sal coaguletur, sic *Salem absynthij* vel cuiuslibet herbæ habebis.

Atque hic finem internarum corporis partium viscosarum, & inter se tenaci ac glutinosa quodam vinculo coherentium, tum denique omnium, quæ cum menstruo extrahuntur præparationibus impono: ac ad ægre inter se coherentium partium ac instar pulueris & farinæ facile à se inuicem discedentium extractionem accedo.

Hactenus ergo de *separatione partium essentialium* corporis cuiuslibet, quæ interuentu humidi mediū, id est menstrui absoluuntur, egimus: nunc reliquum & vltimum est, vt de *his quæ per siccum mediū separantur partibus* agamus, quas *flores* vocari antea diximus.

Quorum præparationem vt distinctius tractemus, sciendum est, nos hic tantum agere de *floribus* proprie dictis, qui videlicet per sublimationem præparantur, alioquin enim floris nomen generaliter vsurpatur, pro omni tenuissimo & leuissimo puluere arte quadam à crassiori corpore separato: Vnde crocus Martis, Veneris, &c. per fumigationem factus aliquando *flores* ab autoribus nominantur, aliquando etiam pro tenuissima & leuissima corporis parte quocunque modo à toto separata. Vnde spuma in decoctione tartari eleuata *flos tartari* appellatur: item leuior pars lactis in superficie efflorescens, cremor vulgo dicta, *flos* eiusdem dicitur: sic etiam in fermentatione cereuisiæ recentis spuma illa innatans *flos cereuisiæ* vocatur. Sed vt dixi, his omissis ad veri floris præparationem accedam, quæ nihil aliud est, quam tenuior, subtilior & leuior corporis pars, vrgente calore à crassiori terra, halitus forma separata, & valis lateribus congelata adhærescens pulueris, seu potius vt dixi farinæ volatilissimæ instar.

Hi maxime separantur ex *mineralibus* (quamuis nonnulli contendant ex salibus flores vegetabilium sublimare) de quibus hic tantum dicemus, cum aliorum flores apud scriptores non inueniantur.

Ad florum idcirco separationem faciendam, non minus quam in aliis præparationibus ad corporis compositionem inspicere imprimis debemus, *duræ an leuioris, facilis an difficilis separationis* fuerint. Sic n. facilius inuenietis, quæ ad florum, singulorum corporum separationem media

quædam requiri, vt videlicet citius, facilius & perfectius abfoluatur: tamen quædam sunt corpora, quæ prius notauimus, quæ à perito artifice in partes suas sine vlllo medio separari poffunt, vt *Antimonium*, &c.

Quare hoc obferuandum est, corpora huiusmodi, quæ leuiore nimium habent flores & facile separabiles, fi cum cura & diligentia ignis admoueat, poffe sine medio fuos flores reddere: alia vero quamuis fati leues habeant flores, tamen propter firmam corporis commiftionem sine medio aliquo separante & fæces in fundo retinente præparari non poffe. Nam vt ad puritatem fublimatur, & flores à groffa terra bene feparentur, in huiusmodi corporum fublimationibus, quæ nimirum fubtiliffimas partes tam vniformiter ac fortiffime groffis coniunctas habent vt sulphur æs viride, neceffum est, non folum summam ignis proportionem adhibere, verum etiam corporis alicuius commiftionem facere, quod fæces fecum in fundo retinere valeat.

Vt igitur ad praxim veniam sciendum est, flores non eodem modo ex mineralibus omnibus feparari poffe, vt *supra* propter diuerfam corporis compagem & ftructuram. Aliter etiam ex *spiritibus*, vt sulphure & Antimonio, aliter ex *metallis* vt Sole & Luna.

Nec minus & fic *spiritus* inter fe differunt, quidam enim vt Antimonium cum flores & fubtiliffimas partes non tam arcto groffioribus coniunctas habent, ab exercitato & induftrio artifice sine medio poffunt feparari, verum longius tempus ad præparationem requirunt. *Alii* vero vt sulphur, propterea quod fubtiliores partes à groffis ægre feparentur, vt ad puritatem perducantur, medium aliquod immiftum omnino requirunt: quorum fublimationem E.G. *fulphuris præparatione* indicabo, quæ talis est.

Flos Sulphuris.

Rec. Sulphuris puri libram vnã, falis præparati, vitrioli calcinati an. libram vnã, optime puluerifentur, & fuper marmore incorporentur, fublimatorio indantur, fupposito prius lento igne ad humiditatis extractionem, flores paulatim igne aucto fecundum artem fublimentur, quo cum nouis *spiritibus* eodem processu reftificari poffunt.

Ex *metallis* vero vt parentur flores, longe alia ratio est.

Quædam enim prius requirunt *calcinationem* tum *materialem* tum *effentialem*. In eorum enim florum deftillatione non minus quam in extractione, vt *supra* dictum est, requiruntur, vt opus prius ad feparationem præ-

præparetur, postea igne fortissimo sine vlla alterius admistione corporis (quia illorum terra est fixa) ad florum sublimationem separantur: *Vel* in quibusdam aliud volatile corpus additur, quod plerunque est, sal armeniæcum, sal nitrum, aut huiusmodi, quod secum subtiliores corporis partes separat ac aufert, postea illud corpus ablutione à floribus separandum est.

Sed cum huiusmodi præparationes perspicue satis apud autores, qui eas describunt, proponantur: his generalibus ad meliorem eorundem scriptorum intelligentiam notatis, hic sisto & finem generalioribus medicamentorum præparationibus impono.

De Auro.

Fiunt medicamenta ex <i>auro vel</i>	{	solo vt:	{ tinctura.
			{ liquor.
			{ flos.
			{ Mercurius præcipitatus Solis.
	{	Cum aliis misto vt:	{ Mercurius vitæ.
{ Aurum vitæ.			
{ Vitrum Auri.			

De Auro.

Ex *Auro solo* hæc præcipue medicamenta conficiuntur à chymicis, *tinctura, liquor, flos, Mercurius præcipitatus Solis.* Ex *Auro vero cum aliis misto* fiunt hæc medicamenta, *Lapis philosophicus, Mercurius vitæ, Aurum vitæ, vitrum Solis, &c.*

Tinctura Solis hoc modo præparatur.

Rec. Auri partem vnam, antimonii partes tres, immitte in tigillum fusorium & accenso forti igne fundantur, cumque bene fusa fuerint, infundas in crucibulum acuminatum, quod malleo percutiatur, dum refrixerit, & ita Aurum fundum crucibuli petierit, quod à reliquo stibio decutiatur: iterum tigillo fusorio indatur, fundatur & dum steterit fustum iniiciatur parum salis nitri vt spiritus stibii tanto facilius solem deserant: eumque hi omnes euaporauerint, iniiciatur parum chryso-collæ, cum quo suadatur aurum, quod deinde effundatur in canaliculam, cera virginea oblitam, exemptum igniatur, ignitum restinguatur,

& abluatur spiritu tartari: deinde hoc aurum denuo fundatur, cum duabus partibus Antimonii, processu superiore repetito, cum adiecta ignitione & ablutione spirituum tartari: tertio denique fundatur cum æquali pondere reguli Antimonii, stentque in leuiore fusione, dum regulus totus euaporauerit, iniecto aliquoties salis niri, euaporatoque regulo, iniiciatur parum chryfocollæ, effundatur denuo in canaliculam cera virginea oblitam, vt prius, adiecta tum ignitione tum ablutione. Hac enim ratione aurum euadit admodum nobile, & ab omni externa substantia ad summum depuratum. Hoc aurum deducetur in tenuissimas bracteolas, quæ oleo salis soluantur: solutio destilletur, donec totum oleum abstractum fuerit: pastæ in fundo relictae denuo nouum oleum affundatur, idque toties repetatur, donec calx aurea satis attenuata fuerit: acredo relicta abluatur aqua communi destillata, calx sicceatur, reuerberetur cum sale armoniaco preparato chymico more sublimato.

Cautio.

Inter reuerberandum hæc cautio adhibenda, ne reuerberatorium vi spirituum salis armoniaci rumpatur, quocirca à reuerberatione abstinendum, cum in foramine, quod in pyxide cœmentatoria est, aliquin vndique lutata, spiritus puniceus exurgit. Peracta reuerberatione refrigeretur sua sponte, exemptus puluis læuigandus exacte, vt fiat quasi tactu impalpabilis, eluendus deinde in concha pura quam purissime, vt sal decedat totus. Calx relicta exiccanda super cineribus calentibus, cui exiccatae affunditur spiritus vini therebinthiaci ad eminentiam duorum vel trium digitorum. Digeratur denuo & coletur spiritus vt suscipiat tincturam, quam effunde reposito alio spiritu, quo peracto tincturæ solent elici, solutiones in vnum collectas, destilla per retortam cum cohobis, donec tinctura exeat, menstruum separa in balneo leni: Essentiam circula eum quinta essentia vini ad nobilitatem summam. Huius tincturæ ℥j. mista cum vncia vna aquæ theriacalis optime ad scrupulum vnum mane ieiuno stomacho sumitur, continuandumque decem dierum spatio. Hoc medicamentum Diaphoreticum est per sudores superfluos noxios expurgans vniuersi corporis humores.

Liquor Solis, vel Auri.

Est aurum dissolutum in suo menstruo acuto, & ad consistentiam liquoris potabilis

bilis vna manente aliqua menstrui portione, quanta satis deductio. Ita que penitus exhausto menstruo reduci potest ad naturam pristinam: præparandi via hæc est.

Rec. Aurum optime per Antimonium, vt in præcedenti præparatione docuimus, præpurgatum, inque lamellas vel folia extenuatum, indatur vitro oblongi colli: affundatur ei spiritus salis acerrimus ad altitudinem quatuor ad summum digitorum, clauso vitro, ad calorem fimi vel similem ponatur spatio trium vel quatuor hebdomadarum, peracta digestionem spiritus salis lenta destillatione abstrahatur, non tamen totus, sed relicta parte, quæ liquiditatem oleosam præstare possit. Ita solutum quidem Aurum est, sed nondum attenuatum satis. Ita que nouo spiritu salis affuso digeritur calore priori per septem dies, postquam mutatur aliò, & sic deinceps repetita operatione quousque Auri substantia videtur ita attenuata, vt cum menstruo exacte sit permista, eiusque gutta in vinum limpidum coniecta id veluti crocus tingat citra præcipitationem ad fundum. Tunc solet tota quantitas menstrui, quæ prius particulatim abstracta est, & reseruata, reponi, vna digeri, & tandem lentissimo igne perfici tota, non relicta parte vt prius.

Huius guttæ duæ vel tres (quarum tamen vis retundatur addito aliquo leniente, vt syrupo violaceo, rosaceo vel simili) exhibentur ægro, cui nutritionis vel facultatis vitalis viscera laborant, cum competente vehiculo, mirifice enim hæc viscera corroborat.

Flos Solis.

Est subtilissima præstantissimaque Auripars per sublimationem extracta: præparandi via est: Aurum apprime per Antimonium purgatum & spiritu salis (vt in superiori præparatione dictum) satis attenuatum, cum sale armoniaco præparate sublimatoque sublimatur in alembicum cæcum secundum artem, vt cum sale euehatur flos solis, crassa parte in fundo relicta.

Salem postea elue per dulcem aquam stillatitiam.

Vsus eius est in colicis doloribus, similibusque obstructionibus, dosis est grana sex vel septem in conuenienti liquore vel vehiculo pro personarum & affectuum varietate.

Aurum vita.

Aurum per antimonium optime repurgatum, in bracteolas tenuiss-

nuiſſimas deducitur, & cum argento viuo amalgamatur, ita vt Mercurius ſextupla proportione aurum excedat: ſupra hoc amalgama affunditur Aqua regis dupla proportione ſuperans ipſum amalgama, ſoluitur: ſeorſim accipiuntur flores albi reguli antimonii æquali pondere cum Auro, quorum præparatio ſuo loco ſubiungetur: itidem in duplo aqua regis ſoluuntur, ſolutiones confunduntur, ab iis deſtillatione extrahitur Aqua regis ad ignitionem vitri, maſſa in fundo relicta eximitur, teritur, pulueriſatur: iterum in vitro affunditur Aqua regis & deſtillatione denuo extrahitur: Iſque labor quinquies vel ſexies reiteratur; ſingulis tamen deſtillationibus aliquid ſublimateur vel ad alembicum, vel ad latera vaſis id abiiciatur. Tandem maſſa denuo exempta teritur, trita patienti vaſi fictili vitreato imponitur ſuper prunas arden-tes, vt ſpiritus Aquæ regis euaporent, & puluis puniceum colorem extraxerit. Hic puluis aqua ſtillatitia dulcoratur, affuſa aqua ſupra puluerem, cum quo ſtet fere per diem in calore lento, qua effuſa alia recens affunditur: Iſ labor quater vel quinquies repetitur. Tandem pulueri exiccato affunditur ſpiritus vini optime rectificatus cum eo digeritur ſpatio trium vel quatuor dierum, quo tempore peracto hic ſpiritus vini à puluere effunditur affuſo nouo, qui denuo cū puluere ſpatio trium vel quatuor dierum calore lento digeritur: tandem deſtillatione abſtrahitur, iſ labor ſexies repetatur ſuperaffuſo nouo ſpiritu vini poſtremo pulueri exiccato affunditur aqua roſacea, cum qua etiam lento calore digeritur ſpatio trium dierum, quæ tandem etiam deſtillatione abſtrahitur, affuſa noua aqua. Iſte labor ter repetitur, & ita eſt *Turbith minerale præparatum*.

Virtus eius eſt, præcipue in lue venerea ac viſcidis & craſſis humoribus expurgandis. Huius exhibentur grana octo, cum conſerua aut aqua theriacali, debitæ purgationibus ad curationem luis venereæ. Cum drachmis duabus extracti cucumeris agreſtis, drachma vna extracti hermodactylorum & ſcrupulo ſemis dicti Auri vitæ. Fiat mixtura, cuius ſcrupulus, ſemis miſcetur cum drachmis duabus aquæ theriacalis, & fiat poſtio, quæ exhibetur podagricis quater aut quinquies pro vetuſtate morbi, & ægrotantis viribus vere & Autumno.

Nam ſine vlla perturbatione ſeroſa excrementa mirum in modum expurgat.

Ad *hydropem* curandum talis conſicitur compoſitio ſeroſa excrementa purgans & viſcera nutritionis corroborans. Recipe Auri vitæ ſcrupulum vnum, extracti Alhandali & elaterii an. ſcrupulum vnum ſemis,

semis, extracti hellebori nigri optime præparati, Rhubarbari an. scrupulus vnus essentia corallorum, santali citrini an. scrupuli duo, spiritus vitrioli scrupulus vnus, olei Mastiches, cinnamomi an. scrupulus semis, excipiantur puluere cubearum & mucilage gummi tragacanthi, formentur pilulæ. *Dosis* scrupulus semis ad integrum.

Exhibeantur bis in septimana, si vires ferant. Si cum diaphoreticis misceatur, sudores solum mouet, & multis etiam hac ratione affectibus medetur. Cum butyro solum permistum cancrofa & phagedænica præsertim luis venereæ vlcera curat, quemadmodum & fistulas ac omnes callositates.

Ex isto pharmaco & Auro vitæ prædicto fit emplastrum, quod si cum tenui cera in collum vesicæ imponatur, vt decet, ipsius vlcera & carunculas omnino sine dolore aufert.

Vitriolum solis, siue Auri.

Est glacies vitrea resoluta auro extracta. *Via præparandi* hæc est, aurum purum in laminas tenues extensum suspende super vrina puerorum, vel aceto vini cum sale destillato mistis, vel recrementis vrinarum in matula vitrea cuius orificium probe sit obstructum: pone in eumulum acinorum vix calentem, vel fimum equinum, vel similem calorem, stet dies quatuordecim vel tres septimanas: auro adhærebit subtilis quidam puluis, quem collige pede leporino deterfum, ac repete hoc opus, quo vsque placet, potest enim totum corradi. Abrasum crocum coque in aqua puluiali destillata semper agitando per spatulam, & ascendit sulphur & innatat aquæ, quod collige seorsim. Sulphure abstracto, collige reliquum & coagula, in fundo erit vitriolum solis.

Huius vitrioli *grana quatuor ad scrupulum semis* dantur ex competenti liquore, præcipue ad cerebri affectiones, & ad oppilationes deobstruendas summe efficax.

Mercurius præcipitatus Solis.

Auri album corpus (extracta vt sæpius docuimus tinctura) cum triplo salis tartari, octaua Antimonii & quarta salis vitrioli imbuitur cum mellacida muria, digeritur spatio trium septimanarum, deinde destillatur, aqua emanans rursus affunditur, idque donec satis attenuatum fuerit corpus, reiteratur: deinde ablatis salibus, cum æquali pondere præparati salis armoniaci misceatur, sublimetur in florem, qui flos irri-

L getur

getur oleo tartari ad eminentiam vnus digiti: digerantur per octiduum: tandem depleatur oleum & calx, & siccata immittantur sequenti aquæ Mercuriali, in qua soluetur in mercurium. Aqua vero dicta fit ex regia, cui imponitur Mercurius dimidio pondere respondens aquæ, cumque Mercurius in calore leui, in aqua solutus fuerit, digerantur calore putrefactionis spatio quatuordecim dierum, deinde destillentur: Sicut aqua mercurialis per quam Mercurius solis fit præparata est. Hoc mercurio in vase conuenienti imposito præcipitatur per se in fumo Athanoris febrili calore, proditque in puluerem rubeum; cuius exhibentur *grana octo* cum vino aut aqua theriacali ad hydropem curandam & luem veneream, idque solis sudoribus.

De lapide Philosophico.

Quæ partim theoria, variorum philosophorum lectione, doctorumque virorum conuersatione, partim praxi, tum propriis tum aliorum exemplis cognita habeo, posterius *singulari tractatu de altera chymia* parte explicabo.

Mercurius vita.

Nihil aliud est, quam *aurum cum triplo reguli, antimonij, fusum, cum eoque in Mercurium duplum redactum*: quod deinde per se in conuenienti vase impositum febrili calore prodit in puluerem rubeum; ex quo spiritu vini tincturam extrahes, quæ est Medicina omnium fere præstantissima ad deploratissimos morbos curandos.

Sanguinem enim corruptum purificat, humores qui adhuc in fieri sunt, si ad deteriores succos inclinent, corrigit, & ab excrementis omnibus corpus vniuersum purgat solis sudoribus.

Vitrum Solis.

Recipe Auri purissimi, reguli antimonij puriss. partes tres, fundantur, fusa effundantur in canaliculam, refrigerata terantur, trita indantur scutella terreæ vitreæ leni igne calcinentur spatio duarum vel trium horarum, calcinata denuo fundantur per quadrantem horæ, tum effundantur in lapidem marmoreum in vitrum, quod quidem vitrum est stomachicum per superiora purgans, si granum vnum vel duo sumantur, vel pilula formentur cum theriaca, vel infundantur in vino vel aqua theriacali.

De

De Argento.

Argentum est metallum perfectum paulo infra aurum, album, constans Mercurio mundo, probe fixo, & sulphure mundo albo, persistens in examine cineritij.

Vt eius medicamentosa præcipue concernit cerebrum.

Parantur ex eo à peritis chymicis, hæc præcipue medicamenta, flos, oleum & tinctura.

Flos Lunæ, siue Argenti.

Paratur more auri, nisi quod in calcinatione loco spiritus salis accipimus aquam fortem.

Oleum Lunæ, vel Argenti.

Calcina argentum per aquam fortem, calx diligenter exiccetur in tigillo igne forti, ne tamen fundatur, sed stylo ferreo assidue moueatur, mox abluatur aqua communi stillatitia, & sæpius exiccetur, exiccato superaffundantur quatuor partes olei tartari optimi, super marmore misceatur & rursus exiccetur, teraturque, tandem imponatur furno reuerberij in ignem flammæ per horas viginti quatuor, hoc facto tere denuo, totumque colloca in loco humido & soluatur in oleum.

Vt separes oleum à tartaro, affunde aquam tepidam, quantum satis est, & agita simul, & permitte subsidere oleum ad fundum, separa aquam à tartaro per filtrum, oleum Lunæ remanebit in fundo, quod ipsum lauabis toties, donec aqua non amplius sapiat tartarum.

Hoc oleum argenti fixum exhibetur ad Maniam, affectus omnes melancholicos & cerebrum ipsum corroborandum. Exhibentur eius guttae duæ vel tres, cum aqua florum Betonicæ, saluiæ & Melissæ.

Tinctura Lunæ, vel Argenti.

Extrahitur ex eius floribus vel calce satis attenuata per spiritum vini, therebinthinatum, separatoque more tincturarum menstruo, manet in fundo tinctura, quæ destillationibus in quintam essentiam exaltari potest.

Hoc medicamentum diaphoreticum est in morbis cerebri, inflammatione, neruorum conuulsione, morbo atonito, mania vel infania & delirio, Hepatis, lienis, menstruorumque vitiis & obstructionibus abortis, singulare est remedium. Expellit enim prauas huiusmodi

corporis qualitates per poros, absque omni timore, periculo, debilitatione, resolutione aut imbecillitate virium; confortat membra principalia & spiritus vitales ac animales.

De Ferro.

Ferrum est metallum imperfectum, durum, albedinis liuide in aperto, rubrum in occulto, plurimum habens sulphuris, minimum volatilis mercurij, de utroque tamen partem aliquam fixam, aliquam fugacem, sed hanc minimam.

Virtus eius medicamento sa praecipue concernit lienem & omnes haemorrhagias. Ex eo preparantur a peritis Spagyricis haec medicamenta, crocus & oleum.

Crocus Martis.

Calcinatur limatura ferri violento igne cum floribus sulphuris, donec rubescat, totaque eius terra putrida euanescat: Hanc per diem integrum reuerberato, tunc prodibit in puluerem purpureum ac tenuissimum cui superaffunde aceti stillatitij optimi, ad eminentiam trium vel quatuor digitorum, pone ad digestionem in cineribus calidis donec acetum rubescat, quo effuso affunde nouum stillatitium acetum, iterum digerito, donec rubescat, idque repetito donec totam tincturam extraxeris: acetum collectum destilla in calidis cineribus ad siccitatem, massam rubram in fundo relictam puluerisa, cui affunde aquam communem stillatitiam, ad eminentiam trium digitorum, sine per diem stare simul, inde destilla noua affusa aqua, idque toties repete, donec omnis aceti acredo euaporauerit. Huic pulueri affunde tandem spiritum vini optimum, digere & tandem destillatione abstrahere, & ita *Crocus Martis*, preparatus erit.

Dosis est grana sex ad scrupulum semis, ad lienis omnes affectus, diarrhaem, lienteriam, dysenteriam, fluxum hepatis, ad ventriculi corroborationem, & omnes externas & internas haemorrhagias praestantissimum & non mordax medicamentum, si conferua rosarum aut symphyti, absynthii permisceatur.

Ad eodem affectus extrahitur oleum Martis per frequentia cohabitia aceti & reiteratas destillationes, cuius dosis est a gutta vna ad tres in liquore conuenienti.

De Cupro, seu Venere.

Cuprum est metallum imperfectum durum ex Mercurio & Sulphure impuro, quo-

quorum pars maior fixa est, minor non fixa, copiosior tamen quam in ferro, coloris rubei. Virtus eius est, præsertim spiritus vitrioli veneris, diuretica & proinde concernens Renes. Preparantur ex eo præcipue hæc medicamenta; ærugo, crocus veneris, tinctura, vitriolum veneris: & ex vitriolo spiritus, colchotar & oleum.

Aerugo hac ratione conficitur.

Lamellæ æris malagmate ex sale & forti vini aceto oblinuntur, in fornace ventosa magno catino vruntur, ita ne fluant, laminæ candentes extinguuntur aceto, in cuius libra vna semuncia salis armoniaci sit soluta: acetum seponitur: laminæ iterum oblinuntur & reuerberantur, extinguunturque vt prius ita vt si quid squammarum exoriat in iis id decutiatur. Tandem acetum coagulatum in lapidem, quem Aeruginem appellant; ex qua reuerberata in rubrum colchotar, & soluta in liquorem, iterumque coagulata fit crocus veneris. Vsus eius est ad phagedenica, chironica, cacoethica, putridaque omnia vlcera curanda; adhibetur in vnguentis & emplastris.

Præstantius vero medicamentum ad eosdem vsus fit, si laminæ veneris calcinentur in tigillo fusorio cum floribus sulphuris faciendo stratum super stratum spatio viginti quatuor horarum dando ignem per certos gradus, cauendo ne laminæ veneris fundantur. Hæ exemtæ indantur vitro, quibus affunditur spiritus therebinthinæ & tinctura viridis in balneo Mariæ extrahitur, semper nouum affundendo spiritum, dum tandem non amplius tingatur: spiritus demum leni igne extrahitur, tinctura in fundo relicta soluitur in humido, & prodit in oleum smaragdinum, ipsum circulato cum vini dulcedine, & habebis medicamentum præstantissimum ad prædicta vlcera curanda, si cum butyro misceatur.

Vitriolum Veneris.

Laminæ calcinantur superiori modo, calcinatis & reflexis affunditur spiritus vitrioli cum suo phlegmate, vt supernaret circiter decem digitos. Extrahatur cæruleum vitriolum & pellucidum, si circulentur simul in vase vitreo quindecim dierum spatio in balneo separatur spiritus vitrioli & phlegma, ac tandem spiritus sensim destillatione per cineres separetur.

Hoc æris vitriolum dulcoratur cum conuenienti lotionem, nempe phlegmate aluminis; demum ad rubedinem calcinatum nominatur Colchotar vitrioli æris, quod prodest ad curanda omnia vlcera mali-

gna, ad callos detrahendos, si in fistulam collo obduratam immittatur, & ad delendas sine dolore omnes excrescentias; imo carunculam etiam in collo vesicæ existentem curat, si cum emplastro aliquo permisceatur, & cum tenui cereolo imponatur, vt decet.

Spiritus Vitrioli æris.

Vitriolum edulcoratur & soluitur phlegmate aluminis, solutum probe colatur, & per chartam filtratur, vt euadat purius; tandem omnis aquositas in vaporatio tepido finitur euaporare. Huic vitriolo in vitrum indito cucurbita probe lutata, affunditur spiritus vini probatissimus, vt fiat massa, sinantur stare simul spatio duorum vel trium dierum. Vitro in furnum aperti ignis probe collocato, euocatur primum leuigine spiritus vini, tandem per gradus aucto igne violentissimo euocatur spiritus vitrioli æris, à quo per balneum separatur spiritus vini & phlegma.

Hic spiritus summum arcanum est in Epilepsia, item Paralyti, spasmus, lethargo & similibus morbis, suffocationibus matricis medetur, opilationes aperit, restinguit calores præternaturales in aquis appropriatis datus. *Dosis* eius est à guttis octo ad duodecim, ventriculum roborat, & materiam in eo febrium consumit, capitis doloribus vtilissimus est. In morbo Epileptico ante & post paroxysmum datur cum aqua pœoniæ & florum tilia.

Ex calcinato hoc vitriolo per retortam violentissimo igne euocatur oleum, quod spiritu vini digeritur mensis spatio, tandem reseruatur ad vsus sequentes. Ventriculum mirum in modum roborat, omnem enim in eo superfuitatem & tartaream materiam consumit & educit; in febribus vtilissimum, si ante paroxysmum guttæ quinque vel septem exhibeantur in aqua absinthii: appetitum per se cum pauca aqua menthæ, vel cum conferua anthos sumptum restituit ac famem inducit. Est enim hoc oleum verum acetosum esurinum, quod nullum tartarum, si frequenter vsurpetur, in corpore adherere sinit, calculum renum educit, podagricis perutile est, calores hepatis potenter restinguit, si cum aqua acetosa aut cichorei bibatur. In prunella & aliis affectibus oris & putrefactionibus dentium, fiat ex eo & aqua prunellæ gargarismus, sic vt libra vna aquæ, drachmæ semis olei vitrioli æris addatur, & eo sapius os colluatur. *Dosis* eius est à guttibus ad quinque in vino vel aliqua aqua destillata appropriata.

De

De Stanno, seu Ioue.

Stannum est metallum imperfectum, molle, album, splendens cum liquore quodam constans Mercurio potiore in genere imperfectorum metallorum molliori fugaciorique quam duro, stabiliore tamen quam plumbum nigrum & magis excocto & sulphure albo acri, sed minus maturo.

Virtus eius auctore Theophrasto, concernit pulmones, eiusque præparationes cum plumbi præparationibus consentiunt.

De Plumbo, siue Saturno.

Plumbum est metallum molle, imperfectum, candidius stanno, ex Mercurio & sulphure leniter coagulatis.

Præcipua eius virtus censetur splenetica.

Ex eo varia præparantur medicamenta, nempe oleum, sal, saccharum & balsamus.

Oleum Saturni.

Minii libræ duæ in vas vitreum indantur, acetum destillatum ad sex digitorum eminentiam affundatur, optime clausum super cineres collocetur, moueatur baculo statim, ne fundo adhæreat. Die sequenti effunde acetum, quod dulce esse debet, in aliud vas: nouum aliud acetum impone: & vt superius fecisti, fac, perge donec totum minium solutum fuerit. Collectis omnibus solutionibus, filtro nouo filtrare oportet; deinde in fimo equino per quindecim dies putrefacies. Peracto tempore destilla acetum ad tertias, id est, vt ex tribus partibus vna remaneat. Hanc tertiam partem pone in locum frigidum, aut in cellam & fient crystalli. Tunc euaporabit acetum & crystallos accipe, quos serua. Acetum iterum ad tertias destillabis & expones in locum frigidum & iterum fient crystalli. Hoc repete tamdiu, donec habeas materiam illam redactam in crystallos. Hinc salem crystallinum diuide in tres partes, prius tamen aqua stillatitia communi solutum, filtratum & depuratum, dum omnis acrimonia, sublata fuerit. Huius salis partem vnã accipe, quam in retortam vitream luto optime munitam ponito, cui recipiens satis capax aptabis & clausis iuncturis destillatione prouocabis; primo exibat fumus albus, deinde rubrum oleum; ignem ficcis lignis auge vsque ad perfectam destillationem, separa aquam ab oleo in balneo Mariæ, vtramque autem partem serua, oleum tribus vicibus rectificabis, aquam separatam pariter in balneo mundabis.

Oleum

Oleum valet ad vulnere & vlcera quæuis etiam deplorata, intra dies paucos carne implenda; oleo therebinthinæ permistum, membris conuulsis resolutisque inunctum breui ea restituit; tumorem ex calida in temperie ex oleo chamæmelino & oleo oliuarum discutit; inflammationes quouis modo ortas & ambusta restinguit, si pannus cœruleus eo imbutus superdatur.

Saccharum Saturni.

Ex altera salis crystallini parte, superius seruata conficitur hac ratione: si huic sal affundas spiritum vini tartarifatam ad eminentiam duorum digitorum & circulentur omnia simul per aliquot dies, vt tota penitus acrimonia auferatur: Et hoc modo conficies ex saturno dulcissimum saccharum, quod temperatum & naturæ nostræ amicissimum, infinitis affectibus inseruiet. Id autem soluitur in oleum in humido, ad quæuis vlcera maligna breui curanda præstantissimum medicamentum.

Balsamus Saturni.

Ex tertia parte salis crystallini superius reseruata, conficitur balsamus saturni, hoc modo: Balsamus saturni. Recipe illam partem, contrere & in vas vitreum habens longum collum inde, infunde desuper spiritus therebinthinæ quatuor partes. Tincturam extrahe, vt ex floribus sulphuris fieri solet. Tunc sal saturni in rubrum calore destilla, primo lento igne, donec spiritum therebinthinæ extraxeris: recipientem muta, ignem auge de hora in horam donec nihil amplius destillauerit, & habebis oleum, cuius vires naturalem balsamum superant, vulneribus malignis, cancro, polypo, noli me tangere, tangendo bombace etiam medetur.

De metallis finitimis corporibus: & 1. de Antimonio.

Metallis finitima sunt *Antimonium* & *Bisemutum*.

Antimonium est corpus minerale, durum, terrestre, fragile, constans ex duplici sulphure, partim purissimo, sale turbido & hydrargyro specifica quadam virtute mutandi & poliendi prædito.

Eius virtus medicamentosa consistit in mundandis & corrigendis humoribus & confortatione viscerum naturalium.

Ex eo præparantur præstantissima medicamenta, tam ad internos, quam

quam externos affectus, videlicet *regulus flores albi & rubri, tinctura, oleum chirurgicum, sulphur & sal.* Vitrum hic sciens omitto tanquam perniciosum medicamentum, & quod vt ait Quercetanus *de medic. spagir. prepar.* sua acrimonia irritando facultatem expultricem, per superiora & inferiora magna cum perturbatione ducit: quod ego probare nullo modo possum. Non enim violentis quibusvis purgationibus omnes morbi curantur, sed conuenientibus.

Regulus Antimonij.

Recipe antimonij, salis nitri, tartari, ana, terantur subtilissime, mistaque indantur tigillo fusorio, cui ardens carbo iniiciatur, sinantur bene fundi, fusa effundantur in crucibulum acuminatum, ita regulus fundum perit, qui frige factus à scoriis decuritur. Hic *regulus* est summum auri examen, ac vera omnium florum & tincturarum medicinalium in stibio existentium materia.

Flores albi Antimonij.

Duplices conficiuntur. *Quidam* enim sola sublimatione ex regulo absque vilo additamento emergunt, qui albissimi sunt & præstans in doloribus colicis medicamentum. Sed in sublimatione cautio est adhibenda, ne ignis sit iusto fortior: ita enim funditur regulus, nec sublimatur, si quoque iusto fuerit debilior, non ascendunt, difficilis enim sunt ascensionis.

Alij flores fiunt per calcinationem hoc modo. Recipe reguli antimonij, salis nitri ana, calcina in tigillo igne sensim admoto spatio trium vel quatuor horarum, exemptam massam vitro inde, cui affunde aquam stillatitiam communem, vt sal eluatur, reguloque exiccato, denuo admiscetur per pondus sal nitrum calcinentur & eluantur, vt prius: isque labor tertio repetitur dum figatur: Et ita remanent flores antimonij, qui si triduo reuerberentur, fiunt citrini. Hi flores sudores potenter mouent, si illorum exhibueris à scrupulo vno ad drachmam semis cum aqua carduibenedicti: Ad febres intermittentes optimum est remedium, præmissis tamen conuenientibus purgationibus.

Flores Antimonij rubri.

Recipe Antimonij partes quatuor, tartari partes tres, trita subtilissime & optime permixta indantur tigillo fusorio probe obturato, relicto tamen paruo foramine, quo spiritus tartarei euaporare queant:

M fit

fit ignis circularis primo pedali latitudine à tigillo distans, post horam augeatur, & propius tigillo admoueatur & spatio duarum horarum fortissimo igne reueberentur; quibus elapsis tigillum candēs in magnum lebetem aqua communi stillatitia plenum effundatur; coquatur spatio dimidię horę, finito subsidere fęces; tandem aqua cum rubedine stibii, effunditur in aliud amplum vas mundum, si vitrum erit, eo puriores erunt flores: fęces in priore lebete relictę abiciantur: mox aquę acetati stillatitii parum affunditur, vt salis acrimonia, à stibii rubedine se iungatur ipsaque in fundum resideat; aqua cum sale per filtrum abstrahitur; cum pene tota exhausta fuerit, reliquum euaporare finito igne leuissimo, ne aduratur rubedo, & ita liuedinem contrahat.

Huius grana tria vel quatuor exhibentur in aqua melissę, chelidonii, aut generoso vino, luem veneream, omniaque hinc orta vitia mirabiliter sanat. Hisce floribus rubris si admisceatur æquale pondus salis gemmę simulque in retortam indantur, destillentur primo lento igne deinde semper per gradus augendo ignem donec tandem fiat violentissimus, idq; duorum dierum spatio; prodit oleum rubicundissimum, quod à phlegmate separatum summum & incomparabile medicamentum in omnibus deploratis & vulneribus & vlceribus, præsertim cancro.

Tinctura Antimonij.

Flores albi per sublimationem ex regulo induntur vitro oblongo, quod hermetice clauditur, clauso vitro tamdiu reueberatur, dando ignem per gradus, donec fiant rubini instar rubicundissimi, quibus affunditur acetum destillatum, vt supernatet octo digitis; simul sinuntur stare, dum acetum rubrum colorem contraxerit, quod demum effunditur: affuso nouo aceto peragitur vt prius; isque labor tantisper repetitur, dum omnis tinctura euacuata fuerit: tunc totum coloratum acetum in cineribus vel arena à tinctura abstrahitur: ea edulcoratur aqua communi stillatitia, dulcorata tinctura eluitur optimo spiritu vini, digeritur per dies XL. vase optime clauso: tandem lenta destillatione spiritus vini abstrahitur à tinctura ad olei formam: & perfectum est hoc præstantissimum, & nunquam satis laudatum medicamentum ad restorationem & renouationem corporis humani. Tinctura enim illa expurgat atrum sanguinem & vitiosos quosque humores, idque sine euacuatione manifesta, sed sola prauorum humorum correctione. Hepatis obstructionibus opitulatur, hydropem discutit, icteritiam cu-

curat, lætitiā generat, leprosis sanitatem restituit. Maximum enim prolepra arcanum est, quo nihil fere in hoc morbo præstantius inueniri potest: lienem rectificat, matricis dolorem sedat, menses mouet, eiusque vigorem conseruat, Morphæam curat, scorbuto medetur, bilem vtramque expellit è toto corpore, calculos frangit, caput & cerebrum expurgat, cum extracto hellebori nigri conuulsioni medetur, & vt breuibus dicam, in deploratissimis fere morbis summum est remedium.

Sulphur Antimonij.

Triples est, primo, rubrum inflammabile, quod ex crudo antimonio per sublimationem extrahitur: verum cum in medicina parui sit momenti, nec veneno carens, aliquid de eo dicere super sedebo.

Secundo, sulphur antimonij vocatur embryonatum: verum cum hoc potius ad transmutationem, quam ad medicationem seruiat, non est huius loci multa de eo scribere.

Tertio: sulphur ex regulo conficitur hac ratione: flores ex regulo tandem in altum aguntur, dum nulli magis ascendunt, tum igne fortiore ex regulo sulphur in altum agitur, quod duobus vel tribus tantum digitis à regulo ascendit, & lateribus sublimatorii inhæret, colore parum à floribus sulphuris distans, sapore vero plane conuenit. Si ex hoc sulphure cum spiritu therebinthinae extrahitur Tinctura, & spiritus therebinthinae demum more tincturarum ab eo abstrahatur, & tincturae relictæ affundatur spiritus vini optimus, ac iterum extrahatur, euaporato spiritu manet præstantissimus ad pulmones balsamus, estque efficax ad luem veneream curandam medicamentum: Dosis eius est à guttis sex ad scrupulum semis.

Abstractis à regulo floribus & sulphure relictæ in fundo massa si tandem calcinetur, dum probe fixa reddatur, ex ea per acetum destillatum extrahatur sal, quod euaporato menstruo dulcoratum aqua communi stillatitia, præstans est in referendis hepatis aut lienis obstructionibus, colicisque doloribus medicamentum, hæmatosin quoque epatis mirabiliter auget.

De Mercurio antimonij in posteriore huius operis parte de transmutatione metallorum verba faciemus, eiusque præparationem indicabimus.

His ita maioribus mineralibus explicatis, conueniens est, vt ad præparationem eorum medicamentorum, quæ ex mediis mineralibus conficiuntur, transgrediamur.

Media autem mineralia chymici vocant, quæ quodammodo metallica primordia attingunt, atque ita efficacem ad metalla transmutanda naturam habent: & sunt hæc, Argentum viuum, Sulphur, Auripigmentum, Arsenicum & Salammonicum.

De Argento viuo.

Argentum viuum est liquor mineralis, qui ex metallica viscida sulphureaque terra exacte contemperatus spirituosus, frigidus, humidus, coloris argentei, ponderosus familiarissimus metallis, quibus adheret intime, eaque resoluit, & se ad eorum naturam accommodat. Argentum autem viuum, non autem male preparatum, per solam sublimationem summum est & lethale maxime venenum, quod intra corpus absumptum illud summa partium tenuitate, qua præditum est, promptissime per singulas eius partes in perniciem & perditionem penetrat, tendines, membranas, neruos, aliasque partes solidas dissoluit, atque propriam ipsorum substantiam colliquat, & in eam materiam conuertit, quam ex ore in mucosa sputi profusione stillare manifeste cernimus: carnosas vero & molles in sudores digerit, totiusque corporis constitutionem adeo peruertit, vt diu postea non nisi crassum, lentumque mucum, vel ex puris alimentis proferat; sed & ne ossibus quidem parcat, siquidem dentes eo vacillant, & liuentes marcescunt, alia vero crassiora, cariem parte quadam contrahunt. Et, vt in summa dicam, si in maiori dosi breui vel sapius sumatur, narcotica visua calorem naturalem suffocando, hominem miserrima tandem morte interimit. Est enim spiritus volatilis, auram quandam retinens arsenicalem, corporique maxime nocuam.

Quemadmodum autem argenti viui crudi, vel non præparati bene perniciosus vapor omnem corporis substantiam peruagando, depopulandoque nobis infestus noxiusque existit; ita ex eo purificato, bene præparato & tandem fixo reddito, salubria maxime, summoque corporis humani expurgandi medicamenta conficiuntur. Salutari enim quadam vi spiritus vna cum arteriis peragrat, sanguinem cum venis & humores toto corpore fusos, itemque medullam cum ossium intimis peruadit cauernis, & quicquid vitii neruos occupauit, aut inter carnem & cutem itrepit, corrigit vniuersum.

Veræ autem eius præparationes consistunt in debita eius fixatione, quemadmodum venenum in aura quadam volatili.

Ex eo hæc præcipue medicamenta conficiuntur, *Laudanum Mercuriale*, idque duplex, oleum & præcipitatus *Diaphoreticus dulcis*.

Lau-

Laudanum Mercuriale simplex.

Recipe argenti viui libram vnam, aceto in quo sal dissolutum fuerit, lauetur, & postmodum cum libra semis purissimi salis commisceatur in pila lapidea ligneo pistillo tamdiu, donec sal nigrescat & argentum viuum absorbuerit; quo pacto sal & argentum viuum per retortam pellatur in recipiens vas aqua frigida semiplenum: tum demum hoc argentum viuum in lixiuio sequenti bulliat, quo diutius eo melius: aqua feruens fundatur supra calcem viuam, probe agitetur, vbi refrigerata conqueuerit per filtrum coletur; deinde aqua illa rursus feruefacta fundatur supra cineres clauellatos, siue herbæ Isatidis, ac diligenter moueatur, postquam confederit, iterum per triplicem pannum, id est filtrum coletur. Postquam Mercurius satis in hoc lixiuio bullierit, sumatur, & aceto cum sale in eo dissoluto abluatur, & per sal vt antea retorto vase repurgeretur, vsque dum crystalli instar pelluceat. Deinde cum colchotare vitrioli & sale communi tosto pari pondere misceatur, & pistillo ligneo in mortario lapideo subactus, tandem vt ars docet, sublimatur,isque labor ter quaterque repetitur. Sublimatum hoc argentum viuum teritur, tritum inditur vitro, affunditurque spiritus vini optimus ad eminentiam trium vel quatuor digitorum: digeritur cum eo spatio decem vel duodecim dierum in balneo Mariæ, calore lentissimo: tandem spiritus vini destillatione abstrahitur, vt prius, ad priorem consistentiam deinde affunditur aqua rosacea, cum qua spatio trium vel quatuor dierum digeritur, ac etiam tandem destillatione abstrahitur, vt prius ad priorem consistentiam; deinde exiccatur teriturque super marmore, & in vitro loco humido liquefcere sinitur; solum denuo inditum vitro in cineribus moderato calore coagulatur: atque sic *Laudanum Mercuriale*, quod Theophrastus *met allorum theriacam* præstantissimam nominat, absolutum est.

Alterum laudanum eodem fere modo conficitur, nisi quod sublimato vt prius argento viuo addatur æqualis pars florum alborum antimonii per sublimationem factorum, iterumque sublimentur: ex quibus tandem superiore via quoque laudanum Mercuriale conficitur.

Dosis horum laudanorum est *granum vnum ad tria*, in aqua theriacali (cuius aquæ descriptio postea à nobis in capite de vino ponitur) mithridatio vel theriaca aut generoso vino. *Virtus* eius est, viscidos & crassos humores leuiter expurgare, quibus expurgatis sudorem mouet, & tandem naturalem somnum inducit.

Hisce laudanis Paracelsus tantam efficaciam adscribit, vt humores arthritidis auctiores, luesque venerea ipsorum sola facultate perfecte & absolute expurgari, morborum causæ auferri, & quævis vlcera curari queant, ipsumque corpus pristinae sanitati restitui, & quam diutissime conseruari possit.

Oleum Argenti viui.

Argenti viui repurgati, vt prius, partem vnã in de vitrò, cui affunde aquæ fortis partes duas, vt dissoluatur argentum viuum; quo dissoluto abstrahatur aqua fortis per distillationem in cineribus vel arena per alembicum præcipitato in fundo vitri relicto, affunde iterum aquam fortem, dissolue & abstrahere vt prius, idque ter repete, postmodum huic præcipitato affunde aceti optime destillati, toties donec acetum argentum viuum totum dissoluerit: tum acetum destillatum omne in balneo Mariæ destilla, & in fundo manebit materia instar salis, cui affunde aquam pluuialem destillatam, & clauso vitrò coquatur per dimidium diem: postea sine subsidere, quod clarum erit effunde, & illud per balneum Mariæ destilla, & habebis massam claram, quam toties solues, coques & aquam distillatione abstrahes, donec tota aquæ fortis & aceti acrimonia euaserit; massæ huic affunde spiritum vini ad eminentiam trium vel quatuor digitorum, ponatur ad digerendum spatio vndecim vel duodecim dierum, pelle per retortam in cineribus, appposito magno recipiente: exibat primo spiritus vini, deinde spiritus Mercurii, & in fundo manebit fæx nigerrima: non aperias iuncturas recipientis nisi post viginti quatuor horas. Spiritus Mercurii crystallini adherent lateribus vasis, & non soluuntur, nisi per duodecim horas: operto deinde receptaculo liquores in balneo Mariæ tenuissime extrahere, & egredietur spiritus vini, & essentia Mercurii remanebit in fundo vasis in forma olei cineritii coloris.

Maximus eius vsus est in profliganda lue venerea, & hydropicis perutilis, vesicæ, faucium, aliarumque partium additarum exulcerationem perfanat, & renum morbos per sudores vrinamque discutit. *Dosis* eius est à guttis quinque ad decem.

Mercurius præcipitatus diaphoreticus dulcis.

Argenti viui repurgati vt superius explicatum est, Recipe partem vnã, aquæ fortis à phlegmate & facibus repurgatæ & rectificatæ partes

tes duas, indantur cucurbitæ erectæ, dissoluatur argentum viuum, cumque dissolutum fuerit, aqua fortis destillatione per arenam ab argento viuo igne violento abstrahatur, vt massa in fundo relicta exardescat, & partes argenti viui volatiliores vna cum aqua forti ascendant. Massâ in fundo cucurbitæ relicta eximitur, teritur, iterumque vitro inditur, affunditurque aqua fortis vt prius, vt soluatur, cumque soluta fuerit aqua, denuo destillatione abstrahitur: isque labor quinquies vel sexies repetitur, dum omnis volatilitas ab argento viuo præcipitata abstracta fuerit: præcipitatus iterum eximitur, teritur, inditurque patellæ ferreæ latæ, subiectisque carbonibus sinuntur spiritus aquæ fortis euaporari, agitando semper ferreo pistillo, donec rubrum colorem instar minii contraxerit, ex quo acrimoniam omnem ac totum venenum sic elicies.

Recipe phlegmatis vitrioli & aluminis ana libras duas semis, aceti destillati libras duas, salis gemmæ albissimi drachmas duas, ouorum albuminum viginti, destillentur bis super fæces per alembicum. Huius aquæ misce libras tres, cum libra vna pulueris tui Mercurii vt supra præparati, & in alembico destilletur aqua à fæcibus quater: vltima vice pelle ad siccitatem: tum demum spiritu vini optimo, supra puluerem æquali pondere affuso, biduo digesto, tandem per destillationem ab eo abstracto, eoque labore quinquies repetito, nouum semper affundendo spiritum vini fixabis & dulcabis tuum Mercurium, quem *Præcipitatum Diaphoreticum dulcem* nominant.

Dosis eius est à granis tribus ad sex ex conuenienti liquore, nempe aqua theriacali, theriacæ, mithridatio, aut vino dulci exhibitum pro ægri & morbi ratione. Pesti medetur, morbum gallicum curat, Elephantiasin, aquam intercutem, aliosque morbos difficiles abigit, viscerum obstructions referat, iis qui venenum hauserunt, opitulatur, vlceribus malignis curandis tum intro *sumitur*, tum extrinsecus vnguentis & emplastris quæ purgant, ad sordida cauernosaque (videlicet vlcera) curanda admisceatur.

Ad oris autem sordes eluendas ex vini stillatitii vnciis tribus, sacchari candi vncia vna, mellis cochlearibus duobus gargarisma paratur.

De Sulphure.

Sulphur est succus mineralis pinguis, satorem acrem & pungentem emittens, habens partem subtilem inflammabilem, partem crassam, teream, fixam, intermistam chalcantoso succo.

Virtus eius medicamentosa est concernens pulmones, thoracisque affectus tum consolidatiua.

Ex

Ex eo hæc præcipue medicamenta conficiuntur: *Flores, Balsamus, tinctura & oleum, idque duplex.*

Flores Sulphuris.

Recipe sulphuris partem vnam, vitrioli ad flauedinem calcinati, & salis communis fusi ana partem semis terantur simul; misceantur, indantur sublimatorio vitreo, apponatur alembicus satis capax appposito recipiente, omnibus iuncturis bene clausis, detur ignis per gradus in arena, primo lentus, deinde fortior, tertio fortissimus. Ita flores sulphuris ascendunt in alembicum, sublimatio perficitur duodecim vel quindecim horis.

Hi flores exempti teruntur & miscentur cum nouis speciebus nempe calcinato vitriolo & sale fuso, peragitur sublimatio, vt prius, tertioque sublimatio reperitur.

Alio modo.

Rec. florum horum tertie sublimationis partem, aloes, thuris & myrrhæ ana partes duas, vitrioli ad flauedinem calcinati partem vnam, croci partem semis, trita & mista idoneo sublimatorio indantur, quibus affundatur liquor, qui in prima & secunda sublimatione emanauit in recipiente vas: euocetur primo liquor, tandem etiam flores auctiore igne continueturque sublimatio, dum flores omnes adscenderint. Liquor vitro bene clauso seorsim seruetur; est enim *Balsamus pulmonum*, quem hoc modo administrabis.

Recipe betonicæ, liquiritiæ, pulmonariæ, imperatoriæ, polypodii, ana, fiat decoctio. Huius potionis, mane calefactæ patienti propina vncias duas vel tres, cui viginti guttas supra dicti liquoris infundes, mirabilem videbis effectum in thoracis & pulmonum affectibus. Liquor iste sudores prouocat, pestem pellit, omnemque hepatis inflammationem, eiusque obstructions aperit. Florum vero *vsus* est in putredine ex vlceribus, pulmonibus, atque adeo in phthisi. *Dosis eius a scrupulo semis ad drachmam semis.*

Balsamus Sulphuris.

Florum sulphuris ter sublimatorum vt prius, partes duas accipe, camphoræ partem semis, olei therebinthina partes octo flores & camphoram trita & cribrata per setaceum, pone in cucurbitam strictioris orificii, superfunde tuum oleum: omnib. bene obturatis, collocato vas in arenam, & da ignem lentum per duas horas, vt arena caleseat, postea augeatur ignis, vt bullire incipiat in vitro, sic sulphur resoluitur in oleum.

Hic

Hic est Balsamus admirandus in vulneribus & vlceribus medendis, tumores emollit & discutit. Adhibetur autem vel per se, vel vnguenti forma, vel in emplastrum cum aliis redactum. Conuenit autem hic Balsamus magis exterioribus quam intrinsecis.

Tinctura Sulphuris.

Recipe florum sulphuris ter sublimatorum, quibus affunde spiritus therebinthinæ ad eminentiam trium digitorum, pone ad digestionem in calore mediocri arena vel cineribus.

Ita tingetur spiritus therebinthinæ in rubrum colorem.

Hunc spiritum tinctum effunde, & vitro clauso reserua, floribus relictis affundatur nouus spiritus therebinthinæ, extrahatur tinctura, istaque labor tantisper reitereetur, dum tota tinctura ex floribus euacuata fuerit, & nihil præter fæces in fundo remaneat: Spiritus omnes tincti misceantur in balneo à tinctura abstrahantur ad crassiusculam consistentiam. Tincturæ relictæ affundatur spiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum. Item extrahatur tinctura, tinctus spiritus effundatur, vt prius, affuso nouo, dum iterum tota tinctura euacuata fuerit: tunc demum, iterum per balneum spiritus vini euacuetur; ita remanet in fundo tinctura sulphuris, medicina nobilis absque fœtore; quæ si per alembicum vel retortam in arena agatur, prodit præstantissimum sulphuris oleum.

Hæc tinctura & oleum sulphuris maxime conuenit thoracis, & ad omnes hepatis ac putridis morbis & affectibus: Huius guttulæ tres aut quatuor exhibentur cum aqua hyssopi, suspiriosis & purulenta expuentibus. Habet hoc oleum peculiarem vim & facultatem attrahendi fistulas ani, fistulas, apostemata, pruritus, procidentiam, mariscas aliaque vitia leui contactu vel illita sanat. Item ventriculorum, hepar, lienem, matricem, vesicam, intestina, & articulos ex humorum abundantia laborantes, vel putrefactione affecta membra curat. In dolore ventriculi aut coli ex flatu datur cum aqua chamomillæ: Item in anorexia vel orexi, quæ à redundantia phlegmatis existit, cum aquis absinthii: In hepatis frigiditate & hydrope cum aqua agrimonix. In dolore matricis cum vino decoctionis betonicæ & matricariæ. In vrinæ suppressione cum vino allii decocti: In morbo gallico exhibetur cum aqua fumi terræ, contra vermes cum aqua graminis vel absinthii; In splenis vitis cum aqua tamarisci aut capillorum veneris.

Curat pestem ac febrem pestilentem cum aqua pimpinellæ vel sale
N eius:

eius: item cum vino raphani decocti, cui admistum sit parum theriacæ aut mithridatii. In summa hæc tinctura & hoc oleum sulphuris adeo efficax est, vt neque viuum corpus, neque mortuum ad putredinem transire sinat; sed adeo integra tuetur, vt nulla vnquam cœlestis impressio, vel ab elementis profecta corruptio ei adesse possit.

Oleum Sulphuris acidum.

Campana vitrea lutata, vel alembicus vastus rostratus à filo ferreo suspenditur: subtus accommodetur paropsis lata, si quidem campana vsurpatur: Sin alembico receptaculum admoueaturo rostro; imponitur concha in strata ferrea lamella: in hunc sulphur collocatum incenditur per ferrum ignitum; operaque detur, vt fumus ascendat recta; si assumpta est pars, sufficitur noua, & spiritus coagulatus defluit. Campana tamen à pavimento debet distare, vt non suffocetur flamma: Si sulphur purum est, spiritus decurrit albus, sin impurum à flamma vitatur, & nigrescit: corrigitur tamen destillando.

Empyreuma in eo tollitur digestionem cum spiritu vini destillatione ab oleo abstracto.

Vsus huius spiritus est ad obstructions pulmonum, ad gangrænam, fistulas, aphthas, hydropem, dentes infectos, febres, calculum, apostemata, cauernosaque vlcera, corrodit argentum, proinde non potari debet, nisi cum cautione in conuenientibus Iulepis.

De Auripigmento & Arsenico.

Arsenicum & Auripigmentum sunt mineralia inter se valde vicina, colore tamen differentia, cum Arsenicum proprie sumptum sit album, & pellucidum crystalli instar, vnde est crystallinum nuncupatum. Auripigmentum vero est coloris flauo & fere aurei. Differunt quoque, quod Arsenicum crystallinum sit flos argenteus, vnde nulla vena reperitur abundans arsenico crystallino in qua simul (saltem in eius profunditate) non reperiatur argentum. Inde quoque à peritis metallicis solet appellari, tectum argentum. Auripigmentum vero plerunque continet aurum, vel saltem in eius vena reperitur. Nihilominus tamen Arsenicum generalius alioquin accipitur, vt sub se contineat Arsenicum rubrum & flauum.

Est autem Arsenicum succus mineralis, pinguis, inflammabilis vicinus sulphuri, violentior tamen ob salem coniunctum, constans pinguedine sulphurea, hydrargyro pauco & spiritu salis albi, quorum pars volatica est, pars fixationi propior.

Nu-

Numeratur autem à cæteris inter septica medicamenta, quæ summa caloris acrimonia insitum nobis calorem aut dissipant, aut in igneum conuertunt, simulque qualitate maligna primigenium humidum dissipant, & omnem partis substantiam tabefaciunt, putredinemque inducunt cum fælore. Quocirca horum non præparatorum vsus in medicina nullus est; in chirurgia valde periculosus, cum lethifera & naturæ nostræ inimicissima sint.

Quemadmodum autem hæc non præparata venena esse valde nocentia notum est; ita bene præparata ad multos affectus externos curandos probatissima redduntur. Hæc enim specialia lethifera existunt, qualitate maligna & acrimonia: praua autem illa qualitas in spiritu siue in aura illa fætida, ex atro fumo, quem minimo calore emittunt, consistit, acrimonia in solo sale. Hic fumus ater & venenatus naturali etiam calore, cum excitatur, materiam partis labefactat, ipsam corrumpit, & sæpius ac si quis venenum hausisset, interimit, si enim procul à propioribus partibus illa apponantur, præsertim vulnerata cute.

Cum igitur in furno illo atro qualitas illa maligna existat, prorsus fixanda est. Fixatione enim omne venenum in spiritibus adimitur. Acrimonia vero pellitur salis extractione. Qua ratione præparatum Arsenicum non nocebit, quin imo pro Topicis multum proficiet ad vulnera venenata, ad lupos, fistulas, caneros & gangrænam.

Præparantur autem ex eo Butyrum, & ex butyro oleum hac ratione.

Butyrum Arsenici.

Recipe Arsenici, salis tosti, colchotaris, scobis chalybis ana partem vnam, indantur bene mixta vitro sublimatorio: sublimatio instituaturo dando ignem per gradus, dum nihil amplius sublimetur: Sublimatum arsenicum misce cum nouis spiritibus, & vt prius sublima, idque ter repete. Hac enim ratione valde nitidum & purum redditur.

Huius arsenici recipe partem vnam, salis nitri partes duas, misceantur, diuidatur in portiones, proiice ordine per cochleare in lebetem fistilem dispositum super fornace ventosa sub dio, ita vt tibi ventus flet secundus, possisque vitare fumum: versa cum longa spatula, donec venenata volatilitate dissipata cesset ebullitio: submitte partem, age vt prius, quousque tota quantitas sit iniecta: consumpto sale nitro, auge ignem horis quatuor, & instar butyri tandem in lebete resideat, cum refrixerit, fiet massa niue candidior, & perlarum referens colorem, quam in aqua calida solues, vt salem inde extrahas.

Remanebit autem in fundo puluis albiſſimus, quem exiccatum fixabis hac ratione.

Imbibe pari oleo Talci, reuerbera maſſam per diem integrum, ruruſum in calida aqua diſſolue, vt remaneat puluis albiſſimus fixus & dulcis; qui poſteus in loco humido fluet in oleum pingue (butyri inſtar) anodynum.

Nam quemadmodum Arſenicum, ſi non præparetur, dolorificum eſt ſua acrimonia, & qualitate maligna venenum; ſic contra fixationem hanc amittit, & doloris eſt proſus expertus, ac venenatis vlceribus conducens medicamentum, ſi huius admifceatur vncia vna cum vnciis duabus olei Myrrhæ.

Simili ratione oleum ex auripigmento ad eundem uſum conficitur.

De ſale Ammoniaco.

Sal ammoniacus eſt ſal qui in arenis Lybicus concreſcit.

Adhibetur autem partim ad ſoluenda metalla, depurandaque: ad medicinam vero raro, præſertim intus ſumitur.

Sublimatione valde depuratur, quæ hac ratione perficitur.

Recipe ſalis Ammoniacy, ſalis toſti ana, indantur vitro ſublimatorio: Sublimetur dando ignem per gradus more chymico, donec totus flos ſalis ammoniacy aſcenderit: hic flos denuo bis per ſe in mundo ſublimatorio vitreo ſublimeretur: ex eo per deliquium fit aqua, quæ ſalis ammoniacy aqua nominatur.

De Minimis Mineralibus.

Minima mineralia ſunt, quæ procul à mercuriali principio diſtant, & ad maiora duntaxat repurganda elaborandaque adiumentum præbent: ſunt autem hæc præcipue, Calchantum, Sal commune, Sal gemma, Nitrum, Atumen, Tutia, Cadmia.

Ad mineralia quoque reducuntur Lapides pretioſi, Bolus Armena, Terra ſigillata, cæteraque omnia, quæ in terra per miſtionem abſque vegetatiōnis principio naturæ ſuæ originem trahunt.

De Calchanto.

Calchantum eſt ſuccus mineralis, natura eroſa, conſtans ex terra eroſa, alumine & ſulphure.

Ex eo varia tum ad internos, quam externos affectus præparantur medicamenta, nempe Phlegma, ſpiritus, oleum, colchotar, creta Vitrioli & Alkali.

Phlegma

Phlegma & spiritus ad Epilepsiam populandam conferunt: oleum stomachum corroborat: Colchotar, creta & alkali chirurgicis affectibus.

Spiritus Vitrioli cum Phlegmate.

Vitriolum optimum in aqua communi stillatitia dissolue, solutum per filtrum coletur, colatum ad tertias igne leui euaporari sinatur, dum pelliculam contraxerit, inde vasi indatur oblongus baculus, vt ei sal vitrioli in loco frigido adhærescat: Salem hunc exiccatum, si non satis fuerit (scilicet depuratus) iterum soluas, coles, depuresque, procedendo superiore modo: quem satis depuratum indes cucurbitæ vitreæ satis ampli orificii luto obductæ, cui superaffundatur spiritus vini optimus, vt fiat pasta, appositoque alembico, indatur cucurbita furno ignis aperti, apponatur recipiens satis amplum, clausis iterum rite omnibus iuncturis instituaturn destillatio, primo lentissimo igne, vt spiritus vini euocetur, mox aucto igne, vt phlegma quoque ascendat, tandem incipientibus prouenire spiritibus ignis augeatur sensim, dum fiat fortissimus, & vitrum liquefcere præ nimio calore incipiat: quo pacto sinatur ignis extingui, vasaque refrigerari: vasis eximatur liquor, & in balneo Mariæ separetur spiritus vini à phlegmate & spiritus vitrioli, deinde abstrahatur phlegma à spiritu vitrioli, dum incipient guttæ acescere, tum apposito nouo recipiente pellatur quoque spiritus per arenam.

Paracelsus destillatum spiritum vna cum phlegmate & vini spiritu, iterum affundit capiti mortuo, vt prius, idque nouies repetit, factis semper cohobiis, que d vocat spiritum vitrioli destillare in nouum alembicum. Ita igne fortissimo facit ascendere etiam siccos spiritus, quos cum humidis coniungit, & digerendo vnit.

Verum ratio hæc Paracelsi conficiendi spiritum vitrioli, non probatur hisce de causis.

Primo, quod in istis reiteratis destillationibus & cohobiis, subtilissima partes istius spiritus euanescunt, tam destillando, quam etiam affundendo propter summum calorem, qui ex liquoris & capitis mortui contactu matuo in affusione excitatur.

Secundo, timendum est, ne in affusione, quemadmodum & in difficilimis istis reiteratis destillationibus vasa vitrea frangantur, vt ita opera & oleum perdatur. Quod si tamen hic modus cuiquam placeret, pedetentim liquorem capiti mortuo trito affundat, & in destillationibus cucurbitæ sint luto forti & tenaci probe obductæ, & iuncturæ be-

ne clausæ. Suffecerint tamen quatuor ad summum cohobia facta, quibus viscositas propter quam reiterata destillationes instituuntur, satis attenuabitur, quemadmodum corrosiuitas tollitur affusione spiritus vini.

Est hic spiritus vitrioli ad Epilepsiam profligandam, vt dictum est, vtilissimum medicamentum, præsertim additione facta, vt scilicet spiritus vitrioli accipiatur pars vna, spiritus tartari partes tres, aquæ theriacalis, camphorata partes quatuor, misceantur & vitro bene clauso per tres aut quatuor septimanas probe digerantur. Huius *dosis* vitriolata est drachma vna in conuenienti liquore & vehiculo, pro personarum & affectuum varietate administrata.

In Epilepsia hæc mistura nullum medicamentum præstantius exoptari potest, pleuritidis, vt sæpe felicissimo successu expertus sum, præsens est remedium. Omnes obstructions viscerum mirifice reserat, inflammationes sedat. Omne venenum à corde ad exteriores partes per sudores expellit; februm æstum compefcit, earumque materiam consumit. Melancholicis prodest cum aqua buglossæ aut borraginis materiam frigidam calefacit, ascensumque eius à materia frigida curat, menstrua promouet superfluaque sistit.

In summa, in infinitis grauissimis morbis est Diaphoreticum præstantissimum: partium enim tenuitate citissime absque vlla molestia vniuersum corpus penetrat. Spiritus vero vitrioli per se sumpti dosis est scrupulus semis ad scrupulum vnum in conuenienti liquore, quemadmodum phlegmatis dosis à scrupulo vno ad scrupulos duos.

Colchotar.

Est vitriolum ad rubedinem calcinatum, siue in destillatione spiritus sui, siue alioquin in vase aperto.

Ex hoc Colchotare fit Oleum, Creta & Alkali.

Oleum Vitrioli hac ratione conficitur.

Recipe Colchotar, facebullire in vitro albo ad siccitatem vsque, postea tere & repone in retortam, & lento igne destilla: primo exhibit aqua clara, tandem virgendo ignem donec fiat fortissimus, destillabitur oleum rubrum, vt sanguis, à quo phlegma primo separandum: accipe tantundem de oprimo spiritu vini, simul misce siue digere, & in pellicano circulari finito, spatio duarum vel trium septimanarum.

Tan-

Taudem spiritus vini ab eo separetur de stillatione. Oleum quoque per arenam ad maiorem purificationem euocatur.

Dosis eius est à guttis quatuor ad octo: mirifice stomachum roborat, si in aqua absinthii, menthæ, aut simili syrupo exhibeatur.

Cum syrupo cydoniorum vomitum restringit: Vermes puerorum cum Iulepo rosaceo necat: Est enim acetositatem suam specificam materiam, de qua moriuntur vermes; præter acetositatem autem habet etiam in se facultatem laxandi.

Creta Vitrioli.

Colchotar solvatur in aqua calida & rubor per ipsam diffusus separetur, post exhaletur: quod remanet extracta omni rubedine, creta vitrioli dicitur. Cuius usus est in chirurgicis ad inducendam cicatricem in vulneribus.

Ex hac creta reiteratis solutionibus & filtrationibus extrahitur Alkali ad eisdem usus accommodatissimum, quod etiam contra vermes sequenti modo, intro sumi potest.

Recipe Alkali de colchotare scrupulum unum, agarici, liquoris centaurei, calaminthæ ana grana decem, olei de myrrha quantum sufficit, ut fiat veluti pasta. Fiunt trochisci, dentur infanti grana quinque viro decem.

De sale commune.

Quid sal commune sit, non opus est explicare, cum hoc omnibus notissimum sit, ob tantam necessitatem, ut eo carere non possimus.

Virtus eius est calefacere, siccare, extenuare, dissolvere, discutere, abstergere, astringere, superfluos quosque humores consumere.

Preparatur autem ex eo oleum, quod ad plura est utilissimum medicamentum. Hoc autem pluribus modis destillatur; inter quos maxime placet sequens.

Oleum salis.

Sal prius solvatur in aqua stillatitia, solutum filtratur, deinde in evaporatione aquam coagula: huius coagulati salis recipe partem unam, terræ luteæ siccæ partes duas, misceantur, indantur retortæ triplici luto munitæ: destilla in aperto igne, dum nulli spiritus amplius exeant: hinc refrigeratis vasis liquorem exime, affunde super novum salem, destilla ut prius, idque reitera septies vel octies igne satis violento:

ran-

tandem in balneo separetur phlegma ab oleo, quod serua vitro bene clauso. In hoc oleo soluitur Aurum.

Eius vsus est in hydrope ad se dandam sitim, si gutta eius tres vel quatuor exhibeantur in aqua acetosæ, Endiuia vel simili liquore conuenienti hepatis.

Quod ad saporem attinet, non ita acidum est oleum ac sal, sed aut dulcedinem mellis, aut succi pomorum syluestrium plurimum refert. Oleum salis cum oleo terebinthinæ, ceræ chamomillæ, verbasci, & similibus commistum dolores podagricos sedat, tophos discutit, membra conuulsa, si eo fricentur, restituit, abscessibus medetur, ramices curat.

De sale Gemme.

Sal gemmæ est sal albissimum, generaliter in fodinis crescit, nec alia ab artifice inducta præparatione, vt sal commune, quod vel ex mari, vel ex aqua minerali falsa per coctionem fit indiget.

Ex eo extrahitur liquor eodem modo, quo ex sale communi, qui & oleum & spiritus salis gemme à chymicis vocatur. Ad eadem fere vsurpatur, ad quæ salis communis oleum, præsertim ad solutionem auri, in quo soluendo oleum tamen salis communis præstare existimatur.

De sale Nitri.

Sal Nitri est Sal, quod ex terra conuenienti sub dio posita excoquitur. Terra salis plerunque vel abraditur ab antiquis terreis muris, vel eruitur ex stabulis præsertim ouium.

Modus excoquendi hic est: pruinofam veterum murorum falsuginem abrasam in mortario in puluerem redige; Hunc in aheno & aqua pluuiali, sat diu coque, cola per filtrum, & in dolio ligneo quiescens in superficie glaciem contrahit; quod est sal nitri, in sole exiccandum, vel etiam coquitur ad absorptionem aquæ & salis consistentiam. Hoc nitrum purificatum & fixum magni fit in medicina, non tam ad internos affectus, quam etiam ad externos vsus.

Sal Prunelle.

Figitur & purificatur hac ratione nitrum. Liquefac paululum nitrum in forti tigillo, eo fuso sensim iniice sulphur commune fabarum magnitudine, effunde in vas aqua plenum, filtra, coagula, rursus funde, sulphur iniice; hoc quinquies repete, vltimo solue, filtra, coagula, & ita paratum est.

Hoc

Hoc nitrum fixum maximum habet vsum in inflammationibus, febribus ardentibus. Calores enim non naturales mirifice extinguit, sitim sedat, si de eo in die æger aliquoties sumat; scorbuto maxime conuenit. In pleurisi efficax est medicamentum, si ex sale nitri præparato, libra semis, tartari crudi libra vna, destilletur liquor fortissimo igne, liquor ab eo segregetur; & in balneo à colchotare rectificetur destillatione quinques repetita.

Dosis eius scrupulus vnus ad scrupulum vnum semis sub meridiem, vesperam & mediam noctem & mane in aqua fontana vel vino optimo propinari debet: Sæpius enim administrandum est, vt purget per vrinam. Nitrum quoque mundificatum purificat dentes, si eo fricentur.

Nitrum coctum cum vino, & pipere dolorem dentium mitigat, si in eo continetur.

De Alumine.

Alumen est *salsugo* quædam terra bituminosa, crystalli fere colorem referens.

Varia eius à iunioribus chymicis recensentur species, vt liquidum, scissile, rupeum, plumosum, rotundum: Et ex eo à chymicis hæc præcipue medicamenta conficiuntur, phlegma & saccharum.

Phlegma Aluminis.

Perinde fit vt phlegma Vitrioli, Alumen conclusum imponatur cucurbitæ, & subiciendo ignem secundi gradus exhibit aqua, quæ phlegma aluminis dicitur. *Vsus* eius est in figendis & abluendis spiritibus seu Mercuriis, præcipitatis metallis. Adhibetur quoque in externis, sed chirurgicis ad abluionem vulnerum & oleorum.

Saccharum Aluminis.

Ab alumine destillatione abstrahitur phlegma, vt prius, appposito recipiente, sed apertis iuncturis: phlegma illud capiti suo mortuo seu scabibus, ex quibus elicatum fuit, affundatur, rursus destillatione abstrahitur, isque labor quinques aut sexies repetitur; vltimo in liquorem per deliquium soluitur, liquor in balneo vel alio tepido calore spatio decem aut duodecim dierum maceratur; tandem lento igne in cineribus coagulatur; ac ita Saccharum Aluminis præparatum est.

Cuius *vsus* celebratur in pectoralibus morbis & præsertim in mineralibus metallurgorum. *Dosis* eius est à granis quinque ad octo in conuenien-

uenienti vehiculo. Si in sexta destillatione totum phlegma abstrahitur, massa in fundo relicta, ad inducendam in vulneribus cicatricem valde probatur.

De Tutia & Cadmia.

Hæc duo mineralia sunt fumi quidam à metallis elevati, & caminis officinarum fuforiis adherentes.

Et cum vsus est præcipue in externis: quoad interna nullum scio à medicis factum eorum experimentum.

Tutia vero maxime laudatur in affectibus oculorum, proinde collyriis admisceri bene præparata solent.

Præparantur autem tum ignitione, tum extinctione in aqua rosacea, eum laborem quinquies vel sexies repetendo.

De Lapidibus Pretiosis, Gemmis, Perlis, Bolo Armena, Terra sigillata, &c.

Ad primam misti corporis speciem, nempe minerale, spectant quoque dicti lapides pretiosi, *crystalli, perla, cor allia, bolus armena, &c.*

Lapides autem pretiosi sunt, qui cæteris præstant, & propter ipsorum temperantiam & splendorem summum, qui nec corrumpitur, nec ignis aliquo ardere deperditur, propter solam spirituum fixationem, qui in ipsis satis percipi potest.

Sunt autem hi præcipue, qui ad medicinam à chymicis præparari solent, nempe *Rubinus, Saphyrus, Smaragdus, Hyacinthus, Iaspis, Granatus.*

Virtus horum lapidum pretiosorum est secundum totius substantiæ proprietatem Cardiaca: tum propriam vnusquisque vim habet, & peculiarem ad diuersos affectus curandos.

Saphyrus enim potus, speciatim ictos à Scorpione sanat: *Hyacinthus* quoque virulentarum bestiarum ictibus medetur & somnum conciliat: *Smaragdus* non potus modo, sed etiam collo appensus melancholicis affectibus confert.

Ex iis præcipue chymici extrahunt *Salem, Tincturam & Oleum.*

Sal Gemmarum.

Gemmas seu lapides pretiosos conterunt, contritos admodum laboriose cum sale nitro vel gemmeo in Anemio ante folles calcinat, idque bis faciunt, postea eluuntur sexies aqua cinnamomi: Deinde semel phlegmate aceti stillatitii; tandem puluerem exiccatum perfundunt optimo aceto stillatitio, vt acetum supernatet quinque digitis spatii octo

octo dierum, digeruntur in calidis cineribus dum acetum coloratum fuerit. Hoc coloratum acetum effundatur in aliud vas vitreum, pulveri in fundo relicto nouum stillatitium acetum superfundatur; hicque labor torius repetendus, dum non amplius coloretur acetum.

Omnes solutiones confundunt in vnam cucurbitam & in arena acetum destillatione euocant ad siccitatem vsque; massæ in fundo relictae affundunt aquam communem stillatitiam; soluunt, solum per filtrum colant, colaturam coagulante euaporata per destillationem in arena aqua: tum massæ rursus affundunt nouam aquam stillatitiam; soluunt solum per filtrum colant; colaturam coagulant vt prius, hunc laborem repetunt, dum omnis aceti acrimonia euauerit, nullæq; amplius faeces in filtratione appareant; tum sali affundunt aquas vegetabilium appropriatas cum quibus digerunt, & tandem aquas etiam abstrahunt: Ita sal gemmarum perfectum est.

Dosis horum salium est plerumque à scrupulo semis ad scrupulum integrum in conueniente liquore aut alio vehiculo pro affectuum & personarum varietate. Itaque *Sal rubini* mirifice Cor, vitalemque virtutem corroborat.

Sal Saphyri ad insaniam, pestilentiam, carbunculos & cordis palpitationem est vtilis.

Sal Smaragdi Melancholicis affectibus confert, & ne caducus redeat, arcer.

Hyacinthi sal venenis, venenatisque moribus obstat.

Laspidis sal stomachum confortat, & parua accelerat.

Granatorum autem *sal* ad cordis tremorem, sputumque sanguinis est commodum.

Ex istis salibus dicto modo præparatis, sequenti modo Tinctura ad omnia iam enumerata multo efficacior extrahitur.

Sali præparato vt prius, affunditur spiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum, digeritur in balneo, tum spiritus vini à tinctura abstrahitur ad liquoris consistentiam, ita manet in fundo pretiosarum gemmarum Tinctura, ad superiores affectus suo sale longe efficacior, nobiliorque.

Ex sale quoque per deliquium conficitur oleum ad eadem accommodum; quemadmodum ex tinctura per cohobia cum spiritu vini, addita Camphora, per destillationem elicitur oleum efficacissimum, sed laboriosissimæ præparationis.

De Perlis.

Lapidibus pretiosis finitima maxime sunt *Perla* & *Corallia*, quæ insignem quoque obtinent cardiacam facultatem.

Summum arcanum in perlis consistit contra phthisim & consumptionem corporis, nihil est, quod humidum radicale magis conferuet, quam medicamenta ex perlis artificiose & legitime arte spagyrica præparata, restituant vires amissas & membra principalia confortant.

Preparantur autem ex his hæc præcipue medicamenta, nempe, *Sal*, *Tinctura*, & *Oleum*.

Sal Gemmarum.

Perla non perforata contunduntur, contusa induntur vitreo vasi, eisque affunditur acetum stillatitium optimum ad eminentiam trium digitorum, vaseque vitreo bene clauso, apppositoque cæco alembico finuntur stare in cineribus calore lento, spatio aliquot dierum, dum acetum coloratum fuerit, & subrubrum euaserit. Tum aperto vase acetum leuiter absque perturbatione effunditur in aliud vas vitreum mundum: perlis in fundo relictis iterum nouum acetum stillatitium affunditur ad priorem eminentiam; digeruntur, vt prius, calore dicto, coloratumque acetum tandem denuo effunditur: isque labor repetitur, dum acetum colorari desinat, omnisque color extractus fuerit, & præter faeces in fundo resideat nihil: solutiones omnes confundantur in vno vitro: acetum destillatione in arena extrahitur ad siccitatem usque: massa in fundo relictæ affunditur aqua communis stillatitia, ad eminentiam quinque vel sex digitorum, soluitur in calore, idque spatio duarum horarum; solutio per filtrum mundum colatur; colatura euaporata aqua congelatur in massam; denuo huic aqua noua stillatitia affunditur, soluitur, colatur, coagulatur vt prius, isque labor repetitur, dum omnis aceti acrimonia euanuerit, & in filtratione nullæ faeces remaneant.

Super hunc salem affundetur aqua buglossæ, optime destillata cum qua digeritur spatio quatuor vel quinque dierum; inde destillatione aqua abstrahitur, sal in fundo relictus, exiccatus, subtilissime teritur & vitreo vase ad vsum reseruatur.

Dosis eius salis est à scrupulo semis ad scrupulum vnum ex humore aliquo conuenienti sumetur ad resolutionem neruorum & conuulsionem: item ad marcorem senilem, item ad phrenitidem conducit; corpus sanum conseruat, læsum vero pristinae sanitati restituit, lac muliebre

bre emendat, augetque naturalium partium vires, Item abscessibus, vlceribus, cancro & hæmorrhoidibus medetur, ex hoc sale hac via Tinctura elicitur.

Tinctura Perlarum.

Sal Margaritarum indatur vitro, superaffundaturque spiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum, apposito cæco alembico, clausisque optime iuncturis digeratur in calore lentissimo, donec vini spiritus tingatur: hunc tinctum spiritum aperto vase leniter affundas, nouum sali in fundo relicto affundendo & procedendo, vt prius: totiesque repetendo, donec vini spiritus non amplius tingatur, & tota tinctura euocata fuerit: tunc omnem spiritum tinctum in balneo lentissimo calore à tinctura per destillationem abstrahes dum crassiusculi liquoris instar in fundo tinctura remanserit.

Oleum Perlarum.

Quod si ex ea tinctura oleum conficere desideres, denuo affunde tincturæ spiritum vini abstractum, addita pauca Camphora, ita vt ad libram vnã tincturæ margaritarum sit Camphoræ vncia semis, digere, destillationem repete, primo lento igne, dum maxima pars spiritus vini per alembicum ascenderit, tum muta recipientem, & fortifica ignem & videbis tandem ascendere materiam flauam crassiusculam mellis.

Hæc est vera margaritarum essentia insigne decus vitæ.

Ad eadem, ad quæ sal conuenit, Tinctura & oleum conducunt, sed maiori cum efficacia. Exhibentur autem tincturæ sex vel octo gutta, olei tres vel quatuor cum iusculo competente, quod statim lactis instar dealbatur, ad cordis corroborationem, & vires reficiendas, putredini quoque Cor obsidenti, pestique & venenis obsistunt.

De matre Perlarum.

Eodem plane modo, quo ex Perlis conficiuntur medicamenta chymica, ex matre quoque perlarum præparantur medicamenta. Habent autem talia specificam vim ad matricem confortandam, conceptionem promouent, & febribus vtilia sunt. Administrantur semper cum conuenienti liquore. Dosis est plerunque à scrupulo semis ad scrupulum integrum.

De Coralliis.

Qua via medicamenta chymica ex margaritis eliciuntur, eadem

O 3 quo-

quoque ex corallis præparantur: nisi quod quidam corallia calcinent, quod tamen superuacaneum existimo.

Quod si tamen cui calcinatio placuerit, calcinent cum tanta industria, ne color pereat: fieri autem id potest in reuerberatorio secundi gradus, deinde peracta ablutione cum aqua communi stillatitia, digerendus est sal coralliorum cum aqua rosarum rubearum, vel alia hepatica, aut cichorei, Agrimonie vel fumi terre.

Hæc medicamenta ex corallius præparata rectificanc sanguinem & omnem superfluitatem aut noxam eius mirabiliter consumunt: mulieribus etiam sanguinem menstruum, si iusto tempore non fluit, promouent, & in temperamentum reducunt; si vero abundet eundem sistunt: Sanguinis reiectioni medentur, astringendo stomachum corroborant, dysenteriam curant, cerebrum confortant, morbum comitalem seu caducum repellunt.

In hæmatosi epatis corroboranda nihil hisce medicamentis præstantius reperiri potest. Eadem quoque Melancholiam & infantiam curant, venenis resistunt omnibus.

In summa omnes interiorum partium affectus radicitus euellunt, & corpus cœlesti quadam vi in temperatum quendam habitum absolutamque & exquisitam moderationem restitunt.

Dosis autem horum medicamentorum est, salis à scrupulo semis ad scrupulum vnum: Tincturæ à guttis octo ad duodecim, olei à guttis quatuor ad sex in conuenienti liquore, aut alio vehiculo pro affectuum & personarum varietate.

De Crystallis.

Ad lapides quoque pretiosos referuntur crystalli; quorum magnus est vsus in medicina, præsertim si chymice & dextre præparati sunt. Virtus eorum maxime consistit in tartaro resoluendo, calculoque expellendo.

Præparantur autem ex eis hæc maxime medicamenta: Sal, tinctura & oleum, eodem fere modo, quo ex lapidibus pretiosis.

Additur autem sali, ab acredine vindicato aceti, aqua petroselini cum qua digeritur, & in extractione tincturæ additur spiritus vini therebinthinus.

Dosis salis crystallini est scrupulus semis ad integrum.

Tincturæ à guttis octo ad duodecim. Olei à guttis quatuor ad sex. Oleum vero per deliquium è sale factum valde probatur ad podagricos dolores exterius tanquam topicum adhibitum.

Bolus

Bolus Armena, Terra sigillata.

Sic ex bolo armena & terra sigillata extrahuntur præstantissima medicamenta ad pestilentiales affectus, venenaque hausta, & omnem hæmorrhagiam & sanguinem vndiquaque manantem sistendum; quamquam & non præparata ad hoc satis sint efficacia.

Atque hæc dicta sufficiant de mineralium veris in Medicina præparationibus chymicis.

F I N I S .

Senckenb.
med. Institut.

